

ಸಹಿತನಾದ ಪಂಡಿತನ ಗ್ರಹಣವಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ವ್ಯವಹಾರ-ಪಂಡಿತನು ಮಿಥಾಯಾದ್ಯಷ್ಟಿ ಬಾಲಮರಣದಲ್ಲಿ ಬರುವನು.

೬) ಮೊತ್ತಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂಥ ಸಾಧುವು ಸಂಖ್ಯಾದಿಂದ ದೂರವಾದರೆ ಅವನನ್ನು ‘ಅಸನ್ನ’ ನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಾಕ್ರಸ್ಯ, ಸ್ವಷಂದ, ಕುಶೀಲ, ಸಂಸ್ಕರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಈ ಪ್ರಕಾರ ಐದು ಪ್ರಕಾರ ಭ್ರಂಷ ಸಾಧುಗಳ ಮರಣವು ‘ಅಸನ್ನನುರಣ’ ವಿದೆ.

೭) ಸಮೃದ್ಧಿಷ್ಟ ಶಾರವಕನ ನುರಣವು ಅದು ‘ಬಾಲಪಂಡಿತಮರಣ’ ವಿದೆ.

೮) ಸರ್ಲವುರಣವು ಭಾವಶ್ಚ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಶಲ್ಯವೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಿದ್ದು ಮಿಥಾದರ್ಶನ, ವಾಯಿ, ನಿದಾನನೆಂಬ ಮೂರು ಶಲ್ಯಗಳಂಶೋ ‘ಭೂಬಂಶ್ಯ’ ವಿನೆ ಮತ್ತು ಐದು ಸ್ಥಾವರ ಹಾಗೂ ತ್ರಸದಲ್ಲಿ ಅಸಂಜ್ಞೀ ಇವು ‘ದ್ರವ್ಯಶಲ್ಯ’ ಸಹಿತವಿನೆ. ಹಿಗೆ ಸರ್ಲವುರಣ ವಿದೆ.

೯) ಯಾವನು ಪ್ರಶಸ್ತ ಶ್ರೀಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಮಾರಿಯಿರುವನು, ಪ್ರತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಚ್ಚಿದು ವನು, ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಂದ ದೂರ ಓದುವನು ಇಂಥವನೆ ಮರಣವು ‘ವಲಾಯಮರಣ’ ವಿದೆ.

೧೦) ವಾತ್ಸ ಮರಣವು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದೆ. ಅದು ಆರ್ಥ-ರೌದ್ರಧ್ಯಾನಸಹಿತವಾದ ಮರಣವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಐದು ಇಂದಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ-ದ್ವೈವಸಹಿತವಾದ ಮರಣವು ಅದು ‘ಇಂದ್ರಿಯವಶಾತ್ತರಮರಣ’ ವಿದೆ. ಸಾತಾ-ಆಸಾತಾದ ವೇದನಾಸಹಿತವಾದ ಮರಣವು ಅದು ‘ವೇದನಾವಶಾತ್ತರಮರಣ’ ವಿದೆ. ಕೊಂಡಿ, ಮಾನ, ಮಾಯಿ, ಲೋಭ ಕಷಾಯದ ವಶದಿಂದಾದ ಮರಣವು ಅದು ‘ಕಷಾಯವಶಾತ್ತರಮರಣ’ ವಿದೆ. ಹಾಸ್ಯ, ನಿನೋದ ಕಷಾಯದ ವಶದಿಂದಾದ ಮರಣವು ಅದು ‘ನೋಕಷಾಯವಶಾತ್ತರಮರಣ’ ವಿದೆ.

೧೧) ಯಾವನು ತನ್ನ ಪ್ರತ, ಶ್ರೀಯೆ, ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಪಸರ್ಗವುಂಟಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸುವುದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಭ್ರಂಷವಾಗುವ ಭಯವುಂಟಾಗುವುದು ಆಗ ಅಕ್ರಂತಾಗಿ ಅನ್ನ-ನಿರುಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಸಾಯುವುದು ಅದು ‘ವಿಷಾಣಮರಣ’ ವಿದೆ.

೧೨) ಕಸ್ತುಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ಮರಣವಾಗುವುದು ಅದು ‘ಗ್ರಹಪ್ರಪಂಚಮರಣ’ ವಿದೆ.

೧೩) ಅನುಕ್ರಮದಿಂದ ಅನ್ನ-ನಿರುಗಳನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಸಾಯುವುದು ಅದು ‘ಭಕ್ತಪ್ರತಾಘಾನಮರಣ’ ವಿದೆ.

೧೪) ಸಾಂಕ್ಷಾಸ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅನ್ಯಂದ ವ್ಯೇಯಾವೃತ್ಯ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅದು ‘ಇಂಗಿನೀಮರಣ’ ವಿದೆ.

೧೫) ಪ್ರಾಯೋಗಕರು ಸಾಂಕ್ಷಾಸ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಯಾರಿಂದಲೂ ವ್ಯೇಯಾವೃತ್ಯ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಿದಿರುವುದು ಹಾಗೂ ತನಗೆ ತಾನು ಮಾಡಿರುವುದು, ಪ್ರತಿಮಾಯೋಗದಿಂದಿರುವುದು ಅದು ‘ಪ್ರಾಯೋಗಕರಮರಣ’ ವಿದೆ.

೧೬) ಕೇವಲಯು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುವುದು ಅದು ‘ಕೇವಲಮರಣ’ ವಿದೆ.

ಹಿಗೆ ಹದಿನೇಳು ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿದೆ. ಇವುಗಳ ಸಂಕ್ಷೇಪವು ಹಿಗಿದೆ—ಮರಣವು ೧) ಪಂಡಿತಪಂಡಿತ, ೨) ಪಂಡಿತ, ೩) ಬಾಲಪಂಡಿತ, ೪) ಬಾಲ, ೫) ಬಾಲಬಾಲವೆಂದು ಐದು ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದೆ. ಯಾವನು ದರ್ಶನ, ಜ್ಞಾನ, ಚಾರಿತ್ರದ ಅತಿಕರ್ಯಸಹಿತನ್ನಾನೆ ಅವನು ಪಂಡಿತಪಂಡಿತನಿಡ್ಡಾನೆ ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಪ್ರಕಷತೆಯಿಲ್ಲ.

ಆವನು ಅವನು ಪಂಡಿತನಿದ್ದಾನೆ, ಸಮೃಗ್ಂಪ್ರಕಾರವಕನು ಆವನು ಬಾಲಪಂಡಿತನಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ನೊದಲು ನಾಲ್ಕು ಸ್ತುಕಾರದ ಪಂಡಿತ ಹೇಳಿದೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಭಾವನಿಲ್ಲದವನು ಆವನು ಬಾಲಪಂಡಿತನಿದ್ದಾನೆ, ಇನ್ನು ಎಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ನ್ಯಾನನಾಗಿರುವವನು ಆವನು ಬಾಲಪಂಡಿತನಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತಪಂಡಿತನು ದಣ, ಪಂಡಿತ ಪುರಣ ಮತ್ತು ಬಾಲಪಂಡಿತಪುರಣ ಇವು ಮೂರನ್ನು ಪ್ರಕಾಶ ಸುಮರಣಗಳಿಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ, ಅನ್ಯರೀತಿ ಯಾದೆ ಅದು ಕುನುರಣವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವನು ಸಮೃಗ್ಂಕರ್ಣನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರದ ಏಕದೇಶಸ್ಕಿತ ಸಾರ್ಥಕವನು ಆದು ‘ಸುಮರಣ’ವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸುಮರಣ ಮಾಡುವ ಉಪದೇಶವಿದೆ. || ೩೫ ||

ಈ ಜೀವನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಆ ಭ್ರಮಣದ ಪರಾವರ್ತನದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೊದಲು ಸಾಮಾನ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ಲೋಕದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ನೋ ಇತಿ ದವ್ಯಸವಕೋ ಪರಮಾಣಪಮಾಣಮೇತ್ತಾಂ ದೇಖಿ ।

ಜತ್ತಾ ಇ ಜಾಂ ಇ ಮಂಂ ತಿಯಲೋಯಪಮಾಣಿಂ ಸಪ್ಯೋ ॥ ೩೬ ॥

ಸಃ ನಾಸ್ತಿ ದ್ರವ್ಯಶ್ರಮಣಃ ಪರಮಾಣಪರಮಾಣಮಾತ್ರೋ ನಿಲಯಃ ।

ಯತ್ರ ನ ಜಾತಃ ನ ಮೃತಃ ತ್ರಿತೋಕಪರಮಾಣಕಃ ಸರ್ವಃ ॥ ೩೭ ॥

ಅರ್ಥ :—ಈ ಜೀವನು ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗದ ಧಾರಕವಾದ ಮುನಿಕನ್ವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆವನು ಆ ಮನೂರು ಲೋಕ ಪ್ರಮಾಣವಾದ ಸಮಸ್ತ ಸಾಫಿಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನು-ಮರಣ ಮಾಡಿರದಂಥದು ಒಂದು ಪರಮಾಣ ಪ್ರಮಾಣ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶ ಮಾತ್ರವೂ ಸಾಫಿನವಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗ ಧಾರಣ ಮಾಡಿಕೂಡ ಈ ಜೀವನು ಸರ್ವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನಂತಬಾರಿ ಇನ್ನು ಮತ್ತು ಮರಣ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ, ಆದರೆ ಇವನು ಇನ್ನು ಮತ್ತು ಮರಣ ಮಾಡಿರದಂಥದು ಯಾವ ಪ್ರದೇಶವೂ ಶೇಷ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಭಾನಲಿಂಗನಿಲ್ಲದ ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗದಿಂದ ನೋಕ್ಕೆದ (—ಸಿಜ ಪರಮಾತ್ಮದಶೀಯ) ಪ್ರಾಸ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. || ೩೮ ||

ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಧ್ಯಾತವಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಭಾವಲಿಂಗವನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಕಾಲಮಂತಂ ಜೀವೋ ಜಮ್ಮಾಜರಾಮರಣಮೀಡಿಂ ದಂಕ್ಷಂ ।

ಚಿಂಗೇಂ ವಿ ಪತ್ತೋ ಪರಂಪರಾಭಾವರಹಿಪಣ ॥ ೩೯ ॥

ಪರಮಾಣ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರ ಸ್ತಾನಪ್ರಕಾರಿಲ್ಲ ಜೀವ ದ್ರವ್ಯಕ್ರಮಣವಾಗಿ ।

ಮರಣಮೇಜ್ಞಾನವ ಮಾಡದಂಥದು ಶ್ರೀಲೋಕಪ್ರಮಾಣವಾದೆಲ್ಲಿಂದೀಳು ॥ ೩೯ ॥

ಜವನ-ಜರಾ-ಮರಣ ಪೀಡಿತವಾದಿ ಜೀವ ಅನಂತಕಾಲ ದುಃಖವನು ।

ಕೆವಲಿಂಗವನು ಪದೇದರು ಕೂಡ ಕರಂಪರಾಭಾವವಿಹಿನೆಯಿಂದ ॥ ೪೦ ॥

ಕಾಲಮನಂತಂ ಜೀವಃ ಜನ್ಮಜರಾಮರಣಮಿಡಿತಃ ದುಃಖಮಃ ।

ಜಿನಲಿಂಗೇನ ಅಪಿ ಪಾರಪ್ರತಃ ಪರಂಪರಾಭ್ರಾವರಹಿತೀನ ॥ ೬೪ ॥

ಅರ್ಥ :—ಈ ಜೀವನು ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅದರೊಳಗೆ ಪರಂಪರಾ ಭಾವಲಿಂಗವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅನಂತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಜನ್ಮ-ಜರಾ-ಮರಣದಿಂದ ಹಿಡಿತನಾಗಿ ದುಃಖೇನೇ ಪ್ರಾಪ್ತನಾದನು.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗ ಧಾರಣ ಮಾಡಿದನು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕೂಡ ಭಾವಲಿಂಗದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗವು ನಿಷ್ಪಲವಾಗಿ ಹೋರಿತು, ಮುಕ್ತಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು.

ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗವು ಭಾವಲಿಂಗದ ಸಾಧನನಿದೆ, ಅದರೆ ಈ ಕಾಲಲಭ್ಯಯಾಲ್ಲದೆ ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗಧಾರಣಮಾಡಿದ ಮೇಲೂ ಭಾವಲಿಂಗದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗವು ನಿಷ್ಪಲವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೆಂಬ ಆಶಯವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹೋಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಭಾವಲಿಂಗವೇ ಮುಖ್ಯವಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ:—ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಮೊದಲು ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗವನ್ನೇ ಈ ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದು ?

ಉತ್ತರ :—ಹೀಗೆ ಮನ್ಮಿಸಿದರೆ ವ್ಯವಹಾರದ ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಮೊದಲು ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗ ಧಾರಣಮಾಡುವುದೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುವುದು, ಆದರೆ ಇದರಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಿಯಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಭಾವಲಿಂಗವನ್ನು ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಮನ್ಮಿಸಿ ಅದರ ಸನ್ಮಾನ ಉಪಯೋಗಿಸಿದುವುದು, ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗವನ್ನು ಯತ್ನ ಪ್ರೊವರ್‌ಕವಾಗಿ ಸಾಧಿಸುವುದು, ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಒಳ್ಳೆಯದಿದೆ. || ೬೪ ||

ಆಗ ಪುದ್ದಲ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಾಡಿ ಭ್ರಮಣ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಪದಿದೇಸಸಮಯಪ್ರಗ್ಗಲಾಳಿಗಪರಿಣಾಮಣಾಮಕಾಲಟ್ಟಂ ।

ಗಣಿಣಿಜ್ಞಿಯಾಜ್ಞಾ ಬಹುಸೋ ಅಣಂತಭವಸಾಯರೇ ಜೀವ ॥ ೬೫ ॥

ಪ್ರಶ್ನಿದೇಶ ಸಮಯ ಪುದ್ದಲ ಆಯುಷ್ಯ ಪರಿಣಾಮ ಹಾವು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ।

ಅಂತಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಚಿಷ್ಟಿಕವು ಅವಂತಭವಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಜೀವನು ॥ ೬೫ ॥

೧. ೧) ಕಾಲಲಭ್ಯ - ಸ್ವಸಮಯ-ಸಿಜಸ್ಯರೂಪ ಪರಿಣಾಮದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ—ಆತ್ಮವಲೋಕನ ಗಾಥೆ-೬.

೨) ಕಾಲಲಭ್ಯ ಅರ್ಥವು ಸ್ವಕಾಲದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದೆ. ೩) ‘ಯಾವಾಯಂ ಜೀವಃ ಅಗಮಭಾಷಯಾ ಕಾಳಾದಿ ಲಭ್ಯರೂಪಮಾಧ್ಯಾತ್ಮಾಭಾಷಯಾ ಕುದ್ಭಾತ್ಮಾತ್ಮಾಭಾಷಯಾ ಸ್ವಸಂವೇದನಜ್ಞಾನಂ ಲಭತೇ...’

ಅರ್ಥ :—ಯಾವಾಗಿ ಈ ಜೀವನು ಅಗಮ ಭಾಷಯಾಂದ ಕಾಳಾದಿ ಲಭ್ಯ ಯನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿ ಶೇಳುತ್ತಾನೆ ಕಾಗೂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾಭಾಷಯಾಂದ ರುದ್ಭಾತ್ಮಾತ್ಮಾನ ಸ್ವಸಂವೇದನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.—ಹಂಚಾಸ್ತಿಕಾರ್ಯ ಗಾಥೆ ಗಣಂ-ಗಣಗ ಜಯಸೇನಾಕಾರ್ಯದೇವರ ಪೀಠೆ. ಏಕೇಷಕ್ಕಾಗಿ ಮೌಕ್ಕಮಾರ್ಗಪ್ರಕಾರಕದ ಎನ್ನೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸೋಜುವುದು.

೨. ‘ಜೀವ್ಯೇ’ ಎಂಬ ಸಾಜಾಂತರವಿದೆ.

ಪ್ರತಿದೇಶವುವುವುದ್ದಲಾಯುಃ ಪರಿಣಾಮನಾಮಕಾಲಸ್ಥಾವಃ ।
ಗೃಹಿಃತೋಽಜ್ಞಿತಾನಿ ಬಹುತಃ ಸಂತಭವಸಾಗರೀ ಜೀವಃ ॥ ೫೫ ॥

ಅರ್ಥ : — ಈ ಜೀವನು ಈ ಅನಂತ ಅಪಾರವಾದ ಭವಿಷಯುದ್ದದಲ್ಲಿ ಲೋಕಾಕಾರೆಡಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳನೇ ಆ ಪ್ರತಿ ಸಮಯ ಸಮಯ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮ ಆಯುಃಪರಮಾಣಕಾಲ ಮತ್ತು ತನ್ನಂತೆ ಯೋಗೀಗಳಾಯಿದ ಪರಿಣಾಮ ಸ್ವರೂಪ ಪರಿಣಾಮ ಮತ್ತು ಅಂಥ ಗತಿ ಜಾತಿ ವೊದಲಾದ ನಾಮಕವರ್ಣದ ಉದಯದಿಂದಾದ ನಾಮ ಮತ್ತು ಕಾಲದಂತೆ ಉತ್ಪಾದಿತ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುದ್ಗಲದ ಪರಮಾಣುರೂಪ ಸ್ಥಂಧಗಳನ್ನು ಬಹಳವುಂಟು ಬಾರಿ ಅನಂತಬಾರಿ ಗ್ರಹಣಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ : — ಭಾವಲಿಂಗವಿಲ್ಲದೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪುದ್ಗಲ ಸ್ಥಂಧಗಳನೇ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದರೂ ಮತ್ತು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿರೂ ಕೂಡ ಮುಕ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ॥ ೫೫ ॥

ಆಗ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ತೇಯಾಲಾ ತಿಣ್ಣಿ ಸಯಾ ರಜ್ಜ್ವಾಣಂ ಲೋಯಬೀತ್ವಪರಿಮಾಣಂ ।
ಮುತ್ತಾಣಾಟ್ಯಂ ಪರಸಾ ಜತ್ತಾಣಂ ಧುರುಧುಲ್ಲಿಟ್ಟ ಜೀವೋ ॥ ೫೬ ॥

ತ್ರಿಚತ್ವಾರಿಂಶತ್ ತ್ರೀಣಿ ಶತಾನಿ ರಜ್ಜ್ವಾಣಂ ಲೋಕಷ್ಠೈತ್ವಪರಿಮಾಣಂ ।
ಮುಕ್ತಾಣಾಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರದೇಶಾನ್ ಯತ್ರ ನ ಭರಮಿತಃ ಜೀವಃ ॥ ೫೬ ॥

ಅರ್ಥ : — ಈ ಲೋಕವು ಮುನ್ಮೂರಾ ನಲವತ್ತೂರು ರಜ್ಜ್ವ ಪ್ರಮಾಣ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಅದರ ಮಧ್ಯ ಮೇರುವಿನ ಕೆಳಗೆ ಹಸುವಿನ ಸ್ತುನಾಕಾರದ ಎಂಟು ಪ್ರದೇಶಗಳನೇ ಅವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಜೀವನು ಜನ್ಮಿ-ಮರಣ ಮಾಡದಂಥ ಹೇರಾವ ಪ್ರದೇಶವು ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ : — ‘ಧುರುಧುಲ್ಲಿಟ್ಟ’ ಎಂದು ಸ್ತಾಕ್ಯತದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಅರ್ಥದ ಧಾತುವಿನ ಆದೇಶವಿದೆ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಪರಾವರ್ತನದಲ್ಲಿ ಮೇರುವಿನ ಕೆಳಗೆ ಎಂಟು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಲೋಕದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿವೆ ಅವನ್ನು ಜೀವನು ತನ್ನ ಶರೀರದ ಅಷ್ಟವುಂಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರಪರಾವರ್ತನದ ಸ್ತಾರಂಭಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ್ನು ಪುನರುಕ್ತ ಭ್ರಮಣದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ॥ ೫೬ ॥ [ಗೋ. ಜೀವಕಾಂಡ ಗಾಥೆ ಅಣಂ ಪುಟ ಅಡ್ಟ. ಮೂಲಾಳಾರ ಅ. ಏ ಗಾಥೆ ಗಳ ಪುಟ ಉತ್ತರ ಸೋಧಿಂ.]

ಆಗ ಜೀವನು ಶರೀರ ಸಹಿತವಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸಾಯುತ್ತಾನೆ, ಆಗ ಆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಗುವ ರೋಗಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ,—

ಮೂರುನೂರಾನಿಲವತ್ತಮೂರು ರಜ್ಜ್ವಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುವ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ।
ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಎಂಟು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಈ ಜೀವ ಭ್ರಮಿಕರಂಥ ಶಾಂತಿರ್ಥಿ ॥ ೫೭ ॥

ಮಕ್ಕೇಕ್ಕಂಗಾಲಿ ವಾಹೀ ಭಣ್ಣ ಪದೀ ಹೋಂತಿ ಜಾಡ ಮಣಿಯಾಡಿ |
ಅವಸೇಸೇ ಯ ಸರೀರೇ ರೋಯಾ ಭಣ ಕಿತ್ತಿಯಾ ಭಣಿಯಾ || ೫೨ ||

ವಕ್ಕೆಕಂಗುಲೊ ನಾಗ್ರಧಯುಃ ಷಣ್ಣವತಿಃ ಭವಂತಿ ಜಾನಿಂಹಿ ಮನುಷ್ಯಾನಾಂ |
ಅವಶೀಷೇ ಚ ಶರೀರೇ ರೋಗಾಃ ಭಣ ಕಿಯಂತಃ ಭಣಿತಾಃ || ೫೩ ||

ಅರ್ಥ :— ಈ ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಅಂಗುಲದಲ್ಲಿ ತೊಂಭತ್ತಾರು ತೊಂಭತ್ತಾರು ರೋಗ ಗಳಿರುತ್ತವೆ, ಹಾಗಾದರೆ ಉಳಿದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಎನ್ನು ರೋಗಿಗಳಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. || ೫೨ ||

ಎಲ್ಲಿ ಜೀವನೇ ! ಆ ರೋಗಿಗಳ ದುಃಖವನ್ನು ನೀನೇ ಸಹಿಸುವೆಯೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ತೇ ರೋಯಾ ವಿ ಯ ಸಯಂಲಾ ಸಹಿಯಾ ತೇ ಪರವಸೇಣ ಪ್ರವೃಭಮೇ |
ಘವಂ ಸಹಸಿ ಮಹಾಜಸ ಕಿಂ ಪಾ ಬಹುಪಾರಿಂ ಲವಿಪುಂ || ೫೪ ||

ತೇ ರೋಗಾ ಅಷಿ ಚ ಸಕಲಾಃ ಸೋಧಾಸ್ತ್ವಯೋ ಪರವಶೇಣ ಪೂರ್ವಭನೇ |
ಘವಂ ಸಹಸೇ ಮಹಾಯೆತಃ ! ಕಿಂ ವಾ ಬಹುಭಿಃ ಲಪಿತ್ತೇ || ೫೫ ||

ಅರ್ಥ :— ಎಲ್ಲಿ ಮಹಾಯೆತನೇ ! ಈ ಮುನಿಯೇ ! ನೀನು ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಸಮನ್ತ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಭನಗಳಿಲ್ಲಂತೂ ಪರವಶನಾಗಿ ಸಹಿಸಿರುವೆ, ಈ ನೃತ್ಯಾರ ಪುನಃ ಸಹಿಸಬಹುದು, ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲೇನಿದೆ?

ಭಾಬಾರ್ಥ :— ಈ ಜೀವನು ಪರಾಧಿನೆನಾಗಿ ಸಮನ್ತ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಜ್ಞಾನ ಭಾವನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತು ದುಃಖ ಬಂದ ವೇಲೆ ಅದರಿಂದ ಚಂಚಲವಾಗದೆ ಸ್ವಂತನಾಗಿ ಸಹನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕರ್ಮದ ನಾಶಮಾಡಿ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಹೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. || ೫೫ ||

ಅವಶ್ಯಾದ ಗರ್ಭವಾಸದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಉಳಿದಿರುವೆಯೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಪಿತ್ರಂತಮುಂತ್ರಃಫೇಷಸಕಾಲಿಜ್ಞಯರುಹಿರಿತಿರಿಸಕಿಮಿಜಾಲೇ |

ಉಯರೇ ವಸಿಂ ಸಿ ಚಿರಂ ಓವದಸಮಾಸೇಹಿಂ ಪತ್ತೇಹಿಂ || ೫೬ ||

ಒಂದೊಂದು ಅಂಗುಲಿದಿ ತೊಂಭತ್ತಾರು ರೋಗಿಗಳಿರುವುದೀವರ ದೇಹದಲ್ಲಿ |

ಎಂದಮೇಲವಶೇಷ ಶರೀರದಲ್ಲಿನ್ನು ರೋಗಿಗಳಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳುವುದು || ೫೭ ||

ಸಹಿಸಿದೆ ಇವೆಲ್ಲ ರೋಗಿಗಳನು ಪೂರ್ವಭವದಲ್ಲಿ ಪರವಶನಾಗಿ |

ಸಹಿಸುವೆ ಮುಂದೆ ಕೂಡ ಹಿಂದು ಮಹಾಯುಕ ! ನಿವರ್ಗಿ ಹೆಚ್ಚುಗೇನು ಹೇಳುವುದು || ೫೮ ||

ಮಾಲಿನ ಮಾಲಿನ ಪಿತ್ರ ರುಧಿರ ಹೇಳನ ಯಕ್ಕತ ಕ್ಯಾಮಿಕುಂಜಾಲಿರುವ |

ಮಾಲಿನ ಮಾಲಿನ ದರದಲ್ಲಿ ನವ-ದರವಾನ ಬಹುಭಾರಿ ವಾಸಿಸಿದೆ || ೫೯ ||

ಸಿತಾತ್ಮನುಂತರಫೇಫಸಯುಕ್ತದುಧಿರಖರಿಸಕ್ಕನಿಂಜಾಲೀ |
ಉದರೇ ಉಷಿತೋಽಸಿ ಚಿರಂ ಸವದಶನಾಸ್ಯಃ ಪಾರ್ವತೀಃ || ೬೯ ||

ಅರ್ಥ :—ಎಲ್ಲೆ ಮುನಿಯೇ ! ನೀನು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಮಾಲಿನ ಅಪವಿಶ್ವನಾದ ಉದರದಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತು ತಂಗಳು ಹಾಗೂ ಹತ್ತು ತಂಗಳು ಸ್ವಾಪ್ತಮಾಡಿ ಉಳಿದಿರುವೆ. ಆ ಉದರದಲ್ಲಿ ಸಿತ್ತ ಮತ್ತು ಕರುಳಿಗಳಿಂದ ವೇಷಿತ, ಮೂತ್ತದ ಸ್ವರಣ, ಫೇಫಸ ಎಂದರೆ ರುಧಿರವಿಲ್ಲದ ಕೊಂಬು ಬೇಳೆಯುನ್ನದು, ಯಾಕೃತ್ಯ ಎಂದರೆ ಕಾಳಜಿ, ರಕ್ತ, ಖರಿಸ್ಯ ಎಂದರೆ ಅಪಕ್ಕಮಲದಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವ ರುಧಿರ, ಶ್ಲೋಷ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಿಜಾಲ ಎಂದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಗಳ ಸಮಾಹವಲ್ಲವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ, ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಜನಸ್ಯಿ ಉದರದಲ್ಲಿ ಬಹಳವ್ಯಾಖಾರಿ ಉಳಿದಿರುವೆ. || ೬೯ ||

ಈಗ ಮತ್ತೆ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ದಿಯಸಂಗಬ್ರಿಯವುಸಣಂ ಆಹಾರಿಯ ಮಾಯಭುತ್ತಮಣ್ಣಂತೇ |
ಭದ್ರಿಖರಿಸಾಣ ಮಜ್ಜೀ ಜಥರೇ ವಸಿಂ ಸಿ ಜಣಣೇವ || ೭೦ ||

ದ್ವಿಜಸಂಗಬ್ರಿತಮನಕನಂ ಆಹೃತ್ಯ ಮಾತ್ಕಭುತ್ತಮಣ್ಣಂತೇ |
ಭದ್ರಿಖರಿಸಿಂಹೋವುಧ್ಯೇ ಜತರೇ ಉಷಿತೋಽಸಿ ಜನನಾಯಃ || ೭೦ ||

ಅರ್ಥ :—ಎಲ್ಲೆ ಜೀವನೇ ! ನೀನು ಜನಸ್ಯಿ (ಮಾತೆಯ) ಉದರ (ಗರ್ಭ)ದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದೆ, ಅಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಮತ್ತು ತಂದೆಯ ಭೋಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಭದ್ರಿಖರಿಸಿ (ವಮನದ) ಅನ್ನ, ಖರಿಸದ (ರುಧಿರದಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಪಕ್ಕಮಲದ) ಮಾದ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡೆ, ಹೇಗೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡೆ ? ಮಾತೆಯ ಹಲ್ಲಿಗಳಿಂದ ಚರ್ವಣ ಮಾಡಿದ ಮತ್ತು ಆ ಹಲ್ಲಿಗಳಿಗೆ ತಗಲಿದ (ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ) ಎಂಬಲು ಭೋಜನವು ಮಾತೆಯು ತಿಂದನಂತರ ಉದರದಲ್ಲಿ ಹೋದುದರ ರಸರೂಪಿಯಾದ ಆಹಾರದಿಂದ ಉಳಿದುಕೊಂಡೆ. || ೭೦ ||

ಗರ್ಭದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬಾಲ್ಯತನವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದೆಯೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಸಿಸುಕಾಲೇ ಯ ಅಯಾಣೇ ಅಸುಕುಮಜ್ಜಿ ಮಿತ್ತ ಲೋಲಿಂ ಸಿ ತುಮಂ |
ಅಸುಕು ಅಸಿಯಾ ಬಹುಸೋ ಮುಣಿವರ ಬಾಲತ್ತಪತ್ತೀಣ || ೭೧ ||

ಮಾತಾಪಿತರ ಭೋಗಾಂತ್ಯದ ವಮನಾನ್ ಖರಿಸಮಂಧ್ಯದಲುಳಿದುಕೊಂಡೆ |
ಮಾತೆಯ ಹಲ್ಲಿಗಳಿಂ ಜಿಗಿದುಳಿದ ಮಾಸಿಯಾಹಾರದಿಂ ನೀನುಳಿದುಕೊಂಡೆ || ೭೧ ||

ಶಿರುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಜಾತ್ವನವೆಸ್ಯಾಯಲಿ ನೀನು ಅಕುಷಿಮಂಧ್ಯ ಬರಗಿದೆ |
ಅರುಜ ವಸ್ತುಗಳನುಂಫೆ ನಿಹಜಾರಿ ಮುನಿವರ ! ಜಾಲತ್ತುಕಾಲದಲ್ಲಿ || ೭೧ ||

ನಿಶ್ಚಾರ್ತೇ ಚ ಅಜ್ಞಾನೇ ಅರುಚಿಮಂಧ್ಯೇ ಲೋಲಿತೋಽಸಿತ್ವನ್‌ |

ಅರುಭಿಃ ಅರಿಕಾ ಬಹುರಾ ಮುನಿವರ ! ಬಾಲತ್ವಪಾರಸ್ತೇನ || ೪೦ ||

ಅರ್ಥ :—ಎಲ್ಲೆ ಮುನಿವರನೇ ! ನೀನು ಬಾಲಕತನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನದ ಅನಷ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅರುಚಿ (ಅವವಿತ್ರ) ಸ್ತಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅರುಚಿಯ ಮಂಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಂಗಿಕೊಂಡೆ ಮತ್ತು ಬಹೇಮ್ಮು ಬಾರಿ ಅರುಚಿಯಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೇ ಭಕ್ತಿಸಿದೆ, ಬಾಲ್ಯಾನಷ್ಟೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಇಲ್ಲಿ ‘ಮುನಿವರ’ವೆಂಬ ಸಂಭೋಧನವಿದೆ ಅದನ್ನು ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆಯೇ ತಿಳಿಯ ಬೇಕು, ಬಾಹ್ಯ ಅಚರಣೆ ಸುಂತ ಮುನಿಯಿರುವವನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರೂಪದಿಂದ ಉಪದೇಶವಿದೆ. ನೀನು ಬಾಹ್ಯ ಅಚರಣೆ ಮಾಡಿರುವೆ ಅದಂತೂ ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿರುವೆ, ಅದರೆ ಭಾವಗಳಲ್ಲದೆ ಇದು ನಿಷ್ಪಲ ವಿರುವುದರಿಂದ ಭಾವದ ಸಂಸ್ಕಾರವಿರಬೇಕು, ಭಾವಗಳಲ್ಲದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಾದ ಸ್ತಾನಗಳು ದೊರಕಿ ಕೊಂಡಿವೆ. || ೪೧ ||

ಈ ದೇಹವು ಹೇಗಿದೆಯೆಂಬುದರ ವಿಚಾರಮಾಡಿಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಮಂಸಪ್ರಸ್ತಾಸುಕ್ಷಾಸೋಣಿಯಪ್ರತ್ಯಂತಸವತ್ತಕುಣಿಮಂದುಗ್ಗಂಧಂ |

ಖರಿಸವಸಾಪ್ರಾಯು ಶಿಖಿಸ ಭರಿಯಂ ಚಿಂತೇಹಿ ದೇಹಲುಡಂ || ೪೨ ||

ಮಾಂಸಾಸಿಫ್ರಾಕುಕ್ರಕ್ರೋಣಿತಸಂಪಿತಾಂತರಸರವತ್ತಾಣಮಂದುಗ್ಗಂಧಮಾ |

ಖರಿಸವಸಾಪ್ರಾಯುಕ್ತಿಷಭರಿತಂ ಜ್ಞಂತಯು ದೇಹಕುಂಬಿಮಾ || ೪೩ ||

ಅರ್ಥ :—ಎಲ್ಲೆ ಮುನಿಯೇ ! ನೀನು ಈ ದೇಹರೂಪವಾದ ಫಟವು ಹೇಗಿದೆಯೆಂಬುದರ ವಿಚಾರ ಮಾಡು, ಅದು ಮಾಂಸ, ಮೂಳೆ, ರುಕ್ತ (ವೀಯು), ಕ್ಷೋಣಿತ (ರುಧಿರ), ಪಿತ್ತ (ಉಷ್ಣವಿಕಾರ) ಮತ್ತು ಕರುಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ತತ್ವಾಲ ಮೃತಕದ ಹಾಗೆ ದುರ್ಗಂಧವಿದೆ ಮತ್ತು ಖರಿಸ (ರುಧಿರದಿಂದ ಕೂಡಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಅಪಕ್ರಯಮಾಲ), ನೇಣ, ರೇವು (ಕೆಟ್ಟಿರಕ್ತ) ಮತ್ತು ಕೊಳಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾಡಿ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ದೇಹರೂಪ ಫಟದ ವಿಚಾರ ಮಾಡು.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಈ ಜೀವನಂತೂ ಪವಿತ್ರಿಸಿದ್ದ ಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನಮಯಾದ್ವಾನೆ ಮತ್ತು ದೇಹವು ಹೇಗಿದೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. || ೪೪ ||

ಯಾವನು ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬಿಡುಗಡಿಯಾಗಿದ್ವಾನೆ ಅವನು ಬಿಡುಗಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಭಾವದಿಂದ ಬಿಡುಗಡಿ ಕೊಂಡಿದವನನ್ನೇ ಬಿಡುಗಡಿಕೊಂಡಿದ್ವಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ರುಧಿರ ವಾಂಸ ಮೂಳೆ ರುಕ್ತ ಪಿತ್ತ ಕರುಳಂಗಳೆಂ ಕರವಮಂದುಗ್ಗಂಧ ಮೇಣಿ |

ಮೇಣಿನ್ನು ಕೇವಾದಿ ಅರುಜಭರಿತೀ ದೇಹಫಟಿದ ವಿಚಾರಮಾಡು ನೀನು || ೪೫ ||

ಭಾವವಿಮುತ್ತೋ ಮುತ್ತೋ ಇ ಯ ಮುತ್ತೋ ಬಂಧವಾಜಮಿತ್ತೇಇ |
ಇಯ ಭಾವಿಲಾಇ ಉಜ್ಜು ಸು ಗಂಧಂ ಅಭ್ಯಂತರಂ ಧೀರ || ೪೩ ||

ಭಾವವಿಮುಕ್ತೋ ಮುಕ್ತೋ ನ ಚ ಮುಕ್ತೋ ಬಾಂಧವಾದಿಮಿತ್ತೇಇ |
ಇತಿ ಭಾವಯಿತಾಽ ಉಜ್ಜು ಯ ಗಂಧಮಾಭ್ಯಂತರಂ ಧೀರ ! || ೪೩ ||

ಅಥ್ರ :—ಯಾವ ಮುಸಿಯು ಭಾವಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಅವನನ್ನು ಮುಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಬಾಂಧವ ಮೊದಲಾದ ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಮಿತ್ರ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದವನನ್ನು ಮುಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲೆ ಧೀರ ಮುಸಿಯೇ ! ನೀನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ತಿಳದುಕೊಂಡು ಅಭ್ಯಂತರದ ವಾಸನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು.

ಭಾವಾಧ್ರ :— ಯಾವನು ಬಾಹ್ಯ ಬಾಂಧವ ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಮಿತ್ರರುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ನಿಗ್ರಂಥನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಂತರದ ಮುಮತ್ತಭಾವರೂಪದ ವಾಸನೆ ಹಾಗೂ ಇಷ್ಟ-ಆಸಿಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ-ದ್ವಿಷದ ವಾಸನೆಯು ಬಿಕ್ಕಿರಿದ್ದರೆ ಆವನನ್ನು ನಿಗ್ರಂಥನಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಅಭ್ಯಂತರದ ವಾಸನೆಯು ಬಿಟ್ಟುಹೋದವೇಂಬೆ ನಿಗ್ರಂಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಭ್ಯಂತರದ ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮ ಕಷಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಭಾವಮುಸಿಯಾಗಿಕೊಂಡು ಈ ಉಪದೇಶವಿದೆ. || ೪೩ ||

ಮೊದಲು ಮುಸಿಯಾದವರು ಭಾವರುದಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆವರ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದು ಕೇವಲ ಹೆಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಬಾಹುಬಲಿಯ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ದೇಹಾದಿಚತ್ತಸಂಗೋ ಮಾಣಕಸಾಖಣ ಕಲುಸಿಂ ಧೀರ ! |

ಅತ್ಯಾವಕ್ಷೇಇ ಜಾದೋ ಬಾಹುಬಲೀ ಂಕ್ತಿಯಂ ಕಾಲಂ || ೪೪ ||

ದೇಹಾದಿಕೃತ್ಯಾಸಂಗಃ ಮಾನಕಷಾಯೇನ ಕಲುಷಿತಃ ಧೀರಃ ! |

ಅತಾವನೇನ ಜಾತಃ ಬಾಹುಬಲೀ ಂಯೆಂತಂ ಕಾಲಮಾ ? || ೪೪ ||

ಅಥ್ರ :—ಭ. ಖಾಸಭದೇವರ ಪ್ರತ್ಯನಾದ ಬಾಹುಬಲಿಯು ದೇಹಾದಿಗಳ ಪರಿಗ್ರಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ನಿಗ್ರಂಥ ಮುಸಿಯಾದರೂ ಕೂಡ ಮಾನಕಷಾಯದಿಂದ ಕಲುಷಿತ ಪರಿಣಾಮರೂಪನಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಮಯದ ವರೆಗೆ ಅತಾವನಯೋಗ ಧಾರಣವಾಡಿ ಸ್ತ್ರಿನಾಗಿ ಹೋದರೂ ಕೂಡ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಭಾವವಿಮುಕ್ತಿವಿಹನ ಶ್ವಜವಾದಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವು ಮುಕ್ತವಿಲ್ಲ |

ಭಾವಿಸಿ ಇದನೆಲೆ ಧೀರ ! ವೀನು ಅಭ್ಯಂತರ ಪರಿಗ್ರಹ ಪರಿತ್ಯಜಿಸು || ೪೫ ||

ದೇಹಾದಿಸಂಗ ಶ್ವಜಿಸಿದರು ವಾವಕಷಾಯಾದಿಂ ಕಲುಷಿತನಾದ ಧೀರ !

ಬಾಹುಬಲಿ ಆತವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಕೂಡ ಸಿದ್ಧಿಯನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ || ೪೫ ||

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಬಾಹುಬಲಿಯೊಡನೆ ವಿರೋಧ ಮಾಡಿ ಯಾದ್ದರಿಂಭಿಸಿದನು, ಅದರಲ್ಲಿ ಭರತನ ಆವಶ್ಯಕತ್ವಾಯಿತು. ಅದರ ನಂತರ ಬಾಹುಬಲಿಯು ವಿರಕ್ತಿನಾಗಿ ಸಿಗ್ರೆಂಥ ಮುನಿಯಾದನು, ಅದರೆ ನಾನು ಭರತನ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಿಲ್ಲಾಪುದೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪಿ ಮಾನಕಣಾಯಿದ ಕಲುವತೆಯುಳಿಯಿತು, ಆಗ ಕಾರ್ಯೋತ್ಸರ್ವ ಯೋಗೆದಿಂದ ಒಂದು ಪರುಪದವರಿಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡರೂ ಕೂಡ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಕಲುವತೆಯು ದೂರವಾದೊಡನೆ ಕೇವಲಜ್ಞಾನವು ಉತ್ಸನ್ವಾಯಿತು. ಅದುದರಿಂದ ಮಾಹಾನ ಪುರುಷನು ಅಧಿಕಶಕ್ತಿಯ ಧಾರಕನು ಕೂಡ ಭಾವಕುದ್ದಿಯಲ್ಲಿದೆ ಸಿದ್ಧಿಪಡೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಉದಿದವರ ಮಾತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದುದರಿಂದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಕುದ್ದಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿದೆ, ಉಪದೇಶವಿದೆ. || ೪೪ ||

ಆಗ ಮಧುಸಿಂಗಲ ಮುನಿಯ ಉದಾಹರಣೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಮಹಿಂಗೋ ಜಾಮ ಮಹಿಂ ದೇಹಾದಾರಾದಿಚತ್ವಾವಾರೋ ।

ಸಹಂತ್ರಣಂ ಈ ಪತ್ರೋ ಓಯಾಣಮಿತ್ತೋ ಭವಿಯಣಂರು ॥ ೪೫ ॥

ಮಧುಸಿಂಗೋ ನಾಮ ಮುನಿಃ ದೇಹಾದಾರಾದಿತ್ಯತ್ವಾವಾರಃ ।

ತ್ರಂತ್ರಂ ನ ಸ್ವಾಸ್ತಃ ನಿದಾನಮಾತ್ರೋಽಭವ್ಯಂತ ! ॥ ೪೫ ॥

ಅರ್ಥ :— ಮಧುಸಿಂಗಲನಾಮದ ಮುನಿಯು ದೇಹ ಆಹಾರಾದಿಗಳಲ್ಲಿನ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ ಕೂಡ ನಿದಾನಮಾತ್ರದಿಂದ ಭಾವಶಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿಲ್ಲ ಭವ್ಯ ಜೀವರುಗಳಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ ಮುನಿಯೇ ನಿನ್ನ ಅವಶಯನ್ನು ನೋಡು.

ಭಾವಾರ್ಥ :— ಮಧುಸಿಂಗಲನಾಮದ ಮುನಿಯು ಕಥೆಯು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿದೆ ಅದರ ಸಂಕ್ಷೇಪವು ಹೀಗಿದೆ— ಈ ಭರತಕ್ಕೆತ್ತದ ಸುರಮ್ಯದೇಶದಲ್ಲಿನ ಪ್ರೇರಣದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿನಾದ ಮಧುಸಿಂಗಲ ನಿದ್ದನು. ಅವನು ಚಾರಣಯುಗಲನಗರದ ದೂರೆ ಸುಯೋಧನನ ಪ್ರತಿಯಾದ ಸುಲಭೆಯ ಸ್ವಯಂರಕ್ಷೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಕೇತಪ್ರರದ ದೂರಿಯಾದ ಸಗರನು ಬಂದಿದ್ದನು. ಸಗರನ ಮಂತ್ರಿಯು ಕವಟದಿಂದ ನವೀನ ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಮಧುಸಿಂಗಲನ ಕಣ್ಣಗಳು ಹಳದಿ (ಬೆಕ್ಕಿನ ಕಣ್ಣಗಳಂತೆ) ಇವೆ. ಯಾವ ಕಸ್ಯೇಯು ಇವನನ್ನು ವರಿಸುವಳು ಅವಕು ಮರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತಜಾಗುವಳಿಂದು ಹೇಳಿ ಮಧುಸಿಂಗಲನನ್ನು ದೇಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಗ ಕಸ್ಯೇಯು ಸಗರನ ಕೊರಲಿಗೆ ವರಮಾಲೆ ಹಾಕಿದಳು. ಮಧುಸಿಂಗಲನನ್ನು ವರಿಸಲಿಲ್ಲ, ಆಗ ಮಧುಸಿಂಗಲನು ವಿರಕ್ತಿನಾಗಿ ದಿಕ್ಕೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.

ಪುನಃ ಚಾರಣ ಪಡೆದು ಸಗರನ ಮಂತ್ರಿಯ ಕವಟವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕೊಂಡಿಂದ ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವಿದ್ದರೆ ‘ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಗರನ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ನಿಮೂಕಲ ಮಾಡುವೆ’ನಂದು ನಿದಾನ ಮಾಡಿದನು, ಅದರ ನಂತರ ಮಧುಸಿಂಗಲನು ಸತ್ತು ಮಹಾಕಾಲಾಸುರನಾಮದ ಅಸುರದೇವನಾದನು, ಆಗ ಸಗರನನ್ನು

ಆ ಮಧುಸಿಂಗಲನಾಮದ ಮುನಿ ದೇಹ ಆಹಾರಾದಿಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ಬಿಟ್ಟು ।

ರ್ಮಂತ್ಯವನು ಪಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿದಾನಪಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಭವ್ಯನಂತರೇ ! ॥ ೪೬ ॥

ಮುಂತ್ರಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ಕೆಳಲ್ಲಿವ ಉಪಾಯ ಯೋಚಿಸತ್ತೇಂದರಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಸ್ವೀರಕೆದಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಪುತ್ರನಾದ ಪಾಪಿ ಪರ್ವತನು ದೊರಕಿದನು. ಆಗ ಅವನನ್ನು ಪರುಗಳ ಹಿಂಸಾರೂಪವಾದ ಯಜ್ಞದ ಸಹಾಯಕ ನಾನ್ಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೀನು ಸಗರ ರಾಜನಿಗೆ ಯಜ್ಞದ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸು, ನಾನು ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞ ದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವೇನೆಂದು ಹೇಳು—ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದನು. ಆಗ ಪರ್ವತನು ಸಗರನಿಂದ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸಿದನು, ಪರುಗಳ ಹೋಮವಾಯಿತು. ಆ ಪಾಪದಿಂದ ಸಗರನು ಏಳನೇಯ ಸರಕಕ್ಕೆ ಇದನು ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕನಾದ ಕಾಲಾಸುರನು ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವರವನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆ ತೋರಿಸಿದನು. ಹಿಗೆ ನುಘುಷಿಂಗೆಲನಾಮುದ ಮುನಿಯು ನಿದಾನದಿಂದ ಮಹಾಕಾಲಾಸುರನಾಗಿ ಮಹಾಸಾಹ ಸಂಭಾದಿಸಿದನು, ಆದುದರಿಂದ ಮುನಿಯೊದ ವೇಲು ಭಾವವು ಕೆಟ್ಟುಹೋಡರಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಆಚಾಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ ಕಥೆಯನ್ನು ಪುರಾಣದಿಂದ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. || ೪೩ ||

ಆಗ ವಶಿಷ್ಟ ಮುನಿಯ ಉದಾಹರಣೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಅಣ್ಣಂ ಚ ವಸಿಟ್ಟು ಮುಂಡೇ ಪತ್ತೊತ್ತೇ ದುಕ್ಕಂ ಟೆಯಾಣದೋಽಸೇಣ |
ಸೋ ರಾತ್ಮಿ ವಾಸತಾಣೋ ಜತ್ತಂ ಇ ಧುರುಧುಲ್ಲಿಂ ಜೀವೋ || ೪೪ ||

ಅನ್ಯಕ್ಕ ವಸಿಷ್ಟು ಮುನಿಃ ಸಾರಪ್ತುಃ ದುಃಖಂ ನಿದಾನದೋಽಷೇಣ |
ತನಾಂಸಿತಿ ವಾಸಸಾಂ ನಂ ಯತ್ತ ನ ಭ್ರಮಿತಃ ಜೀವ ! || ೪೫ ||

ಅಥರ್ವ :—ಚೇರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಶಿಷ್ಟನಾಮುದ ಮುನಿಯು ನಿದಾನದ ದೊಷದಿಂದ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಪ್ತನಾದನು, ಆದುದರಿಂದ ಈ ಜೀವನು ಜನ್ಮಮಾರಣ ಸಹಿತವಾಗಿ ಭ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರದಂಥ ನಾಸಸ್ಯಾನನ್ವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಭಾವಾಧರ್ವ :—ವಶಿಷ್ಟಮುನಿಯ ಕಥೆಯು ಹೀಗಿದೆ—ಗಂಗಾ ಮತ್ತು ಗಂಧವತಿ ಇವೆರಡೂ ನಿದಿಗಳ ಸಂಗಮವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಜರರಕೌಶಿಕನಾಮುದ ತಪಸ್ಸಿಯ ಕಳ್ಳಿಯಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ವಶಿಷ್ಟನಾಮುದ ಓವ ತಪಸ್ಸಿಯು ಪಂಚಾಗ್ನಿಯಿಂದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಗುಣಭದ್ರ, ವೀರಭದ್ರನಾಮುದ ಈವರು ಚಾರಣ ಮುನಿಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಆ ವಶಿಷ್ಟ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನೀನು ಅಂತಾನ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಜೀವಗಳ ಹಿಂಸೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ತಪಸ್ಸಿಯು ಆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಹಿಂಸೆಯನ್ನು ನೋಡಿದನು ಮತ್ತು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠದೀಕ್ಷೆ ಸ್ವಿರೂಪಿಸಿದನು, ಮಾನೋವವಾಸದೋಡನೆ ಆತಾಪನಯೋಗ ಸ್ವಾಪಿಸಿದನು, ಆ ತಪದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ಏಳು ಜನ ವ್ಯಂತರದೇವಗಳು ಒಂದು ನಮಗೆ ಆಳ್ಳಿ ಮಾಡೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ವಶಿಷ್ಟನು ‘ಈಗಂತೂ ನನಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ, ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವರಣ ಮಾಡುವೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ವಶಿಷ್ಟನು ಮಧುರಾಪುರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾನೋವವಾಸದೋಡನೆ ಆತಾಪನಯೋಗ ಸ್ವಾಪಿಸುವನು.

ಬೇರೊಂದು ವಶಿಷ್ಟವಾಮುದ ಮುನಿ ದುಃಖ ವರ್ದಿಸಿದನು ನಿದಾನದೋಽಷದಿಂದ |

ಬೇರೊಂದು ವಾಸತ್ತಾನವಿಲ್ಲದೋಂಜ ಜೀವನು ಭ್ರಮಣವಾಡಿಲ್ಲವೇಣಿದು || ೪೬ ||

ಮಂಧುರಾಪಟ್ಟಣದ ದೊರೆಯಾದ ಉಗ್ರಸೇನನು ಅವನನ್ನು ಸೋಡಿ ಭಕ್ತಿವರ್ಕದಿಂದ ನಾನು ಇವರಿಗೆ ಪಾರಣೆ ಮಾಡಿಸುವೇನೆಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಮುನಿಗೆ ಬೇರೆಯಾರೂ ಆಹಾರ ಕೊಡಕೊಡೆದು ನಗರದಲ್ಲಿ ಆಳ್ಳಿ ಹೊರಡಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಪಾರಣೆಯ ದಿವಸ ನಗರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯ ಉಪದ್ವಷ ಸೋಡಿ ಅಂತರಾಯವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮರಳಿ ಹೋದನು. ಮತ್ತೆ ಮಾಸೋಪವಾಸ ಮಾಡಿದನು ಪ್ರಿನ್: ಪಾರಣೆಯ ದಿವಸ ನಗರದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಗ ತಿಳಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರಾಭವನನ್ನು ಸೋಡಿ ಅಂತರಾಯವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮರಳಿ ಹೋದನು. ಮತ್ತೆ ಮಾಸೋಪವಾಸ ಮಾಡಿದನು, ಅನಂತರ ಪಾರಣೆಯ ದಿವಸ ಪ್ರಿನ್: ನಗರದಲ್ಲಿ ಬಂದನು. ಆಗ ಜರಾಸಂಧ ದೊರೆಯ ಪತ್ರ ಬಂದುದರ ನಿರ್ವಿತ್ತದಿಂದ ದೊರೆಯ ಚತ್ತಪು ವೃಗ್ರವಾಗಿರುವುದ ರಿಂದ ಮುನಿಯನ್ನು ಬಲಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ, ಆಗ ಅಂತರಾಯವೆಂದು ನಂಬಿ ಮರಳಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿವಾಗೆ ‘ದೊರೆಯ ತಾನೂ ಮುನಿಗೆ ಆಹಾರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಕೊಡುವವರನ್ನು ತಡೆದನೇ’ಂದು ಜನರಾದುತ್ತಿರುವ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದೊರೆಯ ಮೇಲೆ ಕೋಧಿಪುಂಟಾಗಿ ‘ಆ ದೊರೆಯ ಮಗನಾಗಿ ದೊರೆಯ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ನಾನು ರಾಜ್ಯ ಮಾಡುವೇ’ನೆಂದು ನಿದಾನ ಮಾಡಿದನು, ನನಗಿ ಈ ತನಸ್ಸಿನ ಫಲವು ಹೀಗೆ ಲಭಿಸಲೇಂದು ಬಯಸಿ ನಿದಾನದಿಂದ ಸತ್ತನು.

ಉಗ್ರಸೇನ ದೊರೆಯ ರಾಣಿ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಗಭರ್ದದಲ್ಲಿ ಬಂದನು, ಪೂರ್ಣಮಾಸಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಜನ್ಮ ವಡೆದಾಗ ಇವನನ್ನು ಶೂರರ್ದ್ಯಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೋಡಿ ಬಂದು ರೀತಿಯ ಹುಲ್ಲಿನ ವೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ವೃತ್ತಾಂತದ ಲೀಳದೊಡನೆ ಯಾಮುನಾ ಸದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟಿನು. ಕೌಶಾಂಬಿಸರ್ಗರದ ನಂಬಿಂದರಿನಾನುದ ಕಲಾಲಿನಿಯು ಅವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಹೊಪಾನ ಮಾಡಿದಖು, ಕಂಸನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿಳ್ಳು. ಅವನು ದೊಡ್ಡವನಾಗಿ ಬಾಲಕರ ಜತೆ ಆಡುವಾಗ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ದುಃಖ ಕೊಡತೊಡಗಿದನು, ಆಗ ಮಂದಂಬೋದರಿಯು ನಿಂದಿಯ ದುಃಖದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊರೆಗೆ ಹಾಕಿದಖು. ಮುಂದೆ ಆ ಕಂಸನು ಶೌರ್ಯಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ವಸುದೇವ ದೊರೆಯ ಸೇವಕನಾಗಿ ಉಳಿದನು. ಆಗ ಸೇಂದುವುರದ ದೊರೆ ಸಿಂಹರಥನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕಟ್ಟಿ ತಂಡವನಿಗೆ ಅರ್ಥರಾಜ್ಯದೊಡನೆ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಡುವೇನೆಂಬ ಪತ್ರಪು ಪ್ರತಿನಾರಾಯಣನಾದ ಜರಾಸಂಧನಿಂದ ಬಂತು. ಆಗ ವಸುದೇವನು ಕಂಸನೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಆ ಸಿಂಹರಥನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತಂದು ಜರಾಸಂಧನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವನು. ಜರಾಸಂಧನು ತನ್ನ ಪುತ್ರಿ ಜೀವಂಜತೀಯೊಡನೆ ಅರ್ಥ ರಾಜ್ಯ ಕೊಡುವನು. ಆಗ ಸಿಂಹರಥನನ್ನು ಕಂಸನು ಕಟ್ಟಿ ತಂದಿದ್ದಾನೆ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಿಂದು ವಸುದೇವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಜರಾಸಂಧನು ಅವನ ಕುಲ ತಿಳಿಯಾದ ಸಲುವಾಗಿ ನಂಬಿಂದರಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿ ಕುಲದ ನೈಸ್ತಿಕ ಮಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ಜೀವಂಜತೀಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಾಡುವೇ ಮಾಡುವನು, ಮುಂದೆ ಕಂಸನು ಮಂಧುರೆಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪರವಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಂಡಿಯಾದ ಉಗ್ರಸೇನನನ್ನು ಹಾಗೂ ಮಾತೆ ಪದ್ಮಾವತಿಯನ್ನು ಕಾರಾಗ್ಯಪದಲಿಟ್ಟಿನು, ನಂತರ ನಾರಾಯಣನಾದ ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಮರಳಿ ಹೊಂದಿದನು. ಇದರ ವಿಸ್ತಾರಪೂರ್ವಕವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಉತ್ತರ ಪುರಾಣಾದಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ವತಿನ್ಯಮುನಿಯು ನಿದಾನದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ, ಆಡುದರಿಂದ ಭಾವಲಿಂಗದಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಿಯಿದೆ. || ೬೯ ||

ಭಾವರಹಿತತೆಯಿಂದ ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕುಲ್ಕುಲಕ್ಕು ಯೋಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ನೋ ಇತ್ತಿ ತಪ್ಪವನೋ ಚಲುರಾಸೀಲಕ್ಕು ಜೊಣಿವಾಸಮ್ಯಿ ।
ಭಾವವಿರಿ ವಿ ಸವಡೋ ಜತ್ತಿ ಇ ಧುರಂಥಂಲ್ಲಿಟ್ಟೆ ಜೀವ ॥ ೪೮ ॥

ಗಂ ನಾಸಿ ಕಂ ಪ್ರದೇಶಃ ಚತುರಕ್ತಿಲಕ್ಷಯೋನಿಸಾಸೇ ।
ಭಾವನಿರಕಃ ಅಷಿ ಶ್ರಮಣ ಯತ್ತೆ ಸ ಭ್ರಮಿಂತಃ ಜೀವಃ ॥ ೪೯ ॥

ಅಧ್ಯ:—ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಎಂಭತ್ತಾತ್ಮಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯ ಯೋನಿಗಳ ನಿವಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವನು ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗ ಮುನಿಯಾಗಿ ಕೂಡ ಭಾವರಹಿತನಾಗಿರುತ್ತೆ ಭ್ರಮಣ ನೂಡಿರದಂಥ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶಪೂ ಇಲ್ಲ.

ಭಾವಾಧ್ಯ :—ಈ ಜೀವನು ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗ ಧಾರಣಮಾಡಿ ನಿಗ್ರಂಥ ಮುನಿಯಾಗಿ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪದ ಅನುಭವರೂಪವಾದ ಭಾವವಿಲ್ಲದ ಎಂಭತ್ತಾತ್ಮಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣವನ್ನೇ ನೂಡುತ್ತಲಿರುವನು, ಈತನ ಮರಣವಾಗದಂಥ ಸಾಧನವು ಉಳಿದಿಲ್ಲ.

ಆ ಎಂಭತ್ತಾತ್ಮಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯ ಯೋನಿಯ ಭೇದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ಪೃಥಿವೀ, ಆಸ, ತೇజ, ವಾಯು, ಸಿತ್ಯನಿಗೋಡ ಮತ್ತು ಇತರನಿಗೋಡಗಳಂತಹ ಏಳೀಕು ಲಕ್ಷ್ಯವಿವೆ, ಎಲ್ಲವು ನಲವತ್ತಿರದು ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗುವನು, ವನಸ್ಪತಿಯು ಹತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಯವಿವೆ, ಎರಡು ಇಂದ್ರಿಯ, ಮೂರು ಇಂದ್ರಿಯ, ನಾಲ್ಕು ಇಂದ್ರಿಯವು ಎರಡೆರಡು ಲಕ್ಷ್ಯವಿವೆ, ಹಂಚೆಂದಿರಿಯತಿಯಂಂಬ ನಾಲ್ಕುಲಕ್ಷ್ಯ, ದೇವ ನಾಲ್ಕುಲಕ್ಷ್ಯ, ನಾರಕಿ ನಾಲ್ಕುಲಕ್ಷ್ಯ, ಮನಸ್ಯದಿನಾಲ್ಕುಲಕ್ಷ್ಯವಿವೆ. ಹಿಗೆ ಎಂಬತ್ತಾತ್ಮಲಕ್ಷಗಳಿವೆ, ಇವು ಜೀವಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಸಾಧನಗಳಿವೆ ॥೫೩॥

ದ್ರವ್ಯಮಾತ್ರದಿಂದ ಲಿಂಗಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಭಾವದಿಂದಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಭಾವೇಣ ಹೋಜ ಲಿಂಗೀ ಇ ಯ ಲಿಂಗೀ ಹೋಜ ದವ್ಯವಿಂತ್ತೇಣ ।
ತಮಾಣ ಕಂಡೆಜ್ಞ ಭಾವಂ ಕಿಂ ಕೀರಿ ದವ್ಯಲಿಂಗೇಣ ॥ ೫೪ ॥

ಭಾವೇನ ಭನತಿ ಲಿಂಗೀ ನ ಹಿ ಭನತಿ ಲಿಂಗೀ ದರವ್ಯಮಾತ್ರೇಣ ।
ತಸ್ಮಾತ್ ಕಂಯಾರಃ ಭಾವಂ ಕಿಂ ಕ್ರಿಯತೇ ದರವ್ಯಲಿಂಗೇನ ॥ ೫೫ ॥

ಅಧ್ಯ :—ಭಾವಲಿಂಗದಿಂದಲೇ ಲಿಂಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ, ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗದಿಂದ ಲಿಂಗಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲನೆಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟವಿದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಭಾವಲಿಂಗವನ್ನೇ ಧಾರಣ ಮಾಡಬೇಕು, ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗದಿಂದ ಸಿಧಿಯಾಗುವುದೇನು?

ಯಾವುದೇಂದೂ ತರದ ಪ್ರದೇಶವಿಲ್ಲ ಎಂಭತ್ತಾತ್ಮಲಕ್ಷ್ಯ ಯೋನಿವಾಸದಲ್ಲಿ ।
ಜೀವ ಭಾವವಿರಿತ ಕ್ರಮಣನಾಗಿ ಕೂಡ ಭ್ರಮಣ ಮೂಡಿರದಂಥದು ॥ ೫೬ ॥
ಭಾವದಿಂದ ಲಿಂಗಿಯಾಗುವನು ಲಿಂಗಿ ತಾವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಮಾತ್ರದಿಂದ ।
ಭಾವವನು ಧರಿಸಬೇಕದರಿಂದ ದರವ್ಯಲಿಂಗದಿಂದಾವುದು ಶಾರ್ಥವಿದೆ ॥ ೫೭ ॥

ಭಾವಾಧ್ಯ :— ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೇನು ಹೇಳುವುದು, ಭಾವಲಿಂಗವಿಭ್ರಮದೇ ‘ಲಿಂಗ’ಯೊಂಬ ಹೆಚ್ಚೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಈದ್ದಿಂದ ಭಾವ ಕಾಣಿಡಾಗ ಇವನೆಂತಹ ಮುನಿ? ಕವಟಿಯಿಡ್ಡಾನೆಂದು ಇನರೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ವಷ್ಟಿವಿದೆ ದೃವ್ಯಲಿಂಗದಿಂದ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಭಾವಲಿಂಗವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದೇ ಯೋಗ್ಯವಿದೆ. || ೪೮ ||

ಇದನ್ನೇ ದೃಢ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ದೃವ್ಯಲಿಂಗಧಾರಕನಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಉಪದ್ರವನಾಯಿತೆಂದು ಈಗ ಖಾಂಡಕರಣ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ದಂಡಯಾಯರಂ ಸಯಲಂ ಡಹಿಂ ಅಭ್ಯಂತರೇಣ ದೋಸೇಣ |

ಜಿಂಲಿಂಗೇಣ ವಿ ಬಾಹೂ ಪಡಿಂ ಸೋ ರಲುರವೇ ಣರವು || ೪೯ ||

ದಂಡಕಸಗರಂ ಸಕಲಂ ದಗಾಣ ಅಭ್ಯಂತರೇಣ ದೋಸೇಣ |

ಜಿನಲಿಂಗೇನಾಪಿ ಬಾಹೂ ಪತಿತಃ ಸಃ ರಾರವೇ ನರಕೇ || ೫೦ ||

ಅಧ್ಯ :— ಭಾಹು ನಾಮದ ಮುನಿಯು ಭಾಕ್ಯ ಜಿನಲಿಂಗಸಹಿತ್ವಾದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅಭ್ಯಂತರದ ದೋಸದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ದಂಡಕಸಗರಂ ಸಗರವನ್ನು ದಗ್ಗುಮಾಡಿದನು ಮತ್ತು ಏನೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ರೌರವ ನಾಮದ ಚಿಲದಲ್ಲಿ ಉರುಳಿದನು.

ಭಾವಾಧ್ಯ :— ದೃವ್ಯಲಿಂಗ ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ, ಅದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾಮಾಂತ್ರ್ಯ ವೃದ್ಧಿಸಿದರೆ, ಆಗ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣ ವಡೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಿಂದ ತನ್ನ ಕಾಗೂ ಇತರರ ಉಪದ್ರವದ ಕಾರಣ ನಾಗುವನು, ಆದುದರಿಂದ ದೃವ್ಯಲಿಂಗವನ್ನು ಭಾವಸಹಿತ ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದೇ ಶ್ರೀಸ್ವಾವಿದೆ ಮತ್ತು ಕೇವಲ ದೃವ್ಯಲಿಂಗವನ್ತೂ ಉಪದ್ರವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಭಾಹು ಮುನಿಯು ಖಾಂಡಕರಣ ಕೂಡಲಾಗಿದೆ. ಅವನ ಕಥೆಯು ಹೀಗಿದೆ—

ದಸ್ತೀಣ ದಿಶಿಯಲ್ಲಿ ಕುಂಭಕಾರಕಟಿಕ ಸಗರದಲ್ಲಿ ದಂಡಕನಾಮದ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಬಾಲಕ ನಾಮದ ಮಂತ್ರಿಯಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅಭಿನಂದನ ವೇದಭಾದ್ರ ಬಹುರೂ ಮುನಿಗಳು ಬರುವರು, ಅವರಲ್ಲಿ ಓವರ ದಂಡಕನಾಮದ ಮುನಿಯಿದ್ದನು. ಅವರು ಬಾಲಕನಾಮದ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ನಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದರು, ಆಗ ಮಂತ್ರಿಯು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಿಂದ ಓವರ ವಿದೂಷಕನಿಗೆ ಮುನಿಯ ರೂಪ ಮಾಡಿಸಿ ದೂರೆಯ ಅರಸಿಯಾದ ಸುವರ್ತತೆಯ ಜತೆ ಶ್ರೀಡೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ದೂರೆಗಿ ತೋರಿಸುವನು ಮತ್ತು ಸೋಽಜಿರಿ! ದೂರೆಯ ಭಕ್ತಿಯೆಂಧದು ಅವನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕೂಡ ದಿಗಂಬರನಿಗೆ ಶ್ರೀಡೇ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟುದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುವನು. ಆಗ ದೂರೆಯು ದಿಗಂಬರರ ಮೇಲೆ ಕೊಳ್ಳಬಾಸ್ತಿತನಾಗಿ ಬಹುರೂ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸು ಗಾಣದ ದಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂಡಿದನು. ಆ ಮುನಿಗಳು ಉಪಸರ್ಗಸಹಿಸಿ ಪರಮ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತಾದರು.

ದಂಡಕವರವೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದನು ಅಭ್ಯಂತರದ ದೋಸದಿಂದ |

ಭಂಡ ಬಾಹುಮನಿ ಜಿನಲಿಂಗದಿಂ ಕೂಡ ರೌರವವರಕುರುತ್ತಿದನು || ೫೧ ||

ಮತ್ತೆ ಆ ನಗರದಲ್ಲಿ ಬಾಹುನಾವುದ ಓರ್ವ ಮುನಿ ಬರುವರು. ಅಗ ಜನರು ಇಲ್ಲಿಯ ದೊರೆಯು ದುಷ್ಪಿರುಪುದರಿಂದ ತಾವು ನಗರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮೇಕ ಮಾಡಬೇಕಿರಿಂದು ಅವರನ್ನು ತಡೆದರು. ಅವನು ನೊದಲು ಇನ್ನರು ಮುನಿಗಳನ್ನು ಗಾಣದ ದಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂಡಿದ್ದಾನೆ, ತಮ್ಮನ್ನೂ ಬಿಡಲಾರಣೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಜನರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಬಾಹುಮುನಿಗೆ ಕೊಂಡಿನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು, ಅಶುಭ ತೈಜಸಸಮಾಧ್ಯಾತದಿಂದ ರಾಜನನ್ನು ಮಂತ್ರಸಹಿತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ನಗರವನ್ನು ಭಸ್ತುಮಾಡಿದನು. ದೊರೆ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಯು ಏಳನೆಯು ನರಕ ರೌರವನಾವುದ ಬಿಲದಲ್ಲಿ ಉರುಳಿದರು, ಆ ಬಾಹುಮುನಿ ಕೂಡ ಸತ್ತ ರೌರವ ಬಿಲದಲ್ಲಿ ಉರುಳಿದನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಭಾವದ ದೋಷದಿಂದ ಉಪದ್ರವಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅದುದರಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾವಲಿಂಗದ ಉಪದೇಶವಿದೆ. || ೪೯ ||

ಇದೇ ಅಥವಾ ಮೇಲೆ ದೀಪಾಯನ ಮುನಿಯ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ,—

ಅವರೋ ವಿ ದವ್ಯಸವಣೋ ದಂಸಣವರಣಾಣಚರಣಪ್ಯಂತ್ರೋ ।
ದೀಪಾಯಣೋ ತ್ರಿ ಣಾವೋ ಅಣಂತಸಂಸಾರಿಂಬಿ ಜಾಂ || ೫೦ ||

ಅಪರೋ ಅಷಿ ದ್ರವ್ಯಕೃಮಣಃ ದರ್ಶನವರಣಾಣಚರಣಪ್ರಭರಷ್ಣಃ ।
ದೀಪಾಯನ ಇತಿ ನಾಮ ಅಣಂತಸಂಸಾರಿಕಃ ಜಾತಃ || ೫೦ ||

ಅಥವಾ :— ಹೇಗೆ ಮೊದಲು ಬಾಹುಮುನಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ ದೀಪಾಯನನಾವುದ ದ್ರವ್ಯಕೃಮಣನು ಸಮೃದ್ಧಿಸಣಾರ್ಥಿತ್ವದಿಂದ ಭೃಷ್ಟನಾಗಿ ಅಣಂತಸಂಸಾರಿಯಾದನು.

ಭಾವಾಥ :— ಮೊದಲನ ಹಾಗೆಯೇ ಇವನ ಕಂಥಿಯು ಸಂಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ಹೇಗಿದೆ—ಒಂಭತ್ತನೆಯು ಬಲಭದ್ರನು ನೇಮಿನಾಥ ಶೀಥಿಂಕರರಲ್ಲಿ ಓ ಪ್ರಭು ! ಈ ದ್ವಾರಕಾಪಟ್ಟಣವು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿದೆ ಇದರ ಕ್ಷಿತಿಯು ಎಪ್ಪು ಕಾಲದವರೆಗೆಯಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಗ ಭಗವಂತರು ರೋಹಿಯೆಯ ಸ್ನೇಹದರ ದೀಪಾಯನ ಸಿನ್ನ ಮಾನಸ ಹನ್ನೆಡು ವರುಗಳ ಸಂತರ ಮದ್ಯದ ಸಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಕೊಂಡ ಮಾಡಿ ಈ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ದಾಗಿ ಮಾಡುವನೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಭಗವಂತರ ವಚನ ಕೇಳಿ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿ ದೀಪಾಯನನು ದಿಕ್ಕೆ ಸ್ನೇಹರಿಸಿ ಪೂರ್ವದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಹೊಡನು. ಹನ್ನೆರಡು ವರುಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ತಪಸ್ವಾರ್ಥಿನಿಂಭಿಸಿದನು, ಮತ್ತು ಬಲಭದ್ರ ನಾರಾಯಣರು ದ್ವಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮದ್ಯ ಸಿಮೀಧದ ಧೋಣಣ ಮಾಡಿದರು. ಮದ್ಯದ ಸಾತ್ರೀ ಹಾಗೂ ಅದರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಮದ್ಯ ತಯಾರಿಸುವವರು ಹೊರಗೆ ಪರಿತ ನೊದಲಾದಪುಗಳಲ್ಲಿ ಎಸೆದುಬಿಟ್ಟರು. ಅಗ ಪಾತ್ರೀಗಳಲ್ಲಿರುವಂಥ ಮದ್ಯ ಮತ್ತು ಮದ್ಯದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲವು ಸೀರಿನ ಕುಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿಹೋಯಿತು.

ಅಣಂತರ ಹನ್ನೆರಡು ವರು ಕಳೆದುವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ದೀಪಾಯನನು ದ್ವಾರಿಕೆಗೆ ಬಂದು ನಗರದ ಹೊರಗೆ ಆತಾವನಯಿಂಗ ಧಾರಣಮಾಡಿ ಸಿಂಹಕೊಂಡನು. ಭಗವಂತರ ವಚನದ ಪ್ರತೀತಿಯಸ್ಸಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅಣಂತರ ಶಂಭವಕುಮಾರ ಮೊದಲಾದವರು ಕ್ರಿಡೆ ಮಾಡುತ್ತ ತೈಜಾತುರರಾಗಿ ಕುಂಡಗಳಲ್ಲಿ

ಈ ರೀತಿ ಬೇರೆ ಮತ್ತೊಂದರ ರ್ಯಾಪಾಯನವೆಂಬಹೇಳಿನ ದ್ರವ್ಯಕೃಮಣ ।

ವರ ಇಂದರ್ವಣಾರ್ಥಿತ್ವದಿಂ ಭೃಷ್ಟವಾಗಿ ಅವಂತ ಸಂಸಾರಿಯಾರನು || ೫೦ ||

ನೀರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕುಡಿದರು. ಆ ಮಹ್ಯದ ಸಿನಿತ್ತದಿಂದ ಕುಮಾರರು ಉನ್ನತರಾಗಿ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸಿಂಶುಕೊಂಡಿರುವ ದೀಪಾಯನ ಮುನಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ‘ಇವನು ದ್ವಾರಿಕೆಯನ್ನು ಭಸ್ತುಮಾಡುವಂಥ ದೀಪಾಯನನಿದ್ವಾನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳತ್ತ ಅವನನ್ನು ವಾಷಣಾದಿಗಳಿಂದ ಹೊಡಿಯಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗ ದೀಪಾಯನನು ನೇಲದ ವೇಲೆ ಹೋರಳಿ ಬಿಡ್ಡನು, ಅವನಿಗೆ ಕೈಗ್ರೀಧವು ಉತ್ತನ್ನವಾಯಿತು, ಅವನ ನಿನಿತ್ತದಿಂದ ದ್ವಾರಿಕೆಯು ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ತುವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೀಪಾಯನನು ಭಾವಕುದ್ದಿಯಲ್ಲಿದೆ ಅನುಕೂಲಿಸಿದ್ದಾರೆನು. || ೪೦ ||

ಭಾವಕುದ್ದಿಯೊಡನೆ ಮುನಿಯಾದವರು ಸಿದ್ದಿ ಪಡಿದರು, ಆಗ ಅದರ ಉದಾಹರಣೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಭಾವಸಹುಣೋ ಯ ಧೀರೋ ಜುವಕಾಜಣವೇಧಿಂ ವಿಸುದ್ಧಮಂಜಃ ।
ಣಾಮೇಣ ಸಿವಕುಮಾರೋ ಪರೀತ್ಸಂಸಾರಿಂ ಜಾಮೋ ॥ ೪೧ ॥

ಭಾವಕ್ರಮಣತ್ತ ಧೀರಃ ಯುವತಿಜನವೇಷ್ಣಿತಃ ವಿಶುದ್ಧಮಂಜಃ ।

ನಾಮಾಂ ಶಿವಕುಮಾರಃ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಸಾಂಸಾರಿಕಃ ಜಾತಃ ॥ ೪೧ ॥

ಅರ್ಥ :—ಶಿವಕುಮಾರನಾಮದ ಭಾವಕ್ರಮಣನು ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಿಂದ ವೇಷ್ಣಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ವಿಶುದ್ಧಬುದ್ಧಿಯ ಧಾರಕನು ಮತ್ತು ಸಂಸಾರವನ್ನು ತ್ವಾಗ ಮಾಡುವವನೂ ಆದನು.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಶಿವಕುಮಾರನು ಭಾವದ ಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾನ್ಯಾಲಿಯೆಂಬ ದೇವನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಚ್ಯಾತನಾಗಿ ಜಂಬೂಶಾಖ್ಯಾನಿ ಕೇವಲಯಾಗಿ ನೋಟ್ಕೆ ವ್ಯಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆ ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ,—

ಈ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಶ್ರೀವರ್ಮವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಾವತಿದೇಶದ ವಿಶೇಷಿಕಾರ್ತಿಕಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಹೊರ ಮಹಾವಹನ ರಾಣಿ ವನಮಾಲೆಯ ಉದರದಿಂದ ಶಿವಕುಮಾರನಾಮದ ಪುತ್ರನಾದನು. ಆವನು ಒಂದು ದಿನಸ ವಿಶ್ರಣೆಯನ್ನು ನೋಡನೆ ವನಕ್ರಿಡಿಯಾಡಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆವನು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಇವರು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ವಿಶ್ರಣನ್ನು ಕೇಳಲು ಆವನು ಇವರು ಸಾಗಿರದತ್ತನಾಮದ ಬುದ್ಧಿಧಾರಿ ಮುನಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಶಿವಕುಮಾರನು ಆ ಮುನಿಗಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಭವವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು ಸಂಸಾರದಿಂದ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ದೀಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ದೃಢರನಾಮದ ಶ್ರೀವಕ್ಷನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸುಕ ಆಹಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಅದರ ನಂತರ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳ ಸಿಕಿದಲ್ಲಿ ಅಸಿಧಾರಾ ಪ್ರತದ ಪರಮ ಬ್ರಹ್ಮಚಯ್ಯವನ್ನು ಸಾಲಿಸುತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ಪರುಗಳವರಿಗೆ ತಪಸ್ಯ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸ ಮರಣದಿಂದ ಸತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾನ್ಯಾಲಿಯೆಂಬ ದೇವನಾದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಚ್ಯಾತನಾಗಿ ಜಂಬೂಕುಮಾರನಾಗಿ ದೀಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ವಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೋಟ್ಕೆ ಹೋದನು. ಹೀಗೆ ಶಿವಕುಮಾರ ಭಾವಮುನಿಯು ನೋಟ್ಕೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಈ ಕಥೆಯು ವಿಸ್ತಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಜಂಬೂ ಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿದೆ ಓದಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಭಾವಲಿಂಗವು ಮುಖ್ಯನಿದೆ. || ೪೨ ||

ಭಾವಕ್ರಮಣ ಯುವತಿಜನವೇಷ್ಣಿತನಿದ್ದರೂ ಧೀರವಾವಿರಂದ್ಧಮಂಜಃ ।

ಶಿವಕುಮಾರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನವನು ಪರಿತ್ಯಕ್ತಸಾಂಸಾರಿಕವಾದನು ॥ ೪೨ ॥

ಶಾಸ್ತ್ರ ಓದಿದರೂ ಸಮೃದ್ಧಿಕರ್ನಾದಿರೂಪದ ಭಾವವಿಶುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಅಭವ್ಯಸೇನನ ಉದಾಹರಣೆಯಾದನೇ ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಂಕೇವಲಿಜಿಂಪಣ್ಣತ್ತಂ ಏಯಾದಸಂಗ ಸಯಲಸುಯಣಾಂ ।

ವಧಿಂ ಅಭವ್ಯಸೇನೋ ಇ ಭಾವಸವಣತ್ತಂ ಪತ್ತೋಽಃ ॥ ೪೨ ॥

ಕೇವಲಿಜಿನಪರಣ್ಣಪ್ರ್ಯಂ ಏಕಾದಶಾಂಗಂ ಸಕಲಕ್ರಿತಜ್ಞಾನವ್ಯಾಖಾ ।

ಪರಿತಃ ಅಭವ್ಯಸೇನಃ ನ ಭಾವಕ್ರಮಣತ್ತೋಽಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ॥ ೪೩ ॥

ಅರ್ಥ :—ಅಭವ್ಯಸೇನನಾಮದ ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗಿವುನಿಯು ಕೇವಲಿಭಗವಂತರಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಅಂಗಿಳಿನ್ನು ಓದಿದನು ಮತ್ತು ಹನ್ನೊಂದು ಅಂಗಿಳಿಗೆ ‘ಪೂರ್ಣ ಕ್ರಿತಜ್ಞಾನ’ವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಇಷ್ಟ ಓದಿದವರಿಗೆ ಅರ್ಥದ ಅವೇಕ್ಷಿಯಿಂದ ‘ಪೂರ್ಣ ಕ್ರಿತಜ್ಞಾನ’ವೂ ಆಗಿರೋಗುತ್ತದೆ. ಅಭವ್ಯಸೇನನು ಇನ್ನೂ ಓದಿದರೂ ಕೂಡ ಅವನು ಭಾವಕ್ರಮಣತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಯಾವನಾದರೂ ಕೇವಲ ಭಾವ್ಯಕ್ರಿಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೊಂದು ಪ್ರದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಆದು ಕೂಡ ಸಕ್ಯವಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಶಾಸ್ತ್ರಿದುವುದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ. ಅಭವ್ಯಸೇನನು ದ್ರವ್ಯವುನಿಯೂ ಆದನು ಮತ್ತು ಹನ್ನೊಂದು ಅಂಗಿಳಿನ್ನು ಓದಿದರೂ ಕೂಡ ಆವಿಗೆ ಜಿನವಚನದ ಪ್ರತೀಕಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಭಾವಲಿಂಗವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಅಭವ್ಯಸೇನನ ಕಥೆಯು ಪೂರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓದಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ॥ ೪೫ ॥

ತಿವಭಾತಿವುನಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೊಂದದೆ ತುಪಮಾವವನನ್ನು ಪರಿಸ್ತುತ್ತಿರೇ ಭಾವದ ನಿಶ್ಚಯಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾದನು. ಈಗ ಅವನ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ತುಸಮಾಸಂ ಘೋಸಂತೋಽಭಾವವಿಸುದೋಽಃ ಮಹಾಣಭಾವೋಯ ।

ಣಾಮೇಣ ಯಂ ಸಿವಭೂತಾ ಕೇವಲಣಾಂ ಪ್ರಾದಂ ಜಾಂ ॥ ೪೬ ॥

ಕೇವಲಿಜಿನಕಥಿತ ಏಕಾದಶಾಂಗವುಯ ಸಕಲಕ್ರಿತಜ್ಞಾನವನು ।

ತವೆ ಪರಿಸಿದರಭವ್ಯಸೇನ ಭಾವಕ್ರಮಣತ್ತವನು ಪದೇಯಲ್ಲಿಂ ॥ ೪೭ ॥

ಭಾವವಿಕುದ್ಭಾವ ಮಹಾಸಭಾವ ತುಸಮಾಷ ಕಳ್ಳುವನು ಪರಿಸುತ್ತ ।

ಶಿವಭೂತಿಖಾಮಾದ ಮುನಿವರನು ಪ್ರಕಟಿಕೇವಲಜ್ಞಾನವದೆದನು ॥ ೪೮ ॥

ಒ ಮುಂತ ಸಂಸ್ಕಾರ ಸರ್ವೀಕ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂನೇ ಗಾಥಯು ಹೀಗಿದೆ—

ಅಂಗಾಳಂ ದಸ ಯ ದುಷ್ಟಿ ಯ ಕಳುದಸಪ್ತಾಂ ಸಯಲಸುಯಣಾಂ ।

ಪಥಿ ಅಭವ್ಯಸೇನೋ ಇ ಭಾವಸವಣತ್ತಂ ಪತ್ತೋಽಃ ॥ ೪೯ ॥

ಅಂಗಾಳ ದರ ಚ ದ್ವೇ ಇ ಚತುರ್ಧಾಕ್ರಾಂತಾಂ ಸಕಲಕ್ರಿತಜ್ಞಾನವೂ ।

ಪರಿಕಳ್ಳೆ ಅಭವ್ಯಸೇನಃ ನ ಭಾವಕ್ರಮಣತ್ತೋಽಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ॥ ೫೦ ॥

ತುಷಮಾಣ ಸ್ಮಾರಣೆಯನ್ನ ಭಾವವಿಶುದ್ಧಃ ಮಹಾಸುಭಾವಕ್ಷ್ಯಃ ।
ಸ್ವಾಮಾಂ ಚ ಶಿವಭೂತಿ ಕೇವಲಜಾತ್ಯಾನಿ ಸ್ವಾಪಿಂ ಜಾತಃ ॥ ೫೨ ॥

ಅರ್ಥ :— ಶಿವಭೂತಿ ಮುನಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೊದಿರಲಿಲ್ಲ, ಅದರೆ ತುಷಮಾವನೆಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ರಾಂಸುತ್ತ ಭಾವಗಳ ವಿಶುದ್ಧತೆಯಿಂದ ಮಹಾಸುಭಾವನಾಗಿ ಕೇವಲಜಾತ್ಯಾನವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡನೆಂಬುದು ಸ್ವೇಷವಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :— ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೊದುಪ್ರದರಿಂದಬೇರೆ ಸಿದ್ಧಿಯಿದೆಯಿಂದ ಯಾರಾದರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುಬಹುದು, ಅದರೆ ಹಾಗೇನು ಇಲ್ಲ, ಶಿವಭೂತಿಯಿಂಬ ಮುನಿಯು ತುಷಮಾವನೆಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪರಿಸುವುದರಿಂದಬೇರೆ ಭಾವಗಳ ವಿಶುದ್ಧತೆಯಿಂದ ಕೇವಲಜಾತ್ಯಾನವಡಿದುಕೊಂಡನು. ಈತನ ಕಥೆಯು ಹೀಗಿದೆ— ಓವರ್ ಶಿವಭೂತಿನಾವುದ ಮುನಿಯಿದ್ದನು. ಅವನು ಗುರುಗಳ ಹತ್ತಿರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೊದಿರಲೂ ಧಾರಣಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಗ ಗುರುಗಳು ‘ಮಾ ರುಷ ಮಾ ತುಷ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಸಿದ್ಧಿದರು, ಅವನು ಆ ಶಬ್ದವನ್ನೇ ಪರಿಸೆಕೊಡಿದನು. ಈ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವು ರೋಷ ಮಾಡಬೇಡ ತೊಷ ಮಾಡಬೇಡ ಎಂದರೆ ರಾಗ-ದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ, ಇದರಿಂದ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು.

ಮುಂದೆ ಆವನಿಗೆ ಇದು ಕೂಡ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರಣೆಯುಳಿಯದಾಗ ಅವನು ‘ತುಷಮಾವ’ ಎಂಬ ಪಾಠವನ್ನು ಪರಿಸ್ತೊಡಿದನು, ಎರಡೂ ಸದಗಳ ‘ರೂಕಾರ ಮತ್ತು’ ‘ತುಕಾರ’ಗಳು ಮಾರೆತುಹೋದವು ಮತ್ತು ‘ತುಷಮಾವ’ ಎಂಬುದು ಸ್ವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಿತು. ಅದನ್ನು ಪರಿಸುತ್ತ ವಿಚಾರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆಗ ಯಾವಕೋಣೆ ಓವರ್ ಸ್ವೀರು ಉದ್ದಿನಂಬೆಯನ್ನು ಸ್ವಷಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು, ಇನ್ನೊಂದು ಅವಳನ್ನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆಯಿಂದು ಕೇಳಿದರು, ಆಗ ಅವಳು ತನದು ಮತ್ತು ಬೇಳಿಯನ್ನು ಭನ್ನ ಭನ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನಿಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮುನಿಯು ಈ ಶರೀರವಂತೂ ತುಷ ಇದೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ, ಎರಡೂ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವೆಯೆಯಿಂದು ಆ ‘ತುಷಮಾವ’ ಶಬ್ದದ ಭಾವಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ಭಾವ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮನ ಆನಂಭವ ಪಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಚಿನ್ನಾತ್ಮಕುದ್ದ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನನಾದನು. ಆಗ ಘಾತಿಕಮಂಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಕೇವಲಜಾತ್ಯಾನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಭಾವಗಳ ವಿಶುದ್ಧತೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಭಾವಶಾದ್ವಾಯಿತೆಯಿಂಬ ಉಪದೇಶವಿದೆ. || ೫೩ ||

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯರೂಪದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಭಾವೇಣ ಹೋಜ ಙಗೋಽಂ ಬಾಹಿರಲೆಂಗೇನ ಕಂ ಚ ಙಗೋಣ |
ಕಮ್ಮಪಯಂಡಿಣ ಓಯರಂ ಙಾಸಜ ಭಾವೇಣ ದವ್ಯೇಣ || ೫೪ ||

ಭಾವದಿಂ ನಗ್ನತ್ವವಿರುವುದು ಬಾಹ್ಯನಗ್ನಲೆಂಗದಿಂದೇನು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು |

ಭಾವಶಿತ ದ್ರವ್ಯಲೆಂಗದಿಂ ಕಮ್ಮದ್ವಕ್ತಿ ಶಮ್ಮಾದ ನಾಶವಾಗುವುದು || ೫೫ ||

ಭಾವೇನ ಭವತಿ ನಗ್ನಃ ಬಹಿಲ್ರಂಗೀನ ಕಂ ಚ ಸಗ್ನೀಃನ |

ಕಮರಪ್ರಕೃತಿಃನಾಂ ನಿಕರಂ ಸಾರಯುತಿ ಭಾವೇನ ದ್ರವ್ಯೋಽಂ || ೫೪ ||

ಅರ್ಥ : — ಭಾವದಿಂದ ನಗ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಭಾಯ್ ನಗ್ನಲಿಂಗದಿಂದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ? ಎಂದರೆ ಅಗುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಭಾವಸಹಿತವಾದ ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗದಿಂದ ಕಮರಪ್ರಕೃತಿ ಸಮಾಖದ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ : ಆತ್ಮನ ಕಮರಪ್ರಕೃತಿಯ ನಾಶದಿಂದ ಸಿಂಹರೆ ಹಾಗೂ ವೊಕ್ಕೆವಾಗುವುದು ಕಾರ್ಯವಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯವು ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗದಿಂದ ಅಗುವುದಿಲ್ಲ, ಭಾವಸಹಿತ ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗವಿದ್ದ ನೇಲೆ ಕಮರದ ಸಿಂಹರೆ ನಾಖುದ ಕಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗದಿಂದಂತೂ ಅಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದಿಂದ ಭಾವಸಹಿತವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗ ಧಾರಣವಾಡುವ ಉಪದೇಶವಿದೆ. || ೫೪ ||

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ದೃಢ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ,—

ಂಗತ್ತಾಂ ಅಕಜ್ಞಂ ಭಾವಣರಹಿಯಂ ಜಿಂಹೆಹಿಂ ಪಣತ್ತಂ |

ಇವು ಕಾಳಿಂ ಯಾ ಈಚ್ಚಂ ಭಾವಿಜ್ಞಂ ಅಪ್ಯಯಂ ಧಿರ || ೫೫ ||

ನಗ್ನತ್ವಂ ಅಕಾರ್ಯಂ ಭಾವರಹಿತಂ ಜಿಸ್ಯಃ ಪ್ರಜ್ಞಾತ್ವಮಃ |

ಇತಿ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನಿತ್ಯಂ ಭಾವಮ್ಯಃ ಆತ್ಮಾನಂ ಧಿರ ! || ೫೫ ||

ಅರ್ಥ : — ಭಾವರಹಿತವಾದ ನಗ್ನತ್ವವು ಅಕಾರ್ಯವಿದೆ, ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಜನ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಂಂತರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲೆ ಧಿರನೇ! ಎಲ್ಲೆ ಧೈಯಕಾಲಿಯಾದ ಮುಹ್ಯಯೇ! ನೀನು ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರ ಆತ್ಮನ ಭಾವನೆಯನ್ನೇ ಭಾವಿಸು.

ಭಾವಾರ್ಥ : — ಆತ್ಮನ ಭಾವನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ನಗ್ನತ್ವವು ಯಾವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವಂಥದ್ದಿಲ್ಲ, ಆದುದಿಂದ ಚಿದಾಸಂದಸ್ಯರೂಪನಾದ ಆತ್ಮನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಭಾವಿಸಬೇಕು, ಆತ್ಮನ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಗ್ನತ್ವನು ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. || ೫೫ ||

ಭಾವಲಿಂಗವನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಾಡಿ ನಿರೂಪಣ ಮಾಡಿದಿಂ ಆ ಭಾವಲಿಂಗವು ಹೇಗೆದೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದ ಶಿಷ್ಯನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಈಗ ಭಾವಲಿಂಗದ ನಿರೂಪಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ,—

ದೇಹಾದಿಸಂಗರಹಿಂ ಮಾಣಕಸಂಪರ್ಹಿಂ ಸಯುಲಪರಿಜತ್ತೋಽಂ |

ಅಪ್ಯಾ ಅಪ್ಯವಿಂತ್ರಾ ರಷಿ ಸ ಭಾವಲಿಂಗಿ ಹವೇ ಸಾರ್ಯಾ || ೫೬ ||

ಭಾವರಹಿತ ನಗ್ನತ್ವವದು ಆಕಾರ್ಯವೆಂದು ಶ್ರೀ ಜಿವದೇವ ಹೇಳಿದರು |

ಈ ವಿಧ ತೆಗೆದು ಎಲ್ಲಿಧಿರ ! ನಿತ್ಯ ನೀನು ವಿಜಾತ್ವರದು ಭಾವಿಸುವುದು || ೫೬ ||

ದೇಹಾದಿಸಂಗರಹಿತವಿದ್ದು ಮಾನಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೇ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ |

ಉಪಾತ್ಮ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶೀನವವನ್ನೇ ಭಾವಲಿಂಗಿ ಕ್ರಮಜವಿರುವಷ್ಟು || ೫೬ ||

ದೇಹಾದಿಸಂಗರಿತಃ ಮಾನಕವಾಯ್ತಃ ಸಕಲಪರಿಶ್ಯತ್ತಃ ।
ಅತಾ ಅತ್ಯಾ ರತಃ ಸ ಭಾವಲಿಂಗೀ ಭವೇತ್ ಸಾಧು ॥ ೫೬ ॥

ಅರ್ಥ :—ಭಾವಲಿಂಗಿ ಸಾಧುವು ದೇಹ ಮೊದಲಾದ ಪರಿಗ್ರಹಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಅದರಂತೆ ಮಾನ-ಕವಾಯಿದಿಂದ ರಹಿತನಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಾನಲ್ಲಿ ಲಿನೆಸಿರುತ್ತಾನೆ, ಅದೇ ಅತ್ಯಾನು ಭಾವಲಿಂಗಿಯಾದ್ದಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಅತ್ಯಾನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ‘ಭಾವ’ವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಆ ರೂಪವಾದ ಲಿಂಗ (ಚಿಹ್ನೆ), ಲಕ್ಷಣ ಕಾಗೂ ರೂಪವಿದ್ದರೆ ಅದು ಭಾವಲಿಂಗವಿದೆ. ಅತ್ಯಾನು ಅನುಂತರ್ರೀಕೆ ಜೀವನಾರೂಪವಿದ್ದಾನೆ, ಅವನ ಪರಿಣಾಮಗಳು ದರ್ಶನ ಜ್ಞಾನಗಳವೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಕರ್ಮದ ಸಿದ್ಧಿತ್ವದಿಂದ (-ಪರಾಕ್ರಿಯ ಮಾಡುವುದರಿಂದ) ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿಂತೂ ಶರೀರ ಮೊದಲಾದ ಮೂರ್ತಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮ ಹಾಗೂ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ಮೊದಲಾದ ಕವಾಯಭಾವಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—

ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿಂತೂ ದೇಹಾದಿ ಪರಿಗ್ರಹಗಳಿಂದ ರಹಿತ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗವು ರಾಗಾದಿಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರರೂಪದ ಮಾನಕವಾಯಿ, ಪರಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನತನೆ ಮನ್ಮಿಸುವ ಭಾವದಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ತನ್ನ ದರ್ಶನಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಜೀವನಾಭಾವದಲ್ಲಿ ಲಿನೆಸಿರುವುದು ಅದು ‘ಭಾವಲಿಂಗ’ವಿದೆ, ಯಾವನಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಭಾವಗಳಿರುತ್ತವೆ ಅವನು ಭಾವಲಿಂಗಿಸಾಧುವಿದ್ದಾನೆ. ॥ ೫೬ ॥

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಾಷಾಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಮಮತ್ತಿಂ ಪರಿವಜ್ಞಾಮಿ ಇಮ್ಮಮತ್ತಿಮುವಟ್ಟಿದೋ ।
ಅಲಂಬಣಂ ಚ ಮೇ ಆದಾ ಅವಸೇಸಾಂ ಪೋಸರೇ ॥ ೫೭ ॥

ಮಮತ್ತಿಂ ಪರಿವಜ್ಞಾಮಿ ನಿಮ್ಮಮತ್ತಮುಪಸಿತಃ ।
ಅಲಂಬಣಂ ಚ ಮೇ ಅತಾ ಅವಕ್ಷಾಣಿ ಪೃಥ್ವೀಜಾಮಿ ॥ ೫೭ ॥

ಅರ್ಥ :—ನಾನು ಪರದ್ವನ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಭಾವಗಳಲ್ಲಿನ ಮಮತ್ತಮನ್ನು (ತನ್ನವೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುವುದನ್ನು) ಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ನಿಜ ಭಾವವು ಮಮತ್ತರಹಿತವಿದೆ ಅದನ್ನು ಅಗಿಕಾರ ಮಾಡಿ ಸ್ಥಿರಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ನನಗೆ ಅತ್ಯಾನದೇ ಅವಲಂಬನವಿದೆ, ಉಳಿದಲ್ಲಿವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತೇನೆಂಬ ಭಾವಗಳು ಭಾವಲಿಂಗಿ ಮುನಿಗೆ ಇರುತ್ತವೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಮಮತ್ತು ಪರದ್ವನ್ಯಗಳ ಅವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಅತ್ಯಾನ್ಸಭಾವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಿರುವಂಥದು ‘ಭಾವಲಿಂಗ’ವಿದೆ. ॥ ೫೭ ॥

ಮಮತೆಯನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ವಿಮ್ಮಮತೆಯಲ್ಲಿ ಉದಸ್ಯಿತವಿರುವೆನು ।
ನೇಮದಿಂದವರೆ ಅತಾವಲಂಬನವಿದ್ದು ಉಳಿದೆಲ್ಲವನು ಬಿಡುವೆನು ॥ ೫೭ ॥

ಜ್ಞಾನ, ದರ್ಶನ, ಸಂಯಮ, ತ್ಯಾಗ, ಸಂವರ ಮತ್ತು ಯೋಗವೆಂಬ ಈ ಭಾವಗಳು ಭಾವಲಿಂಗಿ ಮುಸಿಗೆ ಇರುತ್ತವೆ, ಇವು ಅನೇಕವಿದ್ಯರೂ ಕೂಡ ಆತ್ಮನೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಇನ್ನುಗಳಿಂದ ಕೂಡ ಅಭೇದದ ಅನುಭವ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಆದಾ ಮು ಮಜ್ಜಾ ಸಾನೇ ಆದಾ ಮೇ ದಂಸನೇ ಚರಿತ್ರೇ ಯ |

ಆದಾ ಪಚ್ಚಕ್ಕಾಣೇ ಆದಾ ಮೇ ಸಂವರೇ ಜೋಗೇ || ೩೫ ||

ಆತ್ಮಾಖಿಲು ಮನು ಜಾಣಾನೇ ಆತ್ಮಾ ಮೇ ದರ್ಶನೇ ಜಾರಿತ್ರೇ ಇ |

ಆತ್ಮಾ ಪ್ರತಾಂತಾಖಾಯಾನೇ ಆತ್ಮಾ ಮೇ ಸಂವರೇ ಯೋಗೇ || ೩೬ ||

ಅರ್ಥ:—ನನ್ನ ಜ್ಞಾನಭಾವವು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನದೇ ಭಾವನೆಯಿದೆ, ಜ್ಞಾನವೇನು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದೆ, ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನೇ ಇದ್ದಾನೆ, ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆತ್ಮನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನೀರಿರುವುದು ಅದು ಕಾರಿತ್ರವಿದೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆತ್ಮನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಪ್ರತಾಂತಾಖಾನ [ವಂದರೆ ಕುದ್ಧನಿಕ್ಷೇತ್ರಯನೆಯಿದೆ ವಿಷಯಭೂತವಾದ ಸ್ವದ್ವರ್ವದ ಅವಲಂಬನದ ಬಲದಿಂದ] ಭವಿಷ್ಯದ ಪರದ್ವರ್ವದ ಸಂಬಂಧ ಬಿಡುವುದಿದೆ, ಈ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆತ್ಮನೇ ಇದ್ದಾನೆ, ‘ಸಂವರ’ವಂದರೆ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಪರದ್ವರ್ವದ ಭಾವರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಿರುವುದಿದೆ, ಈ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನನ್ನ ಆತ್ಮನೇ ಇದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ‘ಯೋಗ’ದ ಅರ್ಥವು ಏಕಾಗ್ರಚಿಂತಾರೂಪ ಸಮಾಧಿ-ಧ್ಯಾನವಿದೆ, ಈ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನನ್ನ ಆತ್ಮನೇ ಇದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವಲಿಂಗಿ ಮುಸಿಯು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿನು ಭಿನ್ನ ಪದಾರ್ಥಗಳಂತೂ ಇಲ್ಲ, ಅವು ಆತ್ಮನ ಭಾವಗಳೇ ಇವೆ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ, ಸಂಖ್ಯೆ, ಉಕ್ಕಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನದ ಭೇದದಿಂದ ಭಿನ್ನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಅಭೇದದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೋಽದೋದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಭಾವಗಳು ಒಬ್ಬ ಆತ್ಮನೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಭಾವಲಿಂಗಿ ಮುಸಿಯ ಅಭೇದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪಗಳಿಲ್ಲ, ಅದುದರಿಂದ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಅನುಭವದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯಿದೆಯಿಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. || ೩೫ ||

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಪರೋ ಮೇ ಸಸ್ವದೋ ಅಪ್ಪಾ ಸಾಂದಂಸಣಲಕ್ಷಣೋ |

ಸೇಸಾ ಮೇ ಬಾಹಿರಾ ಭಾವಾ ಸವ್ಯೇ ಸಂಜೋಗಲಕ್ಷಣಾ || ೩೬ ||

ಆತ್ಮವಿಜಿತಿ ನನ್ನ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಆತ್ಮದರ್ಶನ-ಜಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿಹನು |

ಆತ್ಮದೃತಾಂತಾಖಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಆತ್ಮಸಂವರ-ಯೋಗವಲಿ ಕೂಡ ಇರುವು | || ೩೭ ||

ಸುಶಾಶ್ವತ ಜ್ಞಾನದರ್ಶನವರಿಕ್ಕಿರುತ್ತ ಆತ್ಮನೀಬಿನ್ನೆ ನನ್ನವನಿದ್ದು |

ಆ ಕೀಷ ಭಾವಗ್ರಂಥ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಾಹ್ಯವಿದ್ದವೆಲ್ಲ ಸಂಯೋಗಸ್ಥರೂಪವಿದೆ || ೩೮ ||

ಪುಕಃ ನೇರೀ ಶಾಶ್ವತಃ ಆಶಾಂ ಜಾಂ ಸದರ್ಥನ ಲಕ್ಷ್ಯಃ ।

ಶೇಷಾಃ ನೇರೀ ಬಾಹಾಃ ಭಾವಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಂಯೋಗಲಕ್ಷ್ಯಃ ॥ ೪೯ ॥

ಅರ್ಥ :—ಜಾಂನ, ದರ್ಥನ, ಲಕ್ಷ್ಯರೂಪನು ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತನೂ ಎಂದರೆ ನಿತ್ಯನಾದಂಥ ಆಶ್ಚರ್ಯನೊಬ್ಬನೇ ನನ್ನವನಿಡ್ದಾನೆ. ಉಳಿದ ಯಾವ ಭಾವಗಳನೆ ಅವೆಲ್ಲವು ನನ್ನಿಂದ ಬಾಹ್ಯವಿನೆ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಯೋಗ ಸ್ವರೂಪವಿನೆ, ಪರದ್ವನ್ಯಗಳವೇಯೆಂದು ಭಾವಲಿಂಗಿ ಮುನಿಯು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಜಾಂನ ದರ್ಥನಸ್ವರೂಪನಾದ ನಿತ್ಯ ಒಬ್ಬ ಆಶ್ವತನಿಡ್ದಾನೆ ಅದಂತೂ ನನ್ನ ರೂಪವಿದೆ, ಏಕರೂಪವಿದೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಪರದ್ವನ್ಯಗಳೆಲ್ಲವು ನನ್ನಿಂದ ಬಾಹ್ಯವಿವೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಸಂಯೋಗಸ್ವರೂಪವಿನೆ, ಭಿನ್ನವಿವೆ. ಈ ಭಾವನೆಯು ಭಾವಲಿಂಗಿ ಮುನಿಯಾದಿದೆ ॥ ೪೯ ॥

ಮೋಕ್ಷವನ್ನಿಚ್ಛಿಸುವವನು ಈ ಸ್ತುತಾರದ ಭಾವನೆ ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಭಾವೇಯ ಭಾವಸುದ್ಧಂ ಅಪ್ಯಾ ಸುಮಿಸುದ್ಧಂ ಮೃಲಂ ಚೀವ ।

ಲಹು ಚಲುಗಳ ಚಳಳಣಂ ಜಜಿ ಇಚ್ಛಿದ ಸಾಸರುಂ ಸುಕ್ಷಂ ॥ ೫೦ ॥

ಭಾವಯ ಭಾವಕುದ್ಧಂ ಆಶಾಂಸಂ ಸುನಿಕುದ್ಧಂ ನಿಮುಖಲಂ ಚೈವ ।

ಲಘು ಚತುರ್ಗತಿ ಚೈತ್ಯಾಯದಿ ಇಚ್ಛಿಸಿ ಶಾಶ್ವತಂ ಸಾಖ್ಯಂ ॥ ೫೦ ॥

ಅರ್ಥ :—ಎಲ್ಲೆ ಮುನಿಜನರೇ! ನಿಮೆ ಒಂದುವೇಳೆ ಚತುರ್ಗತಿರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡಿ ಹೊಂದಿ ಶೀಷ್ಟವಾಗಿ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಭಾವದಿಂದ ಹೇಗೆ ತುದ್ಧ ವಾಗುವುದು ಹಾಗೆ ಅತಿಶಯ ವಿಶುದ್ಧ ನಿಮುಖ ಆಶ್ಚರ್ಯನ್ನು ಭಾವಿಸಿರು.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಒಂದುವೇಳೆ ಸಂಸಾರದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ದ್ರವ್ಯಕ್ರಮ, ಭಾವಕರ್ಮ ಮತ್ತು ನೋಕರ್ಮಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾದ ತುದ್ಧ ಆಶ್ಚರ್ಯನ್ನು ಭಾವಿಸಿರುಂಬ ಉಪದೇಶವಿದೆ. ॥ ೫೦ ॥

ಆಶ್ವನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಭಾವಿಸುವವನೇ ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಜೋ ಜೀವೋ ಭಾವಂತೋ ಜೀವಸಹಾವಂ ಸುಭಾವಸಂಜುತೋ ।

ಸೋ ಜರಮರಣವಿಣಾಸಂ ಕಂಣಿ ಪ್ರಾಂತಂ ಲಹಜಿ ಮೊವ್ಯಾಣಂ ॥ ೫೧ ॥

ಭಾವಿಸು ರುದ್ಧಭಾವದಿಂದ ಸುಮಿಕುದ್ಧಾಗಿರುವ ನಿಮುಖ ಆಶ್ವನು ।

ಇವರಿ ಚತುರ್ಗತಿಗಳಿಂ ಮುಂಕ್ರಾಗಿ ಶಾಶ್ವತಸುಖವ ಬಯಸುತ್ತಿರೆ ॥ ೫೧ ॥

ಯಾವ ಜೀವನು ಜೀವನ್ಯಭಾವವಂ ಸುಭಾವಸಂಯುಕ್ತಾಗಿ ಭಾವಿಸುವನು ।

ಅವನು ಜರಾಮರಣಗಳ ವಾಕ್ಯವಾದಿ ಸ್ವಷ್ಟಿ ನಿವಾಣ ಪಡೆಯುವನು ॥ ೫೧ ॥

ಯಃ ಜೀವಃ ಭಾವಯುನ್ ಜಿಃವಸ್ತ್ವಭಾವಮ् ಸುಭಾವದಂಬುಕ್ತ್ರಃ ।

ಸಃ ಜರಾಮರಣವಿಸಾರಂ ಕರೋತಿ ಸ್ತುಟಿಂ ಲಭತೇ ನಿವಾರಣವ್ ॥ ೪೧ ॥

ಅಧ್ಯ :—ಯಾವ ಭವ್ಯ ಪುರುಷನು ಜೀವನನ್ನು ಭಾವಿಸುತ್ತ ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾವಗಳಿಂದ ಸಂಬಂಧಿಸುತ್ತಾಗಿ ಜೀವದ ಸ್ವಭಾವವನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಭಾವಿಸುವನು ಅವನು ಜರಾ-ಮರಣಗಳ ವಿನಾಶ ಮಾಡಿ ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿವಾಗಿವಾಗಿವನನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಪೂರ್ವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾಧ್ಯ :—‘ಜೀವ’ವೆಂಬ ಹೆಸರಂತೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ, ಆದರೆ ಅವನ ಸ್ವಭಾವವು ಹೇಗೆ ಇದೆಯೆಂಬುದರ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವು ಜನರಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮತಾಂತರದ ದೋಸದಿಂದ ಇವನ ಸ್ವರೂಪವು ವಿವರಿಸಿಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವನ ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪವನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಯಾರು ಭಾವನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಸಿನ್ಯತ್ತಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ॥ ೪೧ ॥

ಜೀವದ ಸ್ವರೂಪವನನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅವನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಜೀವೋ ಜಿಂದಾವಣ್ಣತ್ತೋ ಸಾಂಸಾರಿಕ್ಯಾ ಯ ಜೀಯಾಂಜಾಸಹಿಷಿ ।

ಸೋ ಜೀವೋ ಸಾಯಂಪ್ರೋ ಕಮ್ಮಕ್ಷಯಕರಣಿವಿಷ್ಠತ್ತೋ ॥ ೪೨ ॥

ಜೀವಃ ಜಿನಕ್ರಜ್ಞಪ್ರತಃ ಜ್ಞಾನಸ್ತಭಾವಃ ಚ ಜೀತನಾಸಹಿತಃ ।

ಸಃ ಜೀವಃ ಜ್ಞಾತವ್ಯಃ ಕಮ್ಮಾಕ್ಷಯಕರಣನಿಮಿತ್ತಃ ॥ ೪೨ ॥

ಅಧ್ಯ :—ಜೀವನು ಜೀತನಾಸಹಿತನಿಡ್ಲಾನೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಸ್ತಭಾವಿಯಾದ್ವಾನೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞದೇವರು ಜೀವದ ಸ್ವರೂಪವನನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು ಆದು ಕಮ್ಮದ ಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ವಿತ್ತವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಭಾವಾಧ್ಯ : ಜೀವದ ವಿಶೇಷಣವನನ್ನು ಜೀತನಾಸಹಿತನಿಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಜೀವನನ್ನು ಜೀತನಾಸಹಿತನಿಂದು ಮನ್ಮಿಸದಿರುವ ಚಾರಣಕರ ಸಿರಾಕರಣವಿದೆ. ಜ್ಞಾನಸ್ತಭಾವವೆಂಬ ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿತಿಗಳು ಜ್ಞಾನವನನ್ನು ಮುಖ್ಯಧರ್ಮವೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ, ಜೀವವನನ್ನು ಉದಾಹಿಸೆ ಸಿತ್ಯಜೀತನಾರಾಪ ವೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವರ ಸಿರಾಕರಣವಿದೆ ಮತ್ತು ಸ್ಯಯಾಯಿಕರು ಗುಣ-ಗುಣೀಯ ಭೇದ ಮನ್ಮಿಸಿ ಜ್ಞಾನವನನ್ನು ಸದಾ ಭಿನ್ನವೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವರ ಸಿರಾಕರಣವಿದೆ. ಇಂಥ ಜೀವದ ಸ್ವರೂಪವನನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು ಆದು ಕಮ್ಮದ ಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ವಿತ್ತವಾಗುತ್ತದೆ, ಅನ್ಯ ಪ್ರಕಾರವು ಏಷಾಭಾವವಿದೆ. ॥ ೪೨ ॥

ಜೀವದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನನ್ನು ಮನ್ಮಿಸುವಂಥ ಪುರುಷರು ಗಿರಿಧರಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಜೀವ ಜ್ಞಾನಸ್ತಭಾವ ಮೇಣಿತ್ವಾಯುಕ್ತನೆಂದು ಜೀವದೇವರು ಹೇಳಿಹರು ।

ಜೀವವವನು ಜ್ಞಾತವ್ಯನಿದ್ದು ಕಮ್ಮಕ್ಷಯಕರಣನಿಮಿತ್ತವಿರುವವು ॥ ೪೨ ॥

ಜೀಸಿಂ ಜೀವಸರಾವೋ ಇತ್ತಿ ಅಭಾವೋ ಯ ಸವ್ಯಾಹಾ ತತ್ತ್ವ |

ತೇ ಹೋಂತಿ ಭಿಣ್ಣದೇಹಾ ಸಿದ್ಧಾ ವಚಿಗೋಯರಮದೀದಾ || ೪೫ ||

ಯೇಇಷಾಂ ಜೀವಸ್ಯಭಾನಃ ನಾಸಿತ್ತ ಅಭಾನಃ ಚ ಸರ್ವಭಾ ತತ್ತ್ವ |

ತೇ ಭವಂತಿ ಭಿನ್ನದೇಹಾಃ ಸಿದ್ಧಾಃ ವಚಿಂಗೋಽಚರಾತೀತಾಃ || ೪೫ ||

ಅರ್ಥ :—ಯಾವ ಭವ್ಯಜೀವರುಗಳ ಜೀವನಾನುದ ಪದಾರ್ಥವು ಸರ್ವಭಾವರೂಪವಿದೆ ಮತ್ತು ಸರ್ವಭಾ ಅಭಾವರೂಪವಿಲ್ಲ, ಆ ಭವ್ಯಜೀವರುಗಳು ದೇಹದಿಂದ ಭಿನ್ನ ಹಾಗೂ ವಚನಗೊಽಚರಾತೀತರಾದ ಸಿದ್ಧಾರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಜೀವವು ದ್ರವ್ಯಪರಯಾಯಸ್ತರೂಪವಿದೆ, ಕಥಂಚಿತ್ ಅಸ್ತಿಸ್ತರೂಪವಿದೆ ಕಥಂಚಿತ್ ನಾಸಿಸ್ತರೂಪವಿದೆ. ಪರಯಾರ್ಥ ಅಸಿತ್ಯವಿದೆ, ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಕರುಂದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ, ತಿಯಂಚ, ದೇಹ ಮತ್ತು ನಾರಕ ಪರಯಾರ್ಥಯಾಗಿತ್ತಲೇ, ಇದರ ಕಥಂಚಿತ್ ಅಭಾವ ನೋಡಿ ಸರ್ವಭಾ ಜೀವದ ಅಭಾವ ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಸಂಖ್ಯೋಧನೆ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜೀವದ ಸ್ಯಭಾವವು ನಿತ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಪರಯಾರ್ಥ ಅಭಾವವಾದ ನೇತೆ ಸರ್ವಭಾ ಅಭಾವ ಮನ್ಮಿಸದವನು ದೇಹದಿಂದ ಭಿನ್ನನಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪರಮಾತ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಆ ಸಿದ್ಧರು ವಚನಗೊಽಚರಿಲ್ಲ. ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತರುವ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ವಭಾ ಜೀವದ ನಾಶ ಮನ್ಮಿಸುವವರು ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳಾದ್ದರಿ, ಅವರು ಸಿದ್ಧಪರಮಾತ್ಮರು ಹೇಗೆ ಅಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ? ಎಂದರೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. || ೪೫ ||

ಆ ಜೀವದ ಸ್ಯರೂಪವು ವಚನ ಅಗೋಽಚರವಿದೆ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಮ್ಯವಿದೆ ಅದು ಹಿಗಿದೆಯೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಅರಸಮರೂಪಮಗಂಧಂ ಅವ್ಯತ್ತಂ ಜೀವಣಾಗುಣಮಸದ್ಬಂ |

ಜಾಣ ಅಲಿಂಗಗ್ರಹಣಂ ಜೀವಮಣಿದ್ವಿಟ್ವಸಂಶಾಶಮಂ || ೪೬ ||

ಅರಸಮರೂಪಮಗಂಧಂ ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಜೀತನಾಗುಣಂ ಅಕಬ್ಧಮಾ |

ಜಾನಿಂಧಿ ಅಲಿಂಗಗ್ರಹಣಂ ಜೀವಂ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟಸಂಶಾಶಮಾ || ೪೬ ||

ಅರ್ಥ :—ಎಲ್ಲಿ ಭವ್ಯನೇ! ನೀನು ಜೀವದ ಸ್ಯರೂಪವು ಅರಸ ಎಂದರೆ ಐದು ಪ್ರಕಾರದ ಸಿಹಿ, ಕಹಿ, ಮುಳಿ, ಉಪ್ಪು ಮತ್ತು ಕಾರಣದಿಂದ ರಹಿತವಿದೆ. ಕಪ್ಪು, ಹೆಡಿ, ಕೆಂಪು, ಬೆಳ್ಗಿ ಮತ್ತು ಹಸರು ಈ

ಣಾವರಿಗೆ ಜೀವಸ್ಯಭಾವ ಶರ್ಕ್ರವಿದೆ ಸರ್ವಭಾ ಅಭಾವರೂಪವಿಲ್ಲ |

ಅವನು ದೇಹರಿತ ವಚನಗೊಽಚರಾತೀತ ಸಿದ್ಧತ್ವ ವಹಿಯುವನು || ೪೬ ||

ಅರಸ ಅರೂಪ ಅಗಂಧ ಅವ್ಯಕ್ತ ಜೀತನಾಗುಣಯಂಕ್ತ ಮೇಣಕರ್ತು |

ಅರಿ ಅಲಿಂಗಗ್ರಹಣಮಲ್ಲದೆ ಜೀವ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟಸಂಶಾಶಮೆಂಬುದನು || ೪೬ ||

ಪ್ರಕಾರ ಅರೂಪ ಎಂದರೆ ಈದು ಪ್ರಕಾರದ ರೂಪದಿಂದ ರಹಿತವಿದೆ. ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಗುಧದಿಂದ ರಹಿತವಿದೆ. ಅವ್ಯಕ್ತ ಎಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರ-ವ್ಯಕ್ತವಿಲ್ಲ. ಜೀತನಾಗುಣಪುಳ್ಳದ್ವಿದ್ದಿದೆ, ಅಶಬ್ದ ಎಂದರೆ ಕಬ್ಬಿರಹಿತವಿದೆ. ಅಲಿಂಗಸ್ರಹಣ ಎಂದರೆ ಅದರ ಯಾವ ಚಿಹ್ನವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಣದಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಅನಿದಿಕ್ಷ್ಯ ಸಂಸಾರ ಎಂದರೆ ಚತುಷ್ಪಾತೀ ವೃತ್ತಾಕಾರ ನೋಡಲಾದ ಯಾವ ಆಕಾರವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಈ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವದ ಸ್ವರೂಪವಿದೆಯಂದು ತಿಳಿ.

ಭಾವಾಧರ್ಮ :—ರಸ, ರೂಪ, ಗಂಧ, ಕಬ್ಬಗಳಂತೂ ಪುದ್ದಲದ ಗುಣಗಳವೇ, ಇವುಗಳ ನಿಷೇಧರೂಪವಾಗಿ ಜೀವವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ, ಅವ್ಯಕ್ತ, ಅಲಿಂಗಸ್ರಹಣ, ಅನಿದಿಕ್ಷ್ಯಸಂಸಾರವನವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಹೀಗೆ ಇವು ಕೂಡ ಪುದ್ದಲಸ್ವಭಾವದ ಅವೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ನಿಷೇಧರೂಪವಾಗಿಯೇ ಜೀವವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ ಮತ್ತು ಜೀತನಾಗುಣ ಹೇಳಿರುವುದಂತೂ ಇದು ಜೀವದ ವಿಧರೂಪ ಹೇಳಿದೆ ನಿಷೇಧ ಅವೇಕ್ಷೆಯಿಂದಂತೂ ವಚನದ ಅಗೋಚರವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಮತ್ತು ವಿಧಿ ಅವೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸ್ವಸಂವೇದನ ಗೋಚರವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಹೀಗೆ ಜೀವದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅನುಭವಗೋಚರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಗಾಢೆಯು ಸಮಯಸಾರದಲ್ಲಿ ಉಳಿ, ಪ್ರವಚನಸಾರದಲ್ಲಿ ಉಳಿ, ನಿಯಮಸಾರದಲ್ಲಿ ಉಳಿ, ಪಂಚಾನುಕ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿ, ಧರ್ಮ ಟೀಕೆ ಪ್ರ. ಇವು. ಅ. ಉಳಿ ದ್ವಿನ್ಯಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಗಾಢೆ ನೋಡಲಾದವುಗಳ್ಳೂ ಇದೆ. ಇದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಟೀಕಾಕಾರರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. || ೫೪ ||

ಜೀವದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಕಾರದ್ದಾಗಿ ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ,—

ಭಾವರೀ ಪಂಚಪರ್ಯಾರಂ ಜಾಣಂ ಅಜ್ಞಾಣಾಸಣಂ ಸಿಗ್ರಂ ।

ಭಾವಣಭಾವಿರುಸಹಿಂ ದಿವಸಿವಸುಹಭಾಯಣೋ ಹೋಜ ॥ ೫೫ ॥

ಭಾವಯ ಪಂಚಪರ್ಯಾರಂ ಜಾಣಂ ಅಜ್ಞಾನಸಾರಣಂ ಶೀಘ್ರಮಾ ।

ಭಾವನಾಭಾವಿತಸಹಿತಃ ದಿವರಿವಸುಖಭಾಜನ ಭವತಿ ॥ ೫೫ ॥

ಅಧರ್ಮ :—ಎಲ್ಲೆ ಭವ್ಯ ಜನರೇ ! ನೀವು ಈ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಈದು ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಭಾವಿಸಬೇಕು, ಈ ಜ್ಞಾನವು ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಕಮಾಡುವಂಥದ್ವಿದ್ದಿದೆ, ಅದನ್ನು ಭಾವನೆಯಿಂದ ಭಾವಿತವಾಗಿ ಆ ಭಾವಸಹಿತವಾಗಿ ಭಾವಿಸಬೇಕು, ಶೀಘ್ರಭಾವಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ನೀವು ದಿವ(ಸ್ವರ್ಗ)ಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಶಿವ(ಮೋಕ್ಷ)ಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವಿರಿ.

ಭಾವಾಧರ್ಮ :—ಒಂದುವೇಳೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕರ್ಮದ ಕ್ಷಯೋಪಶಮ ಮತ್ತು ಭಾವದ ಅವೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಈದು ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಫಾತ್ಯಾತ್ಮಭಾವದ

ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಚಪರ್ಯಾರದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನವಾಕಕವಾದ ಜ್ಞಾನವನು ಶೀಘ್ರ ।

ಭಾವವಾ ಭಾವಿತ ಸಹಿತನು ದಿವರಿವಸುಖದ ಭಾಜನವಾಗುವನು ॥ ೫೬ ॥

ಅನೇಕೆಯಿಂದ ಮತ್ತು, ಕೃತ ಮತ್ತು ಅವಧಿ ಇವು ಮಾರು ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವೆಂದೂ ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನದ ಅಭಾವ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತಿ, ಕೃತ, ಅವಧಿ, ಮನುಷಯು, ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಾದ ಈದು ಪ್ರಕಾರದ ಸಮ್ಯಾಗ್ಜ್ಞಾನವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವನ್ನು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಸರಮಾಧ್ಯ ವಿಚಾರದಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದೆ, ಈ ಜ್ಞಾನದ ಭಾವನೆಯು ಸ್ವರ್ಗ-ವೋಕ್ಕೋಶನ್ನು ಕೊಡುವಂಥಿದ್ದಿದೆ. || ೬೨ ||

ಓದುವುದು-ಕೇಳುವುದು ಕೂಡ ಭಾವವಿಲ್ಲದ ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಪರಿಷಿಷ್ಟಾ ವಿ ಕೀಂ ಕೀರಜ ಕೀಂ ವಾ ಸುಣಿಷಣ ಭಾವರಹಿಷಣ ।
ಭಾವೋ ಕಾರಣಭೂದೋ ಸಾಯಾರಣಯಾರಭೂದಾಣಂ || ೬೩ ||

ಪರಿತೀನಾಸಿ ಕಂ ಕ್ರಯತೇ ಕಂ ವಾ ತುರತೇನ ಭಾವರಹಿತೇನ ।
ಭಾವಃ ಕಾರಣಭೂತಃ ಸಾಗಾರಾಸಗಾರಭೂತಾಸಾವಃ || ೬೪ ||

ಅಧ್ಯ್ಯ :— ಭಾವರಹಿತವಾಗಿ ಓದುವುದರಿಂದ-ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಎಂದರೆ ಏನೂ ಕಾಯ್ದ ಕಾರಿಯಿಲ್ಲ, ಅದುದರಿಂದ ಶ್ರಾವಕತನ ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯತನಿಂದ ಕಾರಣಭೂತವು ಭಾವನೇ ಇದೆ.

ಭಾವಾಧ್ಯ : ವೋಕ್ಕುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಏಕದೇಶ, ಸರ್ವದೇಶ ಪ್ರತಿರೂಪವಾಗಿ ಮಾನ್ಯ-ಶ್ರಾವಕತನಗಳನೇ, ಅನೇರದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವು ನಿಷ್ಕಾರ್ಯಸಮ್ಯಾಗ್ರಹಣನ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಗಳನೇ. ಭಾವವಿಲ್ಲದ ಪ್ರತಿರ್ಯಾಗಳ ಕಥನವು ಏನೂ ಕಾಯ್ದಕಾರಿಯಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಭಾವವಿಲ್ಲದ ಓದುವುದು-ಕೇಳುವುದು ಮೊದಲಾದುವಿಂದ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಕೇವಲ ಬೇದಮಾತ್ರವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭಾವಸಹಿತ ಮಾಡುವುದು ಸಹಲವಿದೆಯೆಂಬ ಉಪದೇಶವಿದೆ. ಓದುವುದು-ಕೇಳುವುದು ಕೂಡ ಜ್ಞಾನವಿದೆಯೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ತಿಳಿಯುಬಹುದು, ಅದರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ, ಒದಿ ಕೇಳಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾಗ ಭಾವವು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಪುನಃ ಪುನಃ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಭಾವತೀರ್ಥಿಸಿದನೇಲೆಯೇ ಸಿದ್ಧಿಯಿದೆಯೆಂಬ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಿದೆ. || ೬೫ ||

ಒಂದುವೇಳೆ ಬಾಹ್ಯ ನಗ್ನತೆಯಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಗ್ನರಂತೂ ಎಲ್ಲರೂ ಇರುತ್ತಾರೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ದವ್ಯೇಣ ಸಯಲ ಇಗ್ನಾ ಜಾರಯತಿರಿಯಾ ಯ ಸಯಲಸಂಘಾಯಾ ।
ಪರಿಣಾಮೇಣ ಅಸುದ್ಬಾ ಇ ಭಾವಸವಣತ್ವಾಣ ಪತ್ರ ॥ ೬೬ ॥

ಭಾವರಹಿತವಾಗಿ ಓದುವುದರಿಂದ ಮೇಕ್ಕೇಳುವುದರಿಂದೇನು ಸಿದ್ಧಿಷ್ಠಿದ್ದು ।
ಭಾವವೇ ಕಾರಣಭೂತವಿದೆ ನಾಗಾರ-ಅವಗಾರತವಗಳೀರಜ್ಞಿ || ೬೭ ||
ನಾರಕ ತಿಯ್ಯಂಜ ಮೊದಲಾದ್ದು ಜೀವಗಳು ದ್ರವ್ಯದಿಂ ತಾನೇ ನಗ್ನಮಿವೇ ।
ಪರಿಣಾಮ ಕಂಪ್ಯಾಫಿಲ್ಲಿದಿರುವರ್ಥಿ ಭಾವಕ್ರಮಣತ್ವದ ಪ್ರಸ್ತುತಿಯಾಗದು || ೬೮ ||

ದುರ್ವೇಣ ಸಕಲಾ ಸಗ್ಗಾಂತಿ ನಾರಕತಿಂಬಂಚಕ್ಕು ಸಕಲಸಂಘಾತಾಃ ।
ಸರಿಣಾಮೇನ ಅಶುದಾಂತಿ ನ ಭಾವಶ್ರಮಣತ್ವಂ ಸಾರ್ಥಾಂತಿ ॥ ೪೫ ॥

ಅರ್ಥ :—ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಬಾಹ್ಯದಳ್ಳಂತೂ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ನಗ್ನವಿರುತ್ತವೆ. ನಾರಕೀ ಜೀವ ಮತ್ತು ತಿಂಬಂಚ ಜೀವಗಳಂತೂ ನಿರಂತರ ವಸ್ತುದಿಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿ ನಗ್ನವೇ ಇರುತ್ತವೆ. ‘ಸಕಲಸಂಘಾತ’ವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಮೊದಲಾದವರು ಕೂಡ ಕಾರಣ ಪಡೆಯು ನಗ್ನರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ಆಶುದ್ಧಿರುತ್ತಾರೆ, ಆದುದರಿಂದ ಭಾವಶ್ರಮಣತೀಗಿ ಸಾರ್ಪರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಒಂದು ನೇತಿ ನಗ್ನವಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಮುಸಿಲಿಂಗವಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಾರಕೀ, ತಿಂಬಂಚ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಜೀವ ಸಮೂಹವು ನಗ್ನವಿರುತ್ತದೆ ಅವೆಳ್ಳವು ಮುಸಿಯೆಂದು ನಿಕ್ಷಯಿಸಬಹುದು, ಆದುದರಿಂದ ಮುಸಿತನವಂತೂ ಭಾವಶ್ರಮಾದ ಹೇಳೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ ಆಶುದ್ಧ ಭಾವವಿದ್ದವೇಲೇ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ನಗ್ನವಾದರೂ ಕೂಡ ಭಾವಮುಸಿತನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ॥ ೪೫ ॥

ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ದೃಢವಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕೇವಲ ನಗ್ನತೆಯು ನಿಷ್ಣಲವಿದೆಯೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಣಗೋಂ ಪಾವಜಿ ದುಕ್ಕಂ ಣಗೋಂ ಸಂಸಾರಸಾರ್ಯರೇ ಭವಂತಿ ।

ಣಗೋಂ ಇ ಲಯಜಿ ಬೋರಿಂ ಜಿಂಭಾವಣಿವಜ್ಞಿಂ ಸುಜಿರಂ ॥ ೪೬ ॥

ನಗ್ನಃ ಪಾರ್ಶ್ವೋತಿ ದೂಃಖಿ ನಗ್ನಃ ಸಂಸಾರಸಾಗರೇ ಭರಮತಿ ।

ನಗ್ನಃ ನ ಲಭತೇ ಚೋಽಧಿಂ ಜಿನಭಾವನಾವಜಿತಃ ಸುಜಿರಂ ॥ ೪೬ ॥

ಅರ್ಥ :—ನಗ್ನನು ಯಾವಾಗಲೂ ದೂಃಖಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ನಗ್ನನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ನಗ್ನನು ಬೋಧಿ ಎಂದರೆ ಸಮೃಗ್ಂಕರನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರಯಾವದ ಸ್ವಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ನಗ್ನನು ಜಿನಭಾವನೆಯಿಂದ ರಹಿತನಿದ್ದಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—‘ಜಿನಭಾವನೆ’ ಆ ಸಮೃಗ್ಂಕರನದ ಭಾವನೆಯಿಂದ ರಹಿತನಿರುವ ಜೀವನು ನಗ್ನನಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಬೋಧಿ ಆ ಸಮೃಗ್ಂಕರನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರಯಾವಾದ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಸಾರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಣ ಮಾಡುತ್ತ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇ ದೂಃಖವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಗ್ನನಾಗುವಂಥ ಪುರುಷನು ದೂಃಖವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸುಖವನ್ನುಂತೂ ಭಾವಮುನಿಗಳು ನಗ್ನವಿದ್ದರೆ ಅವರೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ॥ ೪೬ ॥

ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ದೃಢ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ನಗ್ನನಾಗಿ ಮುಸಿಯೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವವನ ಅಪಯೋಹಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ನಗ್ನ ಪಡೆಯುವನು ದೂಃಖಿ ಆ ನಗ್ನ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಿ ದೃಷ್ಟಿಸುವನು ।

ನಗ್ನ ಬೋಧಿಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವನು ಜೀವರೂಪನೇಯಿಂ ವಕ್ಷಿತನಿರುವನು ॥ ೪೬ ॥

ಅರ್ಥಸಾಂ ಭಾಯಸೇಣ ಯಂ ಕಂ ತೇ ಗಗ್ಗೀಣ ಪಾಪಮಲಿಕೇಣ ।
ಮೇಸುಂತ್ರಾ ದಾಸಮಂಚ್ಯರಮಾಯಾಬಹುಲೈಣ ಸಮಕೇಣ ॥ ೪೮ ॥

ಅಯೆಕಸಾಂ ಭಾಜನೇನ ಚ ಕಂ ತೇ ನಗ್ಗೀಣ ಸಾಪನುಲನೇನ ।

ಸ್ವೇಕಾನ್ಯಾದಾಸಮಂಕ್ರರಮಾಯಾಬಹುಲೈನ ಕ್ರಮಕೇನ ॥ ೪೯ ॥

ಅರ್ಥ :—ಎಲ್ಲೆ ಮುನಿಯೇ ! ನಿನ್ನ ಇಂಥ ನಗ್ಗತೆಯಿಂದ ಕಾಗೂ ಮುನಿತನದಿಂದ ಏನು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ? ಹೇಗೆದೆ-ಪ್ರೇಕೊನ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಇತರರ ದೋಷ ಹೇಳುವ ಸ್ವಭಾವ, ಹಾಸ್ಯ ಎಂದರೆ ಇತರರ ಗೀರ್ಲಮಾಡುವುದು, ಮತ್ತು ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಸರಿದೊರಿಯಿರುವನೇನೂದನೆ ಈಫೆಯಸ್ಸಿಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವರಡನೇಯವರನ್ನು ಹೇಳು ಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿ, ಮಾರ್ಯ ಎಂದರೆ ಕುಟಿಲ ಪರಿಣಾಮ, ಈ ಭಾವಗಳು ಅವನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರತೆಯಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತನೆ, ಆದುದರಿಂದ ಸಾಧಿಂದ ಮಲಿನಸಿದ್ಧಾನ್ ಮತ್ತು ಅಯುಕ ಎಂದರೆ ಅಪಕೀರ್ತಿಗೆ ಭಾಜನಿದ್ದಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ : ಪ್ರೇಕೊನ್ಯ ಹೊದಲಾದ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮಲಿನವಿರುವಂಥ ನಗ್ಗಸ್ವರೂಪವಾದ ಮುನಿತನದಿಂದೇನು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ? ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅಪಕೀರ್ತಿಗೆ ಭಾಜನಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರ ಧರ್ಮದ ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವಂಥವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಆದುದರಿಂದ ಭಾವಲಿಂಗಿಯಾಗುವುದು ಯೋಗ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಉಪದೇಶವಿದೆ. ॥ ೪೯ ॥

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಭಾವಲಿಂಗಿಯಾಗುವ ಉಪದೇಶವನ್ನೀಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ,—

ವಯಂಡಹಿಂ ಜಿಣವರಲಿಂಗಂ ಆಭ್ಯಂತರಭಾವದ್ವೈಸವರಿಸಂದ್ಯೋ ।

ಭಾವಮಲೈಣ ಯ ಜೀವೋ ಬಾಹಿರಸಂಗಮಿಂ ಮಯಲಿಯಂಜ ॥ ೫೦ ॥

ಪರಕಟಿಯ ಜಿನರಲಿಂಗಂ ಅಭ್ಯಂತರಭಾವದ್ವೈಸಪರಿಶುದ್ಧಃ ।

ಭಾವನುಲೈನ ಚ ಜೀವಃ ಬಾಹ್ಯಸಂಗೀ ಮಲಿನಯತಿ ॥ ೫೦ ॥

ಅರ್ಥ :—ಎಲ್ಲೆ ಆತ್ಮನೇ ! ನಿನ್ನ ಅಭ್ಯಂತರ ಭಾವದ್ವೈಸಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಶುದ್ಧವಾದಂಥ ಜಿನವರಲಿಂಗ ಎಂದರೆ ಬಾಹ್ಯ ಸಿಗ್ರೆಂಥಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡು, ಭಾವಕುದ್ದಿಯಿಲ್ಲದೆ ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗವು ಕೆಟ್ಟುಹೊಗುವುದು, ಏಕೆಂದರೆ ಭಾವನುಲಿನನಾದ ಜೀವನು ಬಾಹ್ಯಪರಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಮಲಿನನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಒಂದುವೇಳೆ ಭಾವಕುದ್ದಮಾಡಿ ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗ ಧಾರಣಮಾಡಿದರೆ ಭ್ರಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಭಾವನುಲಿನವಿದ್ದರಿ ಭಾಹ್ಯಪರಿಗ್ರಹದ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗವೂ ಕೆಡುವುದರಿಂದ ಮುಖ್ಯರೂಪದಿಂದ

ಿನಗೇನು ಶಾಧ್ಯವಿದೆ ಇಯಕಾಜವ ಪಾದಯುತವಾದ ನಗ್ಗತ್ತದಿಂ ।

ಆ ನಗೆ ಮತ್ತುರಭಾವ ಪಿರುವತೆ ದೇಂಡ್ಯಾಯೆಕುಂದಿದ ಕ್ರಮಣತ್ತದಿಂದ ॥ ೫೧ ॥

ಭಾವದ್ವೈಸ ಪರಿಕುರ್ವಾದಭ್ಯಂತರ ಜಿನವರಲಿಂಗಮಂ ಪ್ರಕಟಿಸು ।

ಭಾವನುಲಿಂಗಿಂ ಮಲಿನಜೀವ ಬಾಹ್ಯಸಂಗದಲಿ ತಾ ಮಲಿನವಾಗುವನು ॥ ೫೧ ॥

ಭಾವಲಿಂಗದ ಉಪದೇಶವೇ ಇದೆ, ವಿಕುದ್ಧವಾದ ಭಾವಗಳಲ್ಲಿದೆ ಬಾಹ್ಯವೇಷಧಾರಣವಾಡುವೀದು ಅದು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲ. || ೨೦ ||

ಭಾವರಹಿತನಾದ ನಗ್ನಮುಸಿಯು ಹಾಸ್ಯದ ಸ್ಥಾನವಿದ್ದಾಗ್ನಿಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

**ಧಮ್ಮಮಿತ್ತ ಉಪವಾಸೋ ದೋಷಾವಾಸೋ ಯಂತ್ರಾಚಯ್ಯಪುಲಸಮೋ ।
ಉಪಲಂಗ್ನಿಂದಾಯಾರೋ ಇಡಸವಹೋ ಇಗ್ನರೂಪೇಣ ॥ ೨೧ ॥**

ಧರ್ಮೋ ನಿಪ್ರವಾಸಃ ದೋಷಾವಾಸಃ ಚ ಇತ್ಯುಪಾಪಸಮಃ ।

ನಿಷ್ಪಾಲನಿಗುರುಣಾರಾ ನಟಿಕ್ರಮಣಃ ನಗ್ನರೂಪೇಣ ॥ ೨೧ ॥

ಅರ್ಥ :— ಧರ್ಮ ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ದಶಲಕ್ಷಣಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಯಾವನ್ನ ವಾಸವಿಲ್ಲ ಆ ಜೀವನು ದೋಷಗಳ ಆವಾಸವಿದ್ದಾಗೆ ಅರ್ಥವಾ ಯಾವನಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳಿರುತ್ತವೆ ಅವನು ಇತ್ಯೇಕುಸುಮಂಘನ ವಿದ್ದಾಗೆ ಆ ಪುಷ್ಟಿದಿಂದ ಯಾವ ಫಲಗಳೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಗಂಧಾದಿ ಗುಣಗಳೂ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಇಂಥ ಮುಸಿಯಂತೂ ನಗ್ನರೂಪ ಮಾಡಿ ನಟಿಕ್ರಮಣ ಎಂದರೆ ನತಿಸುವಂಥ ವಿದೂಷಕನ್ ಸೋಗಿಸಂತಿದ್ದಾಗೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :— ಧರ್ಮದ ವಾಸನೆ ಇಲ್ಲಿದಿರುವವನಲ್ಲಿ ಕೊರ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ನೇಳಿ ಅವನು ದಿಗಂಬರರೂಪ ಧಾರಣ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಆ ಮುಸಿಯು ಇತ್ಯೇ ಕುಸುಮದ ಸಮಾನ ನಿಗುರು ಮತ್ತು ಸ್ವಲಭಿದ್ದಾಗೆ, ಇಂಥ ಮುಸಿಗೆ ವೋಕ್ತರೂಪದ ಫಲವೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಸಮೃಜಳನ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದವನು ನಗ್ನನಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ವಿದೂಷಕನಂತೆ ಸೋಗವು ತೋರುತ್ತದೆ, ವಿದೂಷಕನು ನತಿಸುವಾಗ ಶೃಂಗಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನತಿಸಿದರೆ ಶೋಭಿ ಪಡೆಯುವನು, ನಗ್ನನಾಗಿ ನತಿಸಿದರೆ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವನು, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕೇವಲ ದೃವ್ಯನಗ್ನವು ಹಾಸ್ಯದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. || ೨೧ ||

ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಸಮರ್ಪಣನರೂಪವಾಗಿ ದೃವ್ಯಲಿಂಗಿಯು ಜಿನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಧಿ-ಸಮಾಧಿಯಂಥವು ಗೆಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅವನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವಿಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಜೀರಾಯಸಂಗಜುತ್ತಾ ಜಿಣಭಾವಣರಹಿಯದವ್ಯಾಗ್ನಂಥಾ ।

ಇಲಹಂತಿ ತೇ ಸಮಾಹಿಂ ಬೋಹಿಂ ಜಿಣಸಾಸಕೇ ವಿಮಲೇ ॥ ೨೨ ॥

ಜೀವ ನಗ್ನತ್ವದರಿಂದ ಧರ್ಮದೋಷಾಶ್ವಲವಿಲ್ಲದಿರೆ ದೋಷಾವಾಸವಿದು |

ಅವನು ಇಕ್ಕುಷ್ಪಷ್ಪತಮ ನಿಷ್ಪಲ-ನಿಗುರು ನಟಿಕ್ರಮಣವಿರುವನು || ೨೦ ||

ಯಾವನು ರಾಗಸಂಯುಕ್ತ ಜಿನಭಾವಾರಹಿತ ದೃವ್ಯವಿಗ್ರಹಿತವಿರುವನು |

ಅವನು ಹೋಧಿ-ಸಮಾಧಿಯನು ಪಡೆಯನು ವಿಮಲ ಜಿವರಾಸವರಲಿ || ೨೧ ||

ಯೇ ರಾಗಸಂಗಯುಕ್ತಾಃ ಜಿನಭಾವನಾರಹಿತದ್ರವ್ಯಸಿಗ್ರಂಥಾಃ ।
ತೆಲಭಂತೇ ತೇ ಸಮಾಧಿಂ ಹೋಧಿಂ ಜಿನಶಾಸನೇ ವಿನುತೇ ॥ ೨೨ ॥

ಅರ್ಥ :—ಯಾವ ಮುನಿಗಳು ರಾಗ ಎಂದರೆ ಅಭ್ಯಂತರ ಪರದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತೀತಿ, ಅದರದೇ ಸಂಗ ಎಂದರೆ ಪರಿಗ್ರಹದಿಂದ ಯುಕ್ತರಿದ್ವಾರೆ ಮತ್ತು ಜಿನಭಾವನೆ ಎಂದರೆ ಶುದ್ಧಸ್ತೋಪದ ಭಾವನೆಯಿಂದ ರಹಿತರಿದ್ವಾರೆ ಅವರು ದ್ರವ್ಯಸಿಗ್ರಂಥಂದ್ವರೂ ಕೂಡ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಜಿನಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆ ಸಮಾಧಿ ಎಂದರೆ ಧರ್ಮಶಕ್ತಿ ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಜೋಡಿ ಎಂದರೆ ಸಮೃದ್ಧಿಕರ್ಣ-ಜ್ಞಾನ-ಜಾರಿತ್ರಸ್ತರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾನಾರ್ಥ :—ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗಿಯು ಅಭ್ಯಂತರದ ರಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲನೆಂದೆನೇಲೆ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯುವನು ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯುವನು. ॥ ೨೩ ॥

ಮೋದಲು ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮ ಮೋದಲಾದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಭಾವದಿಂದ ನಗ್ನನಾಗಬೇಕು ಅನಂತರ ದ್ರವ್ಯಮುನಿಯಾಗಬೇಕು, ಇದು ಮಾರ್ಗವಿದಯೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಭಾವೇಣ ಹೋಽಣಗೋಽ ಮಿಷ್ಟೃತ್ವಾಃ ಯ ದೋಸ ಚಂಜಿಳಣಂ ।
ಪಚ್ಚಾ ದವ್ಯೇಣ ಮುಂಣೇ ಪರ್ಯಂತದಿ ಲಿಂಗಂ ಜಿಣಾಣಾಹಿ ॥ ೨೪ ॥

ಭಾವೇನ ಭವತಿ ನಗ್ನಃ ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮಾದೀನ ಚ ದೋಷಾನ ತ್ಯಾಕ್ತಾ ।
ಪರ್ಯಾತ ದ್ರವ್ಯೇಣ ಮುಣಿ ಪ್ರಕಟಿಯತಿ ಲಿಂಗಂ ಜಿಣಾಜ್ಞಾಯಾ ॥ ೨೫ ॥

ಅರ್ಥ :—ಮೋದಲು ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮ ಮೋದಲಾದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಮತ್ತು ಭಾವದಿಂದ ಅಂತರಂಗ ನಗ್ನವಾಗುವುದು, ಏಕರೂಪ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಜ್ಞಾನ ಆಚರಣ ಮಾಡುವುದು ನಂತರ ಮುನಿಯು ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಬಾಹ್ಯಲಿಂಗವನ್ನು ಜಿನಾಜ್ಞಾಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು, ಇದು ಮಾರ್ಗವಿದ.

ಭಾನಾರ್ಥ :—ಭಾವಶಂಧಾದಲ್ಲದೆ ಮೋದಲೇ ದಿಗಂಬರರೂಪ ಧಾರಣ ಮಾಡಿದರೆ ನಂತರ ಭಾವವು ಕೆಂಬ್ರಾಗ ಭ್ರಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಮತ್ತು ಭ್ರಷ್ಟವಾಗಿ ಕೂಡ ಮುನಿಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದ್ದರೆ ಮಾರ್ಗದ ಗೀರಿಯಾಗುವುದು, ಅದುದರಿಂದ ಭಾವ ಶುದ್ಧಮಾಡಿ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುನಿತವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವೆಂಬುದು ಜಿನಾಜ್ಞಾಯಿದೆ. ॥ ೨೬ ॥

ಶುದ್ಧಭಾವವೇ ಸ್ವರ್ಗಮೋಕ್ಷಗಳ ಕಾರಣವಿದೆ ಮತ್ತು ಮಲಿನ ಭಾವವು ಸಂಸಾರದ ಶಾರಣವಿದಯೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಮೋದಲು ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮಾದಿ ದೋಷಗಳನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಭಾವದಿಂ ನಗ್ನವಾಗುವುದು ।
ಅದರ ನಂತರ ದ್ರವ್ಯದಿಂ ಮುನಿಲಿಂಗಮಂ ಪ್ರಕಟಿಸುವು ಜಿನಾಜ್ಞಾಯಿಂದ ॥ ೨೭ ॥

ಭಾವೋ ವಿ ದಿವ್ಯಸಿವಸುಕ್ಷಭಾಯಣೋ ಭಾವವಚಿಷ್ಟ ಸಮಣೋ ।
ಕರ್ಮಮಲಮಲಿಣಚಿತೋ ತಿರಿಯಾಲಯಭಾಯಣೋ ಪಾವೋ ॥ ೨೪ ॥

ಭಾವಃ ಅಪಿ ದಿವ್ಯಶಿವಸಾಖ್ಯಭಾಜನಂ ಭಾವವಚಿತಃ ಶ್ರಮಣಃ ।
ಕರ್ಮಮಲಮಲಿಣಚಿತ್ತಃ ತಿರಿಗಾಲಯಭಾಜನಂ ಹಾಪಃ ॥ ೨೫ ॥

ಅರ್ಥ :—ಭಾವವೇ ಸ್ವರ್ಗ-ಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಿದೆ, ಮತ್ತು ಭಾವರಹಿತನಾದ ಕರ್ಮಣನು ಪಾಪ ಸ್ವರೂಪನಿದ್ದಾನೆ, ತಿರ್ಯಂಚಗತಿಯ ಸಾನ್ಸ್ಕರಿಕದಾದ್ದಾನೆ ಹಾಗೂ ಕರ್ಮಮಲದಿಂದ ಮಲಿನವಾದ ಚಿತ್ತಪುಳ್ಳವನಿದ್ದಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ : ಭಾವದಿಂದ ಕುದ್ದನಿರುವವನಂತೂ ಸ್ವರ್ಗ-ಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಭಾವದಿಂದ ಮಲಿನಿಸಿರುವವನು ತಿರ್ಯಂಚಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ॥ ೨೬ ॥

ಈ ಮತ್ತಿ ಭಾವದ ಫಲದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಖಯರಾಮರಮಣಯಕರಂಜಲಿಮಾಲಾಹಿಂ ಚ ಸಂಧುಯಾ ವಿಳಾಲಾ ।
ಚಕ್ಕಹರರಾಯಲಚ್ಚೀ ಲಬ್ಧಿ ಬೋಹಿ ಸುಭಾವೇಣ ॥ ೨೭ ॥

ಖಚರಾಮರಮನುಜಕರಾಂಜಲಿಮಾಲಾಭಿತ್ವ ಸಂಸ್ತುತಾ ವಿಪುಲಾ ।
ಚಕ್ಕಧರರಾಜಲಕ್ಷ್ಮೀ ಲಭ್ಯತೇ ಬೋಹಿ ಸುಭಾವೇನ ॥ ೨೮ ॥

ಅರ್ಥ :—ಸುಭಾವ ಎಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾವದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಷಾಯಿರೂಪವಾದ ವಿಶುದ್ಧ ಭಾವದಿಂದ ಜಕ್ಕವರ್ತಿ ಮೋದಲಾದ ರಾಜರುಗಳ ವಿಪುಲ ಎಂದರೆ ಅಧಿಕ ಸಂಸತ್ತನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಖಚರ (ವಿದ್ಯಾಧರ) ಅವರ (ದೇವ) ಮತ್ತು ಮನುಜ (ಮನುಷ್ಯ) ಇವರುಗಳ ಆಜಲಿಮಾಲೆ (ಕರಗಳ ಅಂಜಲಿ)ಯು ಸಂಕೀರ್ಣಿಸಿದ ಸಂಸ್ತುತವಿದೆ (ಸಮಾಂತರಪೂರ್ವಕ ಸೂತಿಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ) ಮತ್ತು ಇವನು ಕೇವಲ ಸಂಸತ್ತನ್ನೇ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಬೋಹಿಯನ್ನು (ರತ್ನತ್ರಯಾತ್ಮಕ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು) ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಇದು ವಿಶುದ್ಧ ಭಾವಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವಿದೆ. ॥ ೨೯ ॥

ಈ ಭಾವಗಳ ಭೇದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಭಾವವೇ ದಿವಶಿವಸೈಖ್ಯಭಾಜನವಿದ್ದು ಭಾವರಹಿತನಿರುವಾ ಪಾಪೀ ।

ಸರಣ ಕರ್ಮಮಲಮಲಿಣಚಿತ್ತನಿದ್ದು ತಿರ್ಯಂಚಗತಿಪಾತ್ರನಿದೆನು ॥ ೨೯ ॥

ಖಚರಾಮರಮನುಜಕರಾಂಜಲಿಮಾಲಾಹಾಸಂಕ್ರಯಿಂ ಸಂಸ್ತುತ ಮೇಂಡ್ಯಪುಲಿ ।

ಆ ಚಕ್ಕಧರರಾಜವಿಭೂತಿ ಮೇಂಡ್ಯೇಧಿಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುಷ್ಠದು ಸುಭಾವದಿಂದ ॥ ೨೯ ॥

ಭಾವಂ ತಿವಿಹವಯಾರಂ ಸುದಾಸುಹಂ ಸುದ್ದಮೇವ ಸಾಯಂತ್ರಂ ।

ಅಸುಹಂ ಚ ಅಪ್ಯರಖಂದ್ರಂ ಸುಹ ಧಮ್ಮಂ ಜಿಣವರಿಂದೇಹಿಂ ॥ ೨೬ ॥

ಭಾವಃ ತಿರಿಧಕ್ರಕಾರಃ ಶಬ್ದಿಂತಕುಭಃ ಕುದ್ದ ಮನ ಜಾಳತವ್ಯಃ ।

ಅಕುಭಶ್ಚ ಆರ್ಥರಾದರಂ ಕುಭಃ ಧಮ್ಮಂ ಜಿನವರಿಂದೈಂದ್ರಿಃ ॥ ೨೭ ॥

ಅಧರ್ :—ಜಿನವರದೇವರು ಕುಭ, ಅಕುಭ ಮತ್ತು ಕುದ್ದ ವೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆರ್ಥ ಮತ್ತು ರೌದ್ರ ಇವು ಅಕುಭ ಧ್ಯಾನಗಳಿನ ಮತ್ತು ಧಮ್ಮಧ್ಯಾನವು ಕುಭವಿದೆ. ॥ ೨೬ ॥

ಸುದ್ದಂ ಸುದ್ದಸದಾಹಂ ಅಪ್ಯಾ ಅಪ್ಯಮೀತ್ತಂ ಚ ಸಾಯಂತ್ರಂ ।

ಇದಿ ಜಿಣವರೇಹಿಂ ಭಣಿಯಂ ಜಂ ಸೇಯಂ ತಂ ಸಮಾಯರಹ ॥ ೨೭ ॥

ಕುದ್ದಃ ಕುದ್ದಸ್ಸಭಾವಃ ಆಳಾತ್ತ ಆತ್ಮಾನಿಸಃ ಚ ಜಾಳತವ್ಯಃ ।

ಇತಿ ಜಿನವರಿಃ ಭಣಿತಂ ಯಃ ಶ್ರೀಯಾನಾ ತಂ ಸನಾಚರ ॥ ೨೮ ॥

ಅಧರ್ :—ಕುದ್ದವಿರುವಂಥ ತನ್ನ ಕುದ್ದ ಸ್ವಭಾವವು ಇನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆಯೆಂದು ಜಿನದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅಪ್ಯಾಗಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಂಜೂಲವಿರುವುದನ್ನು ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಭಾವಾಧರ್ :—ಭಿಗವಂತರು ಕುಭಃ ಅಕುಭ ಮತ್ತು ಕುದ್ದ ವೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆರ್ಥ ಮತ್ತು ರೌದ್ರ ಧ್ಯಾನಗಳಂತೂ ಅಕುಭವಿದ್ದ ಅವು ಅತ್ಯಂತ ಮಲಿನವಿನೆ, ತ್ಯಾಜ್ಯವೇ ಇವೆ. ಧಮ್ಮಧ್ಯಾನವು ಕುಭವಿದ್ದು ಇದು ಕಥಂಚಿತ್ ಉಸಾದೇಯವಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಮಂದಕಣಾಯರೂಪ ವಿಶುದ್ಧಭಾವದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿದೆ. ಕುದ್ದಭಾವವಿದೆ ಅದು ಸರ್ವಧಾ ಉಪಾದೇಯವಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಯ, ಉಪಾದೇಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದುದರಿಂದ ಯಾವುದು ಕಲ್ಯಾಂಕಾರಿಯಿದೆ ಅದನ್ನು ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಜಿನದೇವರ ಉಪದೇಶ ವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ॥ ೨೯ ॥

ಹಂಗ ಜಿನಿಂಬಂದ ಮಾಯಾತ್ಮ್ಯವು ಹೆಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಪರಂಲಿಯಃಪಾಣಕಸಾಂ ಪರಂಲಿಯಂಜ್ಯತ್ವಾಂದಸಮಂಬಿತ್ವೋ ।

ಪಾಷಣ ತಿರುವಣಸಾರಂ ಜೋಣಿಂ ಜಿಣಸಾಸಣೇ ಜೀವೋ ॥ ೨೯ ॥

ಅಕುಭ ಕುಭ ದೀಂತ್ಯಾದ್ದ ವೆಂದು ಮೂರುಪ್ರಕಾರದ ಭಾವಗಳ ಹೇಳಿತರು ।

ಅಕುಭವಲಿ ಆರ್ಥ ರೌದ್ರ ಮೇಂತ್ಯಾಭ ಧಮ್ಮವೆಂದು ಜಿನದೇವ ಹೇಳಿತರು ॥ ೨೯ ॥

ತಾನಾಗಿಕುದ ವಿರುವಂಥ ತನ್ನ ಕುದ್ದಸ್ತ ಭಾವವದು ತನ್ನ ಲಿದೆಯೆಂದು ।

ಜಿನವರು ಹೇಳಿರುವರದರೊಳು ಶ್ರೀಯನಾದರುವನು ಅಜರಿಷುದು ॥ ೨೯ ॥

ವಿಗರಿತವಾನಕಣಾಯ ವಿಗರಿತಮಿಥ್ಯತ್ವವೇಂದ ಕವಂಜತ್ವಾದ ।

ಮಿಗೆ ಪಡೆವನು ಶ್ರೀಬಂಧನಾರ ಜೋಣಿಯನು ಜಿನಿಂಬಂದಿ ಜೀವ ॥ ೨೯ ॥

ಪ್ರಗಲ್ಭಮಾನಕಣಾಯಿ ಪ್ರಗಲ್ಭಮಿಧ್ಯತ್ವನೋಹಂಸಮಚಿತ್ತಃ ।
ಅಪೋಽತಿ ತ್ರಿಭುವನಸಾರಂ ಬೋಧಿಂ ಜಿನಶಾಸನೇ ಜೀವಃ ॥ ೨೫ ॥

ಅರ್ಥ :—‘ಪ್ರಗಲ್ಭಮಾನಕಣಾಯಿ’ ಎಂದರೆ ಯಾವನ ಮಾನ ಕಣಾಯವು ಪ್ರಕರಣತೀಯಿಂದ ಸೋರಿ ಹೋಗಿದೆ, ಯಾವುದೇ ಪರದ್ವಾದಲ್ಲಿ ಅಪಂಕಾರರೂಪದ ಗರ್ವ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಯಾವನ ಮಿಥ್ಯತ್ವದ ಉದಯರೂಪದ ವೋಹ ಕೂಡ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ‘ಸಮಚಿತ್ತ’ನಿದ್ದಾನೇ, ಯಾವನಿಗೆ ಪರದ್ವಾದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾರರೂಪದ ಮಿಥ್ಯತ್ವ ಮತ್ತು ಇಷ್ಟ-ಅನಿಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿರೂಪದ ರಾಗದೈವಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಜೀವನು ಜನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರವಾದಂಥ ಬೋಧಿಯನ್ನು ಎಂದರೆ ರತ್ನತ್ರಯಾತ್ಮಕವಾದ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಮಿಥ್ಯತ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಕಣಾಯಭಾವದ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಅನ್ಯಮಂತಗಳಲ್ಲಿ ಯಾಫಾರ್ಥ ವಿಲ್ಲ. ಈ ಕಘನವು ಈ ವಿಶೇಷಾಗರೂಪವಾದ ಜನನುಕ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಈ ಜೀವನು ಮಿಥ್ಯತ್ವ ಕಣಾಯದ ಅಭಾವರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರವಾದ ಜನನಃತದ ಸೇವನೆ ಯಿಂದಲೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಅನ್ಯತ್ವವಿಲ್ಲ. ॥ ೨೬ ॥

ಜನಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮುನಿಯೇ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ವಿನಯವಿರತೋ ಸಮನೋ ಭವ್ಯಸವರಕಾರಣಾಜಂ ಭಾಣಣ |
ತಿತ್ತಯರಣಾಮಕಮೃಂ ಬಂಧಜ ಅಜರೇಣ ಕಾಲೇಣ || ೨೭ ||

ವಿನಯವಿರಕ್ತಃ ಶ್ರಮಣಃ ಸೋಹರವರಕಾರಣಾಣಿ ಭಾವಯಿತಾತ್ |
ತೀರ್ಥಂಕರನಾಮಕಮುಂ ಬಧಾತ್ತಃ ಅಜರೇಣ ಕಾಲೇನ || ೨೮ ||

ಅರ್ಥ :—ಇಂದ್ರಿಯ ವಿನಯಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತಃಿತ್ತನಿರುವಂಥ ಶ್ರಮಣನು ಎಂದರೆ ಮುನಿಯು ಸೋಳಹ ಕಾರಣ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಭಾವಿಸಿ ‘ತೀರ್ಥಂಕರ’ ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಇದು ಭಾವದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವಿದೆ, (ಸರ್ವಜ್ಞವಿಶೇಷಾಗ ಕಥಿತ ತತ್ತ್ವಜ್ಞನದೊಡನೆ-ಸ್ವಸನ್ಯುಳಿತೆಯಿದನೆ) ವಿನಯಗಳಿಂಗ ವಿರಕ್ತಃಿತ್ತನಾಗಿ ಸೋಳಹಕಾರಣ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಅಚಿಂತ್ಯ ಮಹಿಮೆಯಿರುವಂಥ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯವಾದ ‘ತೀರ್ಥಂಕರ’ ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಭೋಗಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸ್ವಾಪ್ತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸೋಳಹಕಾರಣ ಭಾವನೆಯ ಹೆಸರುಗಳು ಹಿಗಿನೆ- ೧) ದರ್ಶನವಿರುತ್ತಿ, ೨) ವಿನಯಸಂಪನ್ಮತಿ, ೩) ತೀಲಪ್ರತೀಪ್ತಂತಿಜಾರ, ೪) ಅಭೀಕ್ಷಣಜ್ಞನೋಪಯೋಗ, ೫) ಸಂವೇಗ, ೬) ಶಕ್ತಿತಸ್ತಾಪ, ೭) ಶಕ್ತಿತಸ್ತಪ, ೮) ಸಾಧು ಸಮಾಧಿ, ೯) ವೈಯಾವತ್ತಕರಣ, ೧೦) ಅರ್ಹಾಧ್ವರ್ತ, ೧೧) ಆಚಾಯಾಭಕ್ತಿ, ೧೨) ಬಹುಶುತ್ತಭಕ್ತಿ,

ವಿಷಯವಿರಕ್ತಾದ ಶ್ರಮಣ ಸೋಹರವಾಣಿತ್ವಮ ಭಾವನೆಗಳ ಭಾವಿಸಿ |

ಶೂಷಿತ ತೀರ್ಥಕರನಾಮಕಮುಂ ಅಜರಕಾಲದರೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವನು || ೨೯ ||

ಗು) ಪ್ರವಚನಭಕ್ತಿ, ೧೮) ಅವಕ್ಯಕಾಪರಿಯಾಣಿ, ೧೯) ಸಂಖ್ಯಾಪ್ರಭಾವನೆ, ೨೦) ಪ್ರವಚನವಾಶ್ಲೀ ವೆಂದು ಹದಿನಾರು ಭಾವನೆಗಳಿವೆ, ಇವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರದ ಪ್ರೀಕೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಗ್ನಿರ್ವಿಷಯವು ಮುಖ್ಯವಿದೆ, ಇದು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಹದಿನ್ನೆಡು ಭಾವನೆಗಳ ವ್ಯವಹಾರವಿದ್ದರೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇದು ಇದ್ದರೆ ಹದಿನ್ನೆಡು ಭಾವನೆಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇದೇ ಸೂಕ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ॥ ೨೫ ॥

ಈಗ ಭಾವದ ವಿಶುದ್ಧಿಯ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಬಾರಸವಿಹತವಯರಣಂ ತೇರಸಕ್ತಿರಿಯಾಳಿ ಭಾವ ತಿವಿಹೇಳಿ ।

ಧರಹಿ ಮಣಮತ್ತದುರಿಯಂ ಜಾಣಂಕಂಸಬಣ ಮುಣಿಪವರ ॥ ೨೦ ॥

ದಾಖ್ಯದರ್ಶನಿಧತಪತ್ತರಣಂ ತ್ರಯೋದಕ ಕರಯಾಃ ಭಾವಯಿ ತ್ರಿವಿಧೇನಿ ।

ಧರ ಮನೋಮತ್ತದುರಿತಂ ಜಾಖ್ಯಾಣಂಕಂತೇನಿ ಮುಣಿಪವರ ! ॥ ೨೦ ॥

ಅರ್ಥ : ಎಲ್ಲೆ ಮುನಿಸ್ವರನೇ ! ಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನೃಸ್ವನೇ ! ಸೀನು ಹನ್ನೆರಡು ಪ್ರಕಾರದ ತಪಸ್ಯನ್ನು ಆಚರಿಸು ಮತ್ತು ಹದಿನೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಶ್ರೀಯೆಗಳನ್ನು ಮನ-ವಚನ-ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಭಾವಿಸು ಮತ್ತು ಜಾಖ್ಯನರೂಪದ ಅಂಕುಶದಿಂದ ಮನರೂಪದ ಮಂದಗಜವನ್ನು ಸಿನ್ನು ವರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳು.

ಭಾವಾರ್ಥ : —ಈ ಮನಸ್ಸರೂಪದ ಆನೆಯು ಅಧಿಕ ಮಂದೋನ್ನಿತ್ತವಿದೆ, ಅದು ತಪತ್ತಿರಣ ಶ್ರೀಯಾದಿಗಳೂಡನೆ ಜಾಖ್ಯನರೂಪದ ಅಂಕುಶದಿಂದಲೇ ವರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ, ಅದು ದರಿಂದ ಈ ಉಪದೇಶವಿದೆ; ಅದು ಅನ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ವರದಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಹನ್ನೆರಡು ತಪಸ್ಸುಗಳ ಹೆಸರು ಹಿಗಿನೆ-ಗೆ) ಅನಶನ, ೨) ಅವ ವೌದಯಿ, ೩) ವೃತ್ತಿಪರಿಸಂಖ್ಯಾನ, ೪) ರಸವರಿತ್ಯಾಗ, ೫) ವಿವಿಕ್ತಕರ್ಯಾಸನ, ೬) ಕಾರ್ಯಕ್ಲೇಶ ವೆಂದು ಇವು ಆರು ಪ್ರಕಾರದ ಚಾಕ್ಯಪರಿಗಳನೆ, ಮತ್ತು ೭) ಸ್ತುತಿಸ್ತಿತ್ತ, ೮) ವಿನಯ, ೯) ವೈಯಾ ವೃತ್ತಿ, ೧೦) ಸಾಧಾರಣ್ಯ, ೧೧) ವೃತ್ತಿಸ್ತಿಗೆ, ೧೨) ಧಾರ್ಮಾನವೆಂದು ಇವು ಆರು ಪ್ರಕಾರದ ಅಭ್ಯಂತರ ತಪಗಳನೆ, ಇವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರದ ಪ್ರೀಕೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹದಿನೂರು ಶ್ರೀಯೆಗಳು ಹಿಗಿನೆ-ಪಂಚವರಮೇಷ್ಠಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾಖ್ಯಾರ ಇವು ಇದು ಶ್ರೀಯೆ, ಆರು ಅವಕ್ಯಕ ಶ್ರೀಯೆ, ೧೧ಿಷಿಕಾರ್ಕಿಯೆ ಮತ್ತು ೨೫ಿಷಿಕಾಶ್ರೀಯೆ ಹಿಗಿ ಹದಿನೂರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಭಾವಶುದ್ಧವಾಗುವ ಕಾರಣ ಹೇಳಲಾಯಿತು. ॥೨೦॥

ಹನ್ನೆರಡುವಿಧ ತಪ ಹದಿನೂರು ಶ್ರೀಯೆಗಳನು ಭಾವಿಸು ತ್ರಿವಿಧದಿ ।

ವಿನ್ನ ಮನೋಮತ್ತಗಜವ ಜಾಖ್ಯಾಣಂಕಂತದಿ ವರೀಕರಿಸು ಮುನಿಪವರ ! ॥ ೨೦ ॥

೧ ಇಷಿಧಿಕೆ-ಹಿನಮಂದಿರ ಮೂರಾದಪುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಗೃಹಸ್ಥರು ಅಥವಾ ವ್ಯಾಂತರಾದಿ ದೇವಗಳಾರಾದರೂ ಉಪಾಧಿಕರಿಯರೆಂದು ಮನ್ಮಿ ಸಿ ಅಜಾಖ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ‘ನಿಃಸಹಿ’ ತಬ್ಜಿಸನ್ನು ಮಾರು ಬಾರ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಸಮ್ಮಗ್ನಿರ್ವಿಷಯವನ್ನು ಜಾಖ್ಯಾಣ-ಕಾರಿಕರ್ತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಿರುವುದು ಅದು ‘ನಿಃಸಹಿ’ ಇದೆ.

೨ ಧರ್ಮಸಾಧ್ಯನದಿಂದ ಹೊರ ಹೊರದುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿನಯದೊಡನೆ ತ್ರಿದಾಯದ ಆಜ್ಞೆ ಬೇಳುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ‘ಅಸಿಕಾ’ ತಬ್ಜಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಪಾಪಕ್ಕರಿಯಾಯಿಂದ ಮನಸ್ಸು ತರುಗಿಸುವುದು ‘ಅಸಿಕಾ’ ಇದೆ.

ಈಗ ದ್ರವ್ಯ-ಭಾವರೂಪ ಸಾಮಾನ್ಯರೂಪದಿಂದ ಜಿನಲಿಂಗದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಪಂಚವಿದಚೇಲಚಾಯುಂ ವಿದಿಸಯಂಣಂ ದುವಿಹಸಂಜಮಂ ಭಿಕ್ಷ್ಯಾ ।
ಭಾವಂ ಭಾವಿಯಪ್ರವ್ಯಂ ಜಿಣಲಿಂಗಂ ತೆಮ್ಮುಲಂ ಸುದ್ದಂ ॥ ೪೧ ॥

ಪಂಚವಿಧಚೇಲತಾಯಾಗಂ ಶ್ರುತಿಕರ್ಯಂಸಂ ದ್ವಿವಿಧಸಂಪುರುಂ ಭಿಕ್ಷ್ಯಾ ।

ಭಾವ ಭಾವಯಿತಾಯಾ ಪೂರ್ವಂ ಜಿನಲಿಂಗಂ ನಿಮರ್ವಳಂ ಶುದ್ಧನ್ಯಾ ॥ ೪೨ ॥

ಅರ್ಥ :—ಎಲ್ಲಿ ಐದು ಪ್ರಕಾರದ ವಸ್ತ್ರದ ತಾಯಗವಿದೆ, ನೇಲದ ಮೇಲೆ ಕರ್ಯವನಿದೆ, ಏರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಯುವಿದೆ, ಭಿಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜನವಿದೆ, ಭಾವಿತಪ್ರೋರ್ವ ಎಂದರೆ ನೊಡಲು ಶುದ್ಧ ಅತ್ಯಾನ ಸ್ವರೂಪವು ಪರದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಇನ್ನು ಸಮ್ಮಗ್ರಹಣ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅನುಭವ ಮಾಡುವ ಭಾವವು ಯಾವುದರಲ್ಲಿದೆ ಅಂಥ ನಿಮರ್ವಳ ಎಂದರೆ ಬಾಹ್ಯ ಮಲರಹಿತ ಶುದ್ಧ ಎಂದರೆ ಅಂತನರ್ವಳರಹಿತವಿರುವುದು ಅದು ಜಿನಲಿಂಗವಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಇಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವು ದ್ರವ್ಯ-ಭಾವವೆಂದು ಏರಡು ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದೆ. ದ್ರವ್ಯವಂತೂ ಬಾಹ್ಯ ತಾಯಗದ ಅಂಶೇಕ್ರಯಿಂದ ಇದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಐದು ಪ್ರಕಾರದ ವಸ್ತ್ರದ ತಾಯಗವಿದೆ. ಆ ಐದು ಪ್ರಕಾರಗಳು ಹೀಗಿವೆ—
೧) ಅಂಡಜ ಎಂದರೆ ರೇಷ್ಮೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದು, ೨) ಬೋಂಡಜ ಎಂದರೆ ಅರಳೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದು, ೩)
ರೋಮಾಜ ಎಂದರೆ ಉಕ್ಕೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದು, ೪) ವಲ್ಯುಲಜ ಎಂದರೆ ವೈಕ್ರಂದ ಸಿಸ್ಟೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದು,
೫) ಚಮರ್ಚ ಎಂದರೆ ಮೃಗಾದಿಗಳ ಚಮರ್ಚಿಂದೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಹೀಗೆ ಐದು ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿದೆ. ಇವನ್ನು
ಹೊರತುವಹಿಸಿ ಉಳಿದ ವಸ್ತ್ರಗಳು ಗ್ರಾಹಕವಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು, ಇವುಗಳನ್ನಂತೂ ಉಪಲಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರ
ವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ, ಆದುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತ್ರಮಾತ್ರದ ತಾಯಗವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ನೇಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವುದು, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಣು ತೈಣಿಗಳನ್ನು ಗಣಿಸಬೇಕು, ಇಂದಿಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸನ್ನು ವರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಷಟ್ಕಾರಾಯ ಜಿವಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದು ಹೀಗೆ
ಏರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಯುವಿದೆ ಭಿಕ್ಷ್ಯಾ ಭೋಜನ ಮಾಡುವುದು ಅದರಲ್ಲಿ ಕೃತ-ಕಾರಿತ-ಅನುನೋದನ
ದೋಷ ತಗಲಬಾರದು- ನಲವತ್ತಾರು ದೋಷಗಳಿಂದ ದೂರ-ಮೂಡವತ್ತೆ ರಡು ಅಂತರಾಯಗಳನ್ನು ನಿರಾರಿಸಿ
ವಿಧಿಯ ಅನುಸಾರ ಆಹಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗಂತೂ ಬಾಹ್ಯಲಿಂಗವಿದೆ ಮತ್ತು ನೊಡಲು ಹೇಳಿರುವಂತಿರು
ವುದು ಅದು ‘ಭಾವಲಿಂಗ’ವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಏರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಶುದ್ಧ ಜಿನಲಿಂಗವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ತೈತಿಂಬರ
ನೊಡಲಾದವರು ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅದು ಜಿನಲಿಂಗವಲ್ಲ. ॥ ೪೩ ॥

ಈಗ ಜಿನಧರ್ಮದ ಮೂಲವೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ದ್ವಿವಿಧಸಂಯಮ ಪಂಚವಿಧ ವಸ್ತ್ರತಾಯಗ ಭೂಕರ್ಯವ ಭೀಕ್ಷಾದಾರವಿದೆ ।

ಭಾವ ಭಾವಿತಪ್ರೋರ್ವವಿದೆಯದು ನಿಮರ್ವಳ ಶುದ್ಧ ಜಿನಲಿಂಗವಿರುವುದು ॥ ೪೪ ॥

ಜಹ ರಯಸುಡಂ ಪರವರಂ ವಚ್ಚಂ ಜಹ ತರುಗಣಾಣ ಗೋಸಿರಂ ।

ತಹ ಧಮ್ಮಾಣಂ ಪರವರಂ ಜಿಣಧಮ್ಮಂ ಭಾವಿಭವಪುರಣಂ ॥ ೪೨ ॥

ಯಾಧಾ ರತ್ನಾನಾಂ ಪ್ರವರಂ ವಜ್ರಂ ಯಾಧಾ ತರುಗಣಾನಾಂ ಗೋಶೀರವರ್ ।

ತಧಾ ಧಮ್ಮಾಣಂ ಪ್ರವರಂ ಜಿನಧಮ್ಮಂ ಭಾವಿಭವಮಂಧನವರ್ ॥ ೪೩ ॥

ಅಧ್ರ :—ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರಷ್ಟ (ಶ್ರೀನೃಪು) ಉತ್ತಮವಾದ ವಚ್ಚವಿದೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ತರುಗಳಿಗಲ್ಲಿ (ದೊಡ್ಡ ವೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ) ಉತ್ತಮವಾದುದು ಗೋಶೀರವಿದೆ (ಶ್ರೀಗಂಥದ ಮರವಿದೆ) ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಧಮ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದುದು (ಭರಿಷ್ಯ ಸಂಸಾರದ ಮಂಧನ ಮಾಡುವಂಥದು) ಜಿನಧಮ್ಮವಿದೆ, ಇದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾಧ್ರ :—‘ಧಮ್ಮ’ವೆಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಸರಂತೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ, ಮತ್ತು ಜನರು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಶ್ರೀಯಾಕಾಂಡಾದಿಗಳನ್ನು ಧಮ್ಮನಿಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸೇವನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಪರಿಷ್ಕ್ರಾ ಮಾಡಿದವೇಲೇ ಮೋಕ್ಷದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಿಸುವಂಥಧರು ಜಿನಧಮ್ಮವೇ ಇದೆ, ಉಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿವು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿವೆ. ಆ ಶ್ರೀಯಾಕಾಂಡಾದಿಗಳು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸುತ್ತವೆ, ಒನ್ನೊಮ್ಮೆ ಸಂಸಾರದ ಭೋಗಿಗಳ ಪಾರಪ್ರಿಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೂಪನ್ನಿಂದ ಭೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ ಆಗ ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ನೊದಿಭಾದ ಪರಯಾರ್ಥ ಪಡೆಯಾತ್ಮದೆ ಹಾಗೂ ಸರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿತ್ತದೆ. ಹಿಗೆ ಅನ್ನ ಧಮ್ಮಗಳು ನಾಮಮಾತ್ರವಿವೆ, ಆದುದರಿಂದ ಜಿನಧಮ್ಮವೇಂದೇ ಉತ್ತಮವಾದುದಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ॥ ೪೪ ॥

ಜಿನಧಮ್ಮವನ್ನು ಉತ್ತಮವಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ, ಆದರೆ ಧಮ್ಮದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಗಿದೆಯಿಂದು ಕೇಳಿದ ತಿಷ್ಯನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಈಗ ಧಮ್ಮದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಪೂರ್ವಾದಿಸು ಪರ್ಯಾಯಾದ ಪ್ರಾಣಂ ಹಿ ಜಿಂದೇಹಿಂ ಸಾಸಣೇ ಭಣಿಯಂ ।
ಮೋಹಕ್ಕೊಂಡವಿಹಿಂಣೋ ಪರಿಣಾಮೋ ಅಪ್ರಣೋ ಧಮ್ಮೋ ॥ ೪೫ ॥

ಪೂಜಾದಿಷು ನೃತಸಹಿತಂ ಪ್ರಾಣಂ ಹಿ ಜಿನ್ನೇ ಶಾಸನೇ ಭಣಿತವರ್ ।

ನೋಹಕ್ಕೊಂಭವಿಹಿಂಣಃ ಪರಿಣಾಮಃ ಆತ್ಮನಃ ಧಮ್ಮಃ ॥ ೪೬ ॥

ಅಧ್ರ :— ಪೂಜೆ ನೊದಲ್ಪಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನೃತಸಹಿತವಿರುವಲ್ಲಿಯಂತೂ ‘ಪ್ರಾಣ’ವೇ ಇದೆ ಮತ್ತು ನೋಹದ ಕ್ಷೇತ್ರಾಭದ್ರಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಆ ಆತ್ಮನ ಪರಿಣಾಮವು ಅದು, ಧಮ್ಮವಿದೆಯಿಂದು ಜಿನಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಿನೇಂದ್ರದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಹೇಗೆ ರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ ವಚ್ಚ ಹೇಗೆ ತರುಗಣದಿ ಗೋಶೀರವಿದೆ ।

ಈಗೆ ಧಮ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನೃಪು ಭಾವಿಭವವಂಥವ ಜಿನಧಮ್ಮವಿರುವಳುದು ॥ ೪೭ ॥

ವೃತದಲ್ಲಿ ಪೂಜಾದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಿದೆಯಿಂದು ಜಿನಕಾರಣದಿ ಹೇಳಿದೆ ।

ಆತ್ಮನ ನೋಹಕ್ಕೊಂಭವಿಹಿಂಣ ಪರಿಣಾಮವನ್ನ ಧಮ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ॥ ೪೮ ॥

ಭಾವಾರ್ಥ :— ಶೂಜೆ ನೊದಲಾದ ಶುಭ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಅದು ಜಿನಧರ್ಮವಿದೆಯಿಂದು ಲೋಕಕ ಜನರು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಅನ್ಯಮತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಾಜಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ಯಮತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜೆ ಮತ್ತು ಅದಿಕಬ್ಜದಿಂದ ಭಕ್ತಿ, ವಂದನೆ, ಪ್ರಯಾಪ್ತ್ಯ ನೊದಲಾದುನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಇವಂತೂ ದೇವ-ಗುರು-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಉಪನಾಸ ನೊದಲಾದ ಪ್ರತಕ್ರಿಯೆ ಅವು ಶುಭ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿನೆ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯನ್ತ ರಾಗಸಹಿತ ಶುಭ ಪರಿಣಾಮವಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಣಾ ಕರ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ ಅದುದರಿಂದ ಇವನ್ನು ಪ್ರಣಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಫಲವು ಸ್ವಾರ್ಥಿ ಭೋಗಗಳ ಪಾರ್ಷಿಣಿಯಿಂದು ಜಿನಮತದಲ್ಲಿ ಜಿನಭಗವಂತರು ಹೇಳಿದಾಗ್ನಾರೆ.

ನೋಹದ ಕ್ಷೋಭದಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಆತ್ಮನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಧರ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ನಿಖಾರ್ಯಕ್ಕೆವಂತೂ ಅತತಾತ್ಮಾರ್ಥಕರ್ತವ್ಯದೀಯಿದೆ, ಕ್ಷೋಭ-ಮಾನ-ಅರತಿ-ಶೋಕ-ಭಯ-ಜಂಗಪ್ರೈ ಇವು ಆರು ದ್ವೋಷಪ್ರಕೃತಿಗಳನೆ ಮತ್ತು ನೂರೆ, ಲೋಭ, ಹಾಸ್ಯ, ರತಿ ಇವು ನಾಲ್ಕು ಹಾಗೂ ಪುರುಷ, ಸ್ತ್ರೀ, ನಷ್ಟಿಂದಸಕ ಇವು ಮಾರು ವಿಚಾರಗಳನೆ, ಹೀಗೆ ಏಳು ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ರಾಗರೂಪವಿನೆ. ಇವುಗಳ ನಿರ್ವಿತ್ತದಿಂದ ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಕಣ ಸ್ವಭಾವವು ವಿಕಾರಸಹಿತ, ಕ್ಷೋಭರೂಪ, ಚಂಚಲ, ವಾಯಕುಲವಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾದಾಗ ಶುದ್ಧದರ್ಕಣಜ್ಞಾನರೂಪದ ನಿಶ್ಚಯವಾಗುವುದು ಅದು ಆತ್ಮನ ಧರ್ಮವಿದೆ. ಈ ಧರ್ಮದಿಂದ ಆತ್ಮನ ಭವಿಷ್ಯ ಕರ್ಮದ ಅಸ್ವವವು ಸಿಂಶುಹೋಗಿ ಸಂವರಣಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನೊದಲು ಕಟ್ಟಲುಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳ ನಿರ್ಜರ್ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರ್ಜರ್ಯಾಗಿ ಹೋದಾಗ ನೋಹ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಏಕದೇಶ ನೋಹದ ಕ್ಷೋಭದ ಹಾಸಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಶುಭ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕೂಡ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತು ಇಂದು ಕೇವಲ ಶುಭ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೇ ಧರ್ಮವೆಂದು ನುನ್ನಿಸಿ ಸಂಶ್ಲಷ್ಟಿರಿದ್ದಾರೆ ಅವರಿಗೆ ಧರ್ಮದ ಪಾರ್ಷಿಣಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಜಿನಮತದ ಉಪದೇಶವಿದೆ. || ೮೫ ||

‘ಪ್ರಣಾವನ್ನೇ ಧರ್ಮ’ವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಶ್ರದ್ಧೆಮಾಡುವವರಿಗೆ ಕೇವಲ ಭೋಗದ ನಿರ್ವಿತ್ತವಿದೆ, ಆದರೆ ಕರ್ಮಕ್ಕೂಬುದ್ಧಿ ನಿರ್ವಿತ್ತವಿಲ್ಲವೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಸದ್ಗುಹದಿ ಯ ಪತ್ತೇದಿ ಯ ರೋಚೇದಿ ಯ ತಹ ಪ್ರಸೋ ವಿ ಘಾಸೇದಿ |
ಪ್ರಣಾಂ ಭೋಗಿಯಣೆಮಿತ್ತಂ ಇ ಹು ಸೋ ಕರ್ಮಕ ಯಣೆಮಿತ್ತಂ || ೮೬ ||

ಶ್ರದ್ಧಾದಾತ್ಮಿ ಚ ಪ್ರತ್ಯೇತಿ ಚ ರೋಚೇತೇ ಚ ತಥಾ ಪುನರಿಷಿ ಸ್ವಾತತ್ತಿ |
ಪ್ರಣಾಂ ಭೋಗನಿನಿತ್ತಂ ನ ಹಿ ತತ್ ಕರ್ಮಕ್ಕೂಯಾಗಿನಿವಿತ್ತಂ || ೮೭ ||

ಅರ್ಥ :—ಯಾವ ಪುರುಷರು ಪ್ರಣಾವನ್ನು ಧರ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಪ್ರತ್ಯೇತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅಭಿರುಚಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಥ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರಿಗೆ ‘ಪ್ರಣಾ’ವು ಭೋಗದ

ಬ್ರಹ್ಮದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಪ್ರತ್ಯೇತಿ ಅಭಿರುಚಿ ಅದರಂತೆ ಸ್ವರ್ಕರೂಪವರವರ |

ಪ್ರಣಾವದು ಭೋಗದವಿನಿತ್ತವಿದೆಯಾದರೆ ಕರ್ಮಕ್ಕೂಯಾಗಿನಿವಿತ್ತವಿಲ್ಲ || ೮೮ ||

ನಿಮಿತ್ತವಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ ಮೊದಲಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಆ ಪುಣಿನು ಕರುಹು ಕ್ಷಯದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಸ್ವವಾಗಿ ತಿಳದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಶುಭಕ್ಕೆಯೆರೂಪವಾದ ಪುಣಿವನ್ನು ಧರುವೆಂದು ತಿಳದುಕೊಂಡು ಇದರ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಜ್ಞಾನ, ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಪುಣಿಕರ್ಮದ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಕರುಹು ಕ್ಷಯದ ಕಾರಣವಾದ ಸಂವರ-ಸಿಜರೆ-ಮೋಕ್ಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. || ೮೪ ||

ಆ ಅತ್ಯನ್ತ ಸ್ವಭಾವರೂಪವಾದ ಧರುವಿದೆ ಅದೇ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವಿದೆಯೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆಯೆಂಬು ದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಅಪ್ರಾ ಅಪ್ರಮಿತ್ಯ ರಣ ರಾಯಾದಿಸು ಸಯಂಲದೋಸಪರಿಜತ್ತೋಽಿ ।

ಸಂಸಾರತರಣಹೇದೂ ಧಮೋಽಿ ತ್ರಿ ಜಿಣೆಹಿಂ ಉದ್ದಿಷ್ಟ್ಯಂ ॥ ೮೫ ॥

ಅತಾ ಅತ್ಯನ್ತಿ ರತ್ನಃ ರಾಗಾದಿಷು ಸಕಲದೋಷಪರಿತ್ಯಕ್ತಃ ।

ಸಂಸಾರತರಣಹೇತುಃ ಧರ್ಮಂ ಇತಿ ಜಿನ್ಯಃ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಃ ಮಾ ॥ ೮೫ ॥

ಅರ್ಥ :—ಒಂದು ವೇಳೆ ಅತ್ಯನ್ತನು ರಾಗ ಮೊದಲಾದ ಸಮನ್ವಯದೋಷಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ ಅತ್ಯನ್ತಲ್ಲಿಯೇ ಮಾನ್ಯನಾಗಿ ಹೋಗುವಂಥ ಧರುವಿವನ್ನು ಜನ್ಯೇಶ್ವರದೇವರು ಸಂಸಾರಸಮುದ್ರದಿಂದ ಸಾರಾಹಿಹೋಗಲು ಕಾರಣವಿಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಮೋಹದ ಕ್ಷೋಭದಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಅತ್ಯನ್ತ ಪರಿಣಾಮವಿದೆ ಅದು ಧರುವಿದೆಯೆಂದು ಮೊದಲು ಹೇಳುತ್ತು, ಅಂಥ ಆ ಧರುವಿವೇ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಸಾರುಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವಾಗುವಲ್ಲಿ ಕಾರಣವಿದೆಯೆಂದು ಭಗವಂತರು ಹೇಳಿರುವರು, ಇದು ನಿಯಮವಿದೆ. || ೮೫ ||

ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಆ ಅತ್ಯನ್ತ ಸಲುವಾಗಿ ಇಷ್ಟವಿರುವುದನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪುಣಿದ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತದ್ದರೂ ಕೂಡ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಅಹ ಪುಣ ಅಪ್ರಾ ಉಚ್ಚಾದಿ ಪುಣಾಽಂ ಕರೇದಿ ಉರವಸೇಸಾಽಂ ।

ತದ ವಿ ದಾ ಪಾವದಿ ಸಿದ್ಧಿಂ ಸಂಸಾರತ್ತೋಽಿ ಪುಣೋ ಭಣದೋಽಿ ॥ ೮೬ ॥

ರಾಗಾದಿ ಶಕರದೋಷ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಅತ್ಯ ಅತ್ಯವರಿಸುರಕ್ತಿರೀ ।

ಆಗ ಶಂಸಾರತರಣಹೇತು ಧರುವಿದೆಯೆಂದು ಜಿವದೇವ ಹೇಳಿಹರು ॥ ೮೬ ॥

ಆದರೆ ಅತ್ಯವರಿಷ್ಟಗದೆ ಮತ್ತೆ ನಿರವಕೇಷ ಪುಣಿವನು ಮಾಡಲಿ ।

ಆದರೂ ಸ್ವಿಧಿಯವಡೆಯದೆ ಶಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸುವವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ॥ ೮೬ ॥

ಅಥ ಪುನಃ ಆತ್ಮಾನಂ ನೇಷ್ಟತಿ ಪುಣ್ಯಾನಿ ಕರೋತಿ ನಿರವಶೇಷಾನಿ ।

ತಥಾಪಿ ನ ಸಾರಸ್ಮೋತಿ ಸಿದ್ಧಂ ಸಂಸಾರಸ್ಯಃ ಪುನಃ ಭಣಿತೇ ॥ ೫೬ ॥

ಅಥ :—ಅಥವಾ ಆ ಪುರುಷನು ಆತ್ಮನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿರುವುದನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನ ಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಅಂಗಿಕಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಸಮಸ್ತ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರೆ ಆ ಪುರುಷನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾಥ :—ಆತ್ಮಿಕ ಧರ್ಮವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿದಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಪುಣ್ಯದ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಿದರೂ ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಸ್ವರೂಪದಿಗಳ ಭೋಗಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಭೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವನು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಚುಕ್ತನಾಗಿ ಏಕೆಂದ್ರಿಯ ಮೂದ ಲಾಭವುಗಳಾಗಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ॥ ೫೭ ॥

ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಆತ್ಮನದೇ ಶ್ರದ್ಧೆಮಾಡಿರಿ, ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ, ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರವೃತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿದು ಈಗ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ,—

ತತ್ತ್ವಾ ಕಾರಣೇಣ ಯ ತಂ ಅಪ್ಯಾ ಸದ್ಗಂಧೇಯ ತಿವಿಯೇಣ ।

ಚೇಣ ಯ ಲಂಧೇಯ ಮೋಕ್ಷಂ ತಂ ಜಾಣಿಜ್ಞಾಹ ಪರಯತ್ತೇಣ ॥ ೫೮ ॥

ಖತೀನ ಕಾರಣೇನ ಜ ತಂ ಆತ್ಮಾನಂ ಶ್ರದ್ಧಾತ್ಮ ತಿರಿಧೀನೆ ।

ಯೀನ ಜ ಲಭದ್ವಂ ಮೋಕ್ಷಂ ತಂ ಜಾನಿತ ಪರಯತ್ತೇನೆ ॥ ೫೯ ॥

ಅಥ :—ಆತ್ಮನ ಧರ್ಮವಂತೂ ಮೋಕ್ಷವಿದೆಯಿಂದು ನೊದಲು ಹೇಳಿತ್ತು, ಅದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಭವ್ಯ ಜೀವರಾಗಳೇ ! ನೀವು ಆ ಆತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಉದ್ದ್ಯಮ ಮಾಡಿಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ, ಆ ಆತ್ಮನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡಿರಿ, ಪ್ರತೀತಿ ಮಾಡಿರಿ, ಆಚರಣ ಮಾಡಿರಿ. ಮನವಚನ-ಕಾಯಗಳಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆಯುವ ಕಾಗೆ ಮಾಡಿರಿ.

ಭಾವಾಥ :—ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಮಾಡಬೇಕು ಅದು ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ, ಅದುದರಿಂದ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಯಗವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಉದ್ದ್ಯಮದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು, ಇದರಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷ ದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಅದುದರಿಂದ ಭವ್ಯಜನರಿಗೆ ಇದೇ ಉಪದೇಶವಿದೆ. ॥ ೫೯ ॥

ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದಾ ಆತ್ಮನ ಶ್ರದ್ಧೆಯನು ಮಾಡುವುದು ತ್ರೈವಿಧಿಂ ನೀವು ।

ಅದರಿಂದ ಆ ಆತ್ಮನ ಯಾತ್ರಾದಿಂ ತೇಣಿಯಿರಿ ಮುಕ್ತಿಯನು ಪಡೆಯಿರಿ ॥ ೫೯ ॥

ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೇ ಅಶುದ್ಧಭಾವದಿಂದ ತಂದುಲಮತ್ತು ತುಲ್ಯ ಜೀವವು ಕೂಡ ಏಳನೆಯನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತೆಂದವೇಲೇ ಉಳಿದ ದೊಡ್ಡಜೀವಗಳ ಕಥೆಯೇನೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

**ಮಚ್ಚೋ ವಿ ಸಾಲಿಸಿತ್ತೋ ಅಸುದ್ಧಭಾವೋ ಗಂ ಮಹಾಣರಯಂ |
ಇಯ ಣಾಲುಂ ಅಪ್ಪಾಣ ಭಾವಹ ಜಿಣಭಾವಣಂ ಟೆಚ್ಚಂ || ೪೪ ||**

ಮತ್ತೋಂ ಅಪಿ ಕಾಲಿಸಿಕ್ತಃ ಅಶುದ್ಧಭಾವಃ ಗತಃ ಮಹಾನರಕಮಾ |

ಇತಿ ಜಾಣಾತಾಽ ಆತ್ಮಾಂಸಂ ಭಾವಯ ಜಿನಭಾವನಾಂ ನಿತ್ಯಮಾ || ೪೫ ||

ಅರ್ಥ : ಎಲ್ಲೆ ಭವ್ಯಜೀವನೇ ! ಶಾಲಿಕಕ್ತವು (ತಂದುಲನಾಮದ ಮತ್ತು ವು) ಕೂಡ ಅಶುದ್ಧಭಾವನಾ ಸ್ವರೂಪವಾಗುತ್ತ ಮಾಡಬೇಕೆ ಎಂದರೆ ಏಳನೆಯ ನರಕದಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ನೀನು ನೊಡು ! ಆದುದ ರಿಂದ ನಿನ್ನ ಅತ್ಯನ್ತನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಿರಂತರ ಜಿನಭಾವನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಂದು ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :—ಅಶುದ್ಧಭಾವದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ತಂದುಲಮತ್ತು ದಂಧ ಅಲ್ಲ ಜೀವವು ಕೂಡ ಏಳನೆಯನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತೆಂದವೇಲೇ ಉಳಿದ ದೊಡ್ಡ ಜೀವಗಳೇ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದು, ಆದುದರಿಂದ ಭಾವಶುದ್ಧವಾದುವ ಉಪದೇಶವಿದೆ. ಭಾವಶುದ್ಧವಾದವೇಲೇ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಇತರರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಮತ್ತು ಇತರ ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನವು ಜಿನದೇವರ ಆಳ್ಳಿಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ನಿರಂತರ ಭಾವಿಸುವುದರಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಜಿನದೇವರ ಆಳ್ಳಿಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ನಿರಂತರ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ.

ತಂದುಲಮತ್ತು ಕಥೆಯು ಒಗಿದೆ—ಕಾಕಂದೀಪುರದ ದೂರೆ ಸೂರಸೇನಸಿದ್ಧನು. ಅವನು ಮಾಂಸ ಭಕ್ತ ಕನಾಗಿಬಿಟ್ಟಿನು. ಅತ್ಯಂತ ಲೋಲಿಸಿ, ನಿರಂತರ ಮಾಂಸ ಭಕ್ತಣದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ‘ಪಿತ್ರಸ್ತಿಯ’ ನಾಮದ ಅಡಿಗಿಯವನಿದ್ದನು. ಅವನು ಅನೇಕ ಜೀವಗಳ ಮಾಂಸವನ್ನು ನಿರಂತರ ಭಕ್ತಣ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವದಂಶವಾಗಿ ಸತ್ತು ಸ್ವಯಂಭೂರಮುಣಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮತ್ತ್ಯನಾದನು. ದೂರಿಯಾದ ಸೂರಸೇನನು ಕೂಡ ಸತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಡೇ ಮಹಾಮತ್ತ್ಯದ ಕೆವಿಯಿಲ್ಲ ತಂದುಲಮತ್ತು ನಾದನು.

ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಮತ್ತ್ಯದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜೀವಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು ನಂತರ ಹೋಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ತಂದುಲಮತ್ತ್ಯವು ಅವನ್ನು ನೊಡಿ ಈ ಮಹಾಮತ್ತ್ಯವು ದುಷ್ಪ್ರವಾಯಿದೆ ಬಾಯೋಳಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಜೀವಗಳನ್ನು ನುಂಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಂದುವೇ ತನ್ನ ಶರೀರವು ಇಷ್ಟ ದೊಡ್ಡಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಮುದ್ರದ ಸಮನ್ತು ಜೀವಗಳನ್ನು ತಿಂದುಕಾಕುತ್ತಿದ್ದೇ ಸೆಂದು ವಿಷಾರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇಂಧ ಭಾವಗಳ ಸಾವಧಿಂದ ಜೀವಗಳನ್ನು ತನ್ನದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಏಳನೆಯನರಕದಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು ನಂತರ ಮಹಾಮತ್ತ್ಯವಂತೂ ತಿನ್ನುವಂಥಿದ್ದಿತ್ತು ಅದಂತೂ ನರಕದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿಯೇ ಹೋಗುವುದು.

ತಂದುಲಮತ್ತ್ಯವು ಕೂಡ ಅಶುದ್ಧಭಾವದಿಂದ ಮಹಾನರಕಕ್ತಿಳಿಯಿತು |

ಎಂದರಿಂದ ಅತ್ಯನ ಅರಿವಿಗಾಗಿ ಭಾವಿಸು ಜಿನಭಾವನೆಯನು ನಿತ್ಯ || ೪೬ ||

ಅದುದರಿಂದ ಅಶುದ್ಧಭಾವದೊಡನೆ ಬಾಹ್ಯ ಸಾಸ ನೂಡುವುದೂ ಕೂಡ ನರಕದ ಕಾರಣವೇ ಇದೆ, ಆದರೆ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾದಿ ಶಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡದ ಕೇವಲ ಅಶುದ್ಧಭಾವವು ಕೂಡ ಆದರ ಸಮಾನವೇ ಇದೆ, ಅದುದರಿಂದ ಭಾವಗಳಲ್ಲಿನ ಅಶುಭಧಾರ್ಥನ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು, ಶುಭಧಾರ್ಥನ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ. ಯಾವನು ಮೊದಲು ರಾಜ್ಯ ಪದದಿದ್ದನು ಆವನು ಮೊದಲು ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದನು ಅದು ಆದರ ಫಲವಿತ್ತು, ಸಂತರ ಕುಭಾವ ಮಾಡಿದಾಗ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋದನೇಂದು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಕೇವಲ ಪುಣ್ಯವೇ ಮೋಕ್ಷದ ಸಾಧನವಿಲ್ಲ. || ೮ ||

ಭಾವರಹಿತಿಗೆ ಬಾಹ್ಯ ಪರಿಗ್ರಹದ ತ್ಯಾಗಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಪತ್ಯೋಚಕವಿವೆಯೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,—

ಬಾಹಿರಸಂಗಚ್ಯಾಂಶಿ ಗಿರಿಸರಿದರಿಕಂದರಾಜ ಆವಾಸೋ |

ಸಯಲೋ ಸಾಣಜ್ಯ ಯಂಸೋ ಟಿರತ್ತಾಂ ಭಾವರಹಿರಾಣಂ || ೯ ||

ಬಾಹ್ಯಸಂಗತ್ಯಾಗಃ ಗಿರಿಸರಿದ್ದ ರೀಕಂದರಾಜ್ ಆವಾಸಃ |

ಸಕಲಂ ಜ್ಞಾನಾಧ್ಯಯಂ ನಿರಘರ್ಕಂ ಭಾವರಹಿತಾನಾಮ್ | || ೯ ||

ಅಥ್ರ :— ಯಾವ ಶುರುವರು ಭಾವರಹಿತರಿದ್ದಾರೆ, ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮನ ಭಾವನೆಯೆಂದ ರೂಪಿತರಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಆಚರಣಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟಿರಿದ್ದಾರೆ ಅವರಿಗೆ ಬಾಹ್ಯ ಪರಿಗ್ರಹದ ತ್ಯಾಗವಿದೆ ಅದು ನಿರಘರ್ಕವಿದೆ. ಗಿರಿ (ಪರಮ) ದರೀ (ಪರಮತದ ಗುಳೆ) ಸರಿತ್ (ಸದಿಯ ಹತ್ತಿರ) ಕಂದರ (ಪರಮತದ ನೀರಿನಿಂದ ಸೀಳಿರುವ ಸ್ಥಾನ) ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿನ ಆವೇಷವು (ಇರುವುದು) ನಿರಘರ್ಕವಿದೆ. ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದು, ಅಸನದ ಮುಖಾಂತರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಡೆಯುವುದು, ಆಧ್ಯಯನಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿರಘರ್ಕವಿದೆ.

ಭಾವಾಥ್ರ :— ಬಾಹ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಯ ಫಲವು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಸುಖತವಾಗಿದ್ದರೆ ಸಹಲವಿದೆ, ಅನ್ವಯಾ ಎಲ್ಲಾ ನಿರಘರ್ಕವಿದೆ. ಪುಣ್ಯದ ಫಲವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಸಂಸಾರದ ಕಾರಣವೇ ಇದೆ, ಮೋಕ್ಷಫಲವಿಲ್ಲ. || ೯ ||

ಭಾವಕುದ್ದಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ವರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳು, ಭಾವಕುದ್ದಿಯಲ್ಲದೆ ಬಾಹ್ಯವೇಷದ ಆಂಬರ ಮಾಡಬೇಡಿಂದು ಈಗ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ,—

ಭಂಜಸು ಇಂದಿಯಸೇಣಂ ಭಂಜಸು ಮಣಮಂಕ್ಷಂ ಪರಯತ್ತೇಣ |

ಮಾ ಜಣರಂಜಣಕರಣಂ ಬಾಹಿರವರಯವೇಸ ತಂ ಕಣಸು || ೧೦ ||

ದೂರಸಂಗತ್ಯಾಗ ಗಿರಿದರಿವದಿತರಿಕಂದರಾದಿಗಳ ಆವಾಶವು |

ವಿರಘರ್ಕವಿವೇ ಜ್ಞಾನಾಧ್ಯಯವಗಳ್ಲಿ ಭಾವರಹಿತವಾದವರಿಗೆ || ೧೦ ||

ವೀನು ಇಂದ್ರಿಯಸೇವೆಯಂ ಭಂಜಿಸು ಭಂಜಿಸು ಮನೋಮರಕಟ್ಟವ ಪ್ರಯತ್ನಿಂ |

ವೀನು ಜವರಂಜವಕರಘಾದ ಬಾಹ್ಯವುತೇಷವನು ದರಿಸದಿರು || ೧೦ ||